

KUOPIO

Kuopion kaupunki

Talousarvio 2023

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2023–2026

Sisällysluettelo

Kaupunginjohtajan katsaus.....	3
Yleiset perusteet ja kehitysnäkymät	5
Kuopion kaupungin kehitysnäkymät	5
Väestökehitys	5
Asuminen.....	5
Elinkeinot ja työllisyys	6
Hyvinvointi.....	9
Taloudelliset lähtökohdat	10
Talouden kehitysnäkymät	10
Kuntatalous.....	11
Kuopion strategia vuoteen 2030 ja tavoitteet vuodelle 2023	14
Sitovat tavoitteet	15
Talousarvion 2023 valtuustoon nähden sitovat mittarit tavoitearvoineen.....	20
Konserniyhteisöt.....	22
Olennaiset tulevat tapahtumat ja taloudelliset riskit	22
Konserniyhteisöille asetetut tavoitteet 2023	22
Merkittävimpien konserniyhteisöjen talousarvioiden tunnusluvut vuonna 2023	23
Talousarvion perustelut	30
Talousarvio	30
Verotulot.....	31
Valtionosuudet.....	31
Henkilöstö.....	32
Vaikutusten arviointi.....	35
Vaikutukset lapsiin ja nuoriin.....	35
Ympäristövaikutukset	36
Yritysvaikutukset	38
Talousarvion ja -suunnitelman rakenne, sitovuus ja seuranta	39
Talousarvion rakenne	39
Talousarvion sitovuus.....	39
Talousarviossa annettavat toimintavaltuudet.....	41
Talousarvioon sisältyvät riskit	43
Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	44
Tilivelvolliset viranhaltijat.....	45
Alijäämän kattamisvelvollisuus	45
Käyttötalousosa.....	46
Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualue	48
Kaupunkiympäristön palvelualue	57
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue.....	70
Kasvun ja oppimisen palvelualue.....	78
Keskusvaalilautakunta	91

Tarkastustoimi.....	91
Yleishallinto	92
Kuopion Tilapalvelut	94
Palvelualueet ja taseyksikkö 2023	98
Toimintakate palvelualueittain ja taseyksiköittäin 2021–2023.....	99
Tuloslaskelmaosa	100
Tuloslaskelman lukuohje.....	101
Tuloslaskelma 2023.....	102
Tuloslaskelmaosa.....	103
Investointiosa	105
Investointiosan esitystapa.....	106
Investointiosa	107
Lisätietoja investoinneista	112
Maa- ja vesialueiden hankinnat	112
Yhdyskuntarakentaminen	112
Rahoitusosa	115
Rahoituslaskelman lukuohje	116
Rahoituslaskelma 2023	117
Rahoitusosa	118
Liitteet.....	120
Yli miljoonan euron yhdyskuntarakentamisen hankkeet	121
Kuopion väestö ja väestösuunnite.....	123

Kaupunginjohtajan katsaus

Kuopion kaupungin kehitys on jatkunut vakaana ja nousujohteisena lukuisien kriisien keskellä. Koronavirus vaikuttaa edelleen arkeemme. Venäjän sotatoimet ovat muuttaneet logistista karttaa ja tuoneet turvapaikan ja tilapäisen suojelun hakijoita myös Kuopioon. Energian hinnan nousu näkyy asukkaiden, yritysten ja kaupungin lisääntyvinä menoina. Inflaatio ja korkojen nousu sekä kohonneet elintarvikekustannukset lisäävät kuluja ja aiheuttavat epävarmuutta monilla toimialoilla.

Ulkoisten tekijöiden lisäksi edessä on historiallinen muutos: Kuopion kaupunki siirtyy yhdessä muun kuntakentän kanssa vuoden 2023 alusta uuteen aikaan. Kaupungin palveluista sosiaali- ja terveystalvet sekä pelastustoimi siirtyvät hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Lomituspalvelut siirtyvät lisälmen kaupungin hallinnoitavaksi. Näillä näkymin työllisyyspalvelut tulevat kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta. Vuoden 2023 alusta toteutuvat siirrot tarkoittavat Kuopion kaupungin henkilöstömäärän lähes puolittumisena 3400 henkilöön. Sama muutos näkyy myös kaupungin talouden volyymissä: yli miljardin sijaan budjettimme loppusumma on noin 500 miljoonaa euroa.

Hyvinvointialueen tavoite palvelujen integraatiosta ja asiakkaiden entistä paremmasta pääsystä palvelujen piiriin on tärkeää asukkaidemme terveydelle ja hyvinvoinnille. Onnistumisella on merkitystä myös kuntien talouden kannalta. Julkisen talouden huolestuttavalla tasolla oleva alijäämäisyys ei saa johtaa kuntien valtionosuuksien leikkauksiin. Jo näistä syistä on ensiarvoisen tärkeää rakentaa avoimeen vuorovaikutukseen ja yhdensuuntaisiin tavoitteisiin nojaavaa kaupunki-hyvinvointialue –kumpanuutta.

Kaupungin on jatkossa entistäkin tärkeämpää huolehtia kasvusta ja elinvoimasta sekä asuin- ja työpaikkarakentamisen hyvän vireen säilymisestä. Haluamme strategiamme mukaisesti olla houkutteleva osaaajille ja yrityksille. Yhteisö- ja kiinteistöverotulojen merkitys kasvaa, kun kunnallisveroprosentista leikkautuu suuri osa. Kuopion veroprosentti on tulevana vuonna 20,75 %:n sijaan 8,11 %.

Perusopetus ja varhaiskasvatus ovat vuoden 2023 alusta lähtien ylivoimaisesti suurimmat kaupungin palvelut. Kaupungin toimintakatteesta ja henkilötöyvuosista niiden osuus on noin 70 %. Tästäkin syystä myös ratkaisut koulu- ja päiväkotiverkostosta ovat välttämättömiä. Näen edelleen käyttämättömänä mahdollisuutena palveluverkostojen ylikunnallisen tarkastelun ja kehittämisen. Myös palvelujen laajuus ja tarkoituksenmukainen henkilöstösuunnittelu ovat avainasemassa, kun koko kaupungin talouden tasapainoa tuleviin vuosiin rakennetaan. Pienetkin lii kahdukset esimerkiksi menokasvun nopeudessa merkitsevät tässä yhtälössä miljoonaluokan korjausliikkeen tarvetta.

Vuoden 2023 talousarvioesitys on 3,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Ennakoitu hyvä verotulokehitys antaa mahdollisuuden esittää kasvun ja oppimisen sekä hyvinvoinnin edistämisen palvelualueille annetun raamin ylitystä. Molemmilla palvelualueilla yhtenä haasteena on toimitilakulujen kasvu. Jatkossa on entistä tärkeämpää arvioida liikkumavara jo toimitiloja rakennettaessa ja uudistettaessa. Palvelualueiden menokehitys ei voi lähivuosina jatkua tulevan vuoden nopeudella.

Vuoden 2023 verotulot ovat voimassa olevan korkeamman kunnallisveroprosentin mukaisten verojäämien vuoksi merkittävästi tulevia vuosia paremmat. Tästä näkökulmasta vuoden 2023 ylijäämä jää vaatimattomaksi. Siksi on tärkeää vastata palvelu- ja investointitarpeisiin maltillisesti. Rakenteelliset uudistukset, kaupungin omaisuuden tuotto ja palvelu- ja käyttömaksujen suurempi kustannusvastavuus ovat välttämättömiä, jotta emme lähivuosina joutuisi turvautumaan kunnallisveron korotukseen. Toiminnan sopeuttaminen talouden raameihin on osa kaupungin strategiassa linjattua kestävää kasvua.

Kuopio on investoinut viime vuosina vahvasti ja näkyvästi. Savilahden alueen rakentaminen etenee suunnitellusti. Jo nyt kolmen oppiasteen kampuksineen se muodostaa ainutlaatuisen kokonaisuuden. Jatkossa myös alueen asuntorakentaminen etenee ja Savilahdesta muodostuu visionsa mukainen opiskelun, työn, asumisen ja vapaa-ajan keskittymä. Rakennamme tulevaisuutta yhdessä kumppaneidemme kanssa.

Kouluihin ja päiväkoteihin investoidaan koko taloussuunnitelmakauden 2023–2026. Riistaveden koulu keskus valmistuu ja Puijonlaaksossa sijaitsevan Sinikellon päiväkodin rakentaminen alkaa. Lähivuosina on edessä useita koulu- ja päiväkotinvestointeja.

Ensi vuonna euromääräisesti suurin yksittäinen rakennusinvestointikohde on Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus. Kaupungin investointiohjelma on noin 400 miljoonaa seuraaville neljälle vuodelle. Investointien rahoittaminen ja erityisesti riittävän tulorahoituksen kerryttäminen investointimenojen katteeksi on tulevana vuosina yksi suurimmista ratkaisua vaativista kysymyksistä kaupungin talousytalössä.

Toimintaympäristön myllerryksen ja hallinnollisten muutosten keskellä yhteistyötä ja yksituumaisuutta isojen ratkaisujen edessä tarvitaan tavallistakin enemmän. Kuopion hyvä poliittinen päätöksentekokulttuuri ja kaupungin osaava henkilöstö yhdistettynä kaupungin vetovoimaan ja asukastyytyväisyyteen vievät meitä eteenpäin.

Jarmo Pirhonen

kaupunginjohtaja

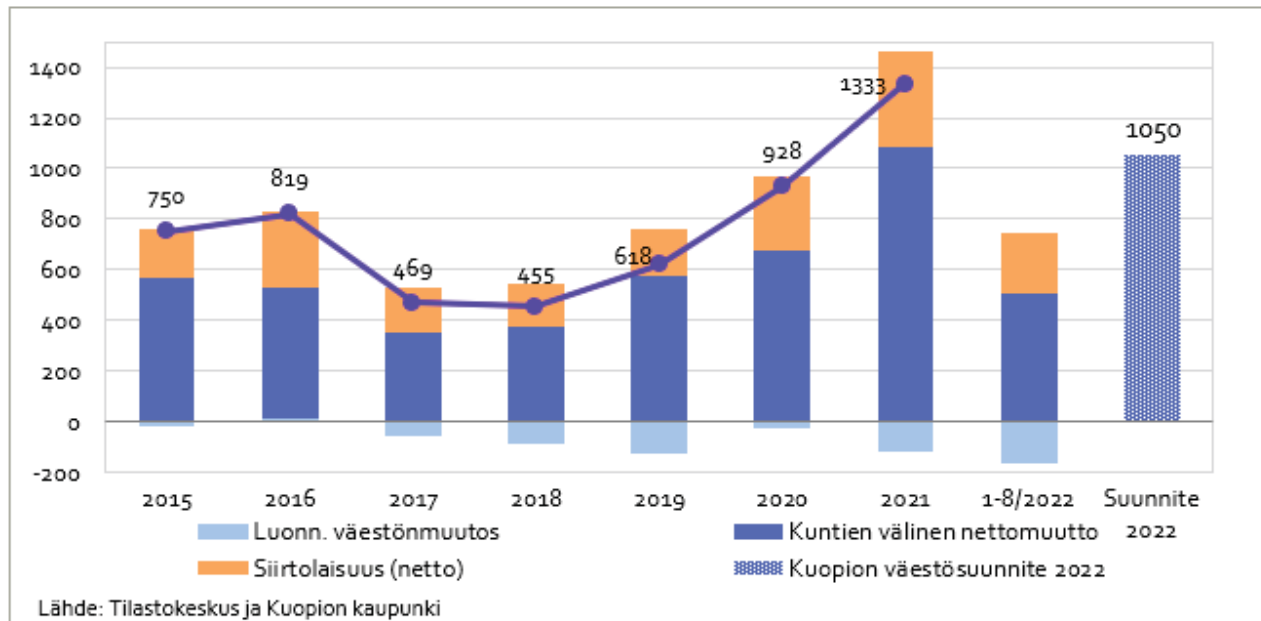
Yleiset perusteet ja kehitysnäkymät

Kuopion kaupungin kehitysnäkymät

Väestökehitys

Kuopion väkiluku oli vuoden 2021 lopussa 121 543 asukasta. Vuoden 2021 väestönmuutos oli 1 333 henkeä, jossa kasvua 1,1 %. Vuoden 2022 tammi-elokuun väestömäärä oli 122 141 ja väestönmuutos oli 598 henkeä. Väestösuunnitteen mukainen kasvu vuodelle 2022 on 1 050 henkeä.

Kuopion väestönmuutos 2015-2022 ja väestösuunnite 2022

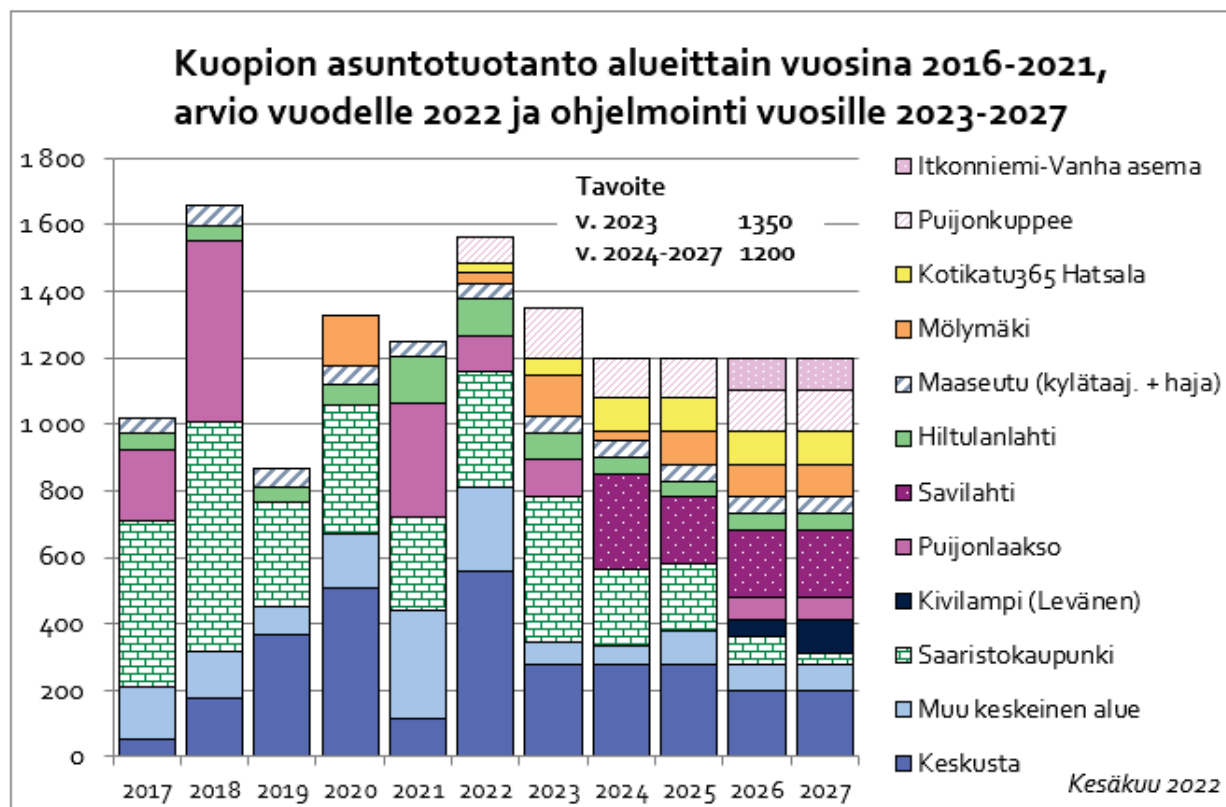
Lisätietoa Kuopion kaupungin verkkosivuilta:

[Kuopion väestö, työpaikat ja asuminen – asuminen rakentamisen eteneminen ja käyttöönotettavat alueet vuosina 2023–2027 \(Power BI\)](#)

Asuminen

Kuopion asuntotuotanto on ollut viime vuosina noin 1 200 asuntoa vuodessa, mikä on tavoitteena tänäkin vuonna. Kuopion tavoitteena on monipuolinen asuntotuotanto, painottuen vahvaan kerrostalotuotantoon eri alueilla.

Asuntotuotannon tavoite vuodelle 2023 on 1 350 asuntoa ja vuosien 2024–2027 tavoite on 1 200 asuntoa/vuosi. Asuntorakentaminen jatkuu keskustassa ja sen lähialueilla, erityisesti Hatsalassa (Puijonkuppee ja Kotikatu 365) ja Mölymäellä. Saaristokaupungissa asuntorakentaminen jatkuu, Savilahdessa ensimmäisten asuntojen odotetaan valmistuvan vuonna 2024 ja Kivilammen alueella Leväsellä vuotta myöhemmin. Hiltulanlahteen suunnitellaan tulevaisuutta sekä rivitaloja että omakotitaloja. Omakotirakentaminen jatkuu edelleen maaseututaajamissa ja muulla maaseutualueella.

Valmistumisvuoden mukaan, uusissa rakennuksissa ja peruskorjauskohteissa, vuosien 2023-2027 osalle sisältyy paljon tavoitetta.

Elinkeinot ja työllisyys

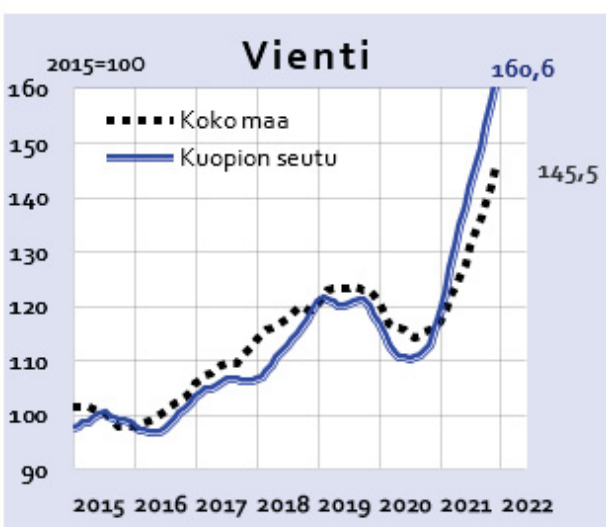
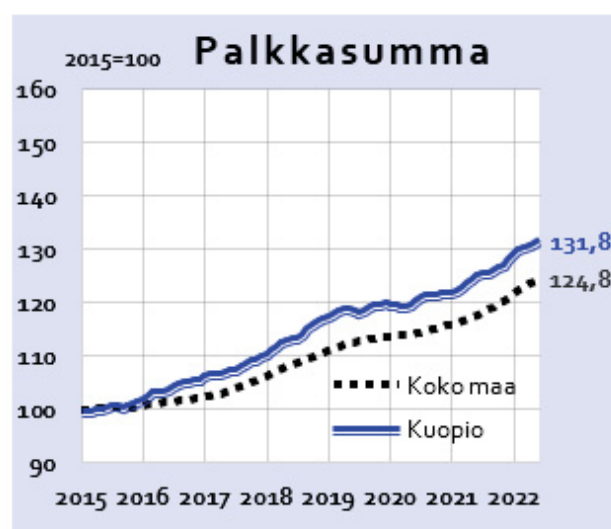
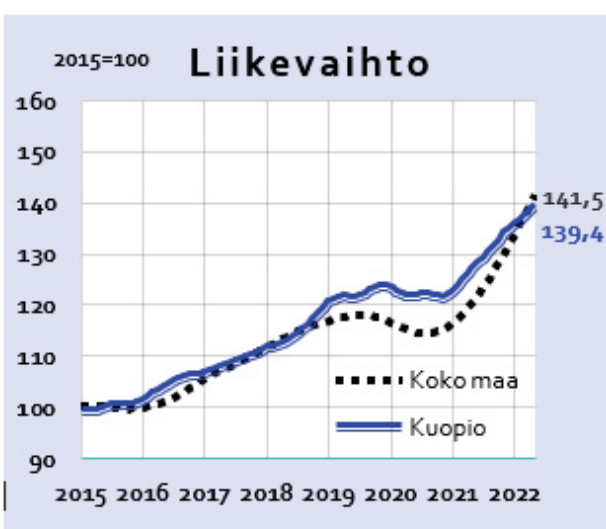
Kuopiossa on monipuolinen elinkeinorakenne. Työpaikkoja on eniten terveys- ja sosiaalipalveluissa, kaupan alalla, hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa, koulutuksessa ja rakentamisessa. Vuoden 2020 lopulla Kuopiossa oli noin 52 100 työpaikkaa. Edelliseen vuoteen verrattuna määrä väheni noin 1 250 työpaikalla, 2,4 % (Tilastokeskuksen uusin tieto on vuodelta 2020. Lukuihin vaikutti tuolloin koronaepidemia.). Koko maassa työpaikat vähenivät 3,7 %.

Kuopion yritysten liikevaihto on kasvanut vuoden 2021 alusta lähtien yhtäjaksoisesti, mutta hieman hitaammin kuin koko maassa keskimäärin.

Palkkasummakertymä on kasvanut tasaisesti vuoden 2021 alusta lähtien. Palkkasummakertymään vaikuttaa osaltaan Kuopiossa jo pitempään jatkunut myönteinen työttömyyskehitys.

Kehitystä on kuvattu seuraavan sivun kuvissa.

Liikevaihto	2017	2018	2019	2020	2021	1-5/22
Eurokertymä, M€, Kuopio	5537	5817	6220	6088	6591	2754
Vuosimuutos, %, Kuopio	3,7	5,1	6,9	-2,1	8,3	10,4
Vuosimuutos, %, koko maa	6,0	5,5	2,9	-4,2	10,6	17,1
*Liikevaihtotiedot 2022 ovat tammi-toukokuulta						
Palkkasumma	2017	2018	2019	2020	2021	1-6/22
Eurokertymä, M€, Kuopio	1739	1836	1916	1913	2014	1058
Vuosimuutos, %, Kuopio	3,5	5,6	4,4	-0,1	5,3	6,4
Vuosimuutos, %, koko maa	2,4	4,6	3,5	-0,2	5,0	6,4
*Palkkasummatiedot 2022 ovat tammi-kesäkuulta						
Vienti	2017	2018	2019	2020	2021	
Eurokertymä, M€, Kuopion s.	650	679	754	670	874	
Vuosimuutos, %, Kuopion seutu	9,9	4,5	11,1	-11,2	30,5	
Vuosimuutos, %, koko maa	8,4	7,6	5,1	-7,8	15,8	
Liiketoiminnan luvuissa vuonna 2020 koronapandemian aiheuttamat muutokset						

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu.

Venäjän aloittaman sodan jatkuminen ja sen pitkittyminen lisää talouden epävarmuutta. Monien hyvien vuosien jälkeen vuosi 2023 näyttää huomattavasti vaikeammalta kuin viime vuodet. Pohjois-Savon talous kärsii sodan vuoksi viennin laskusta, energian, raaka-aineiden ja komponenttien hintojen noususta sekä tuotantoketjujen ongelmista. Talouden kasvuksi vuonna 2023 ennustetaan yhtä prosenttia. Itä-Suomen ja Pohjois-Savon infrahankkeiden vähäinen valtion rahoitus heikentää osaltaan alueen kilpailukykyä.

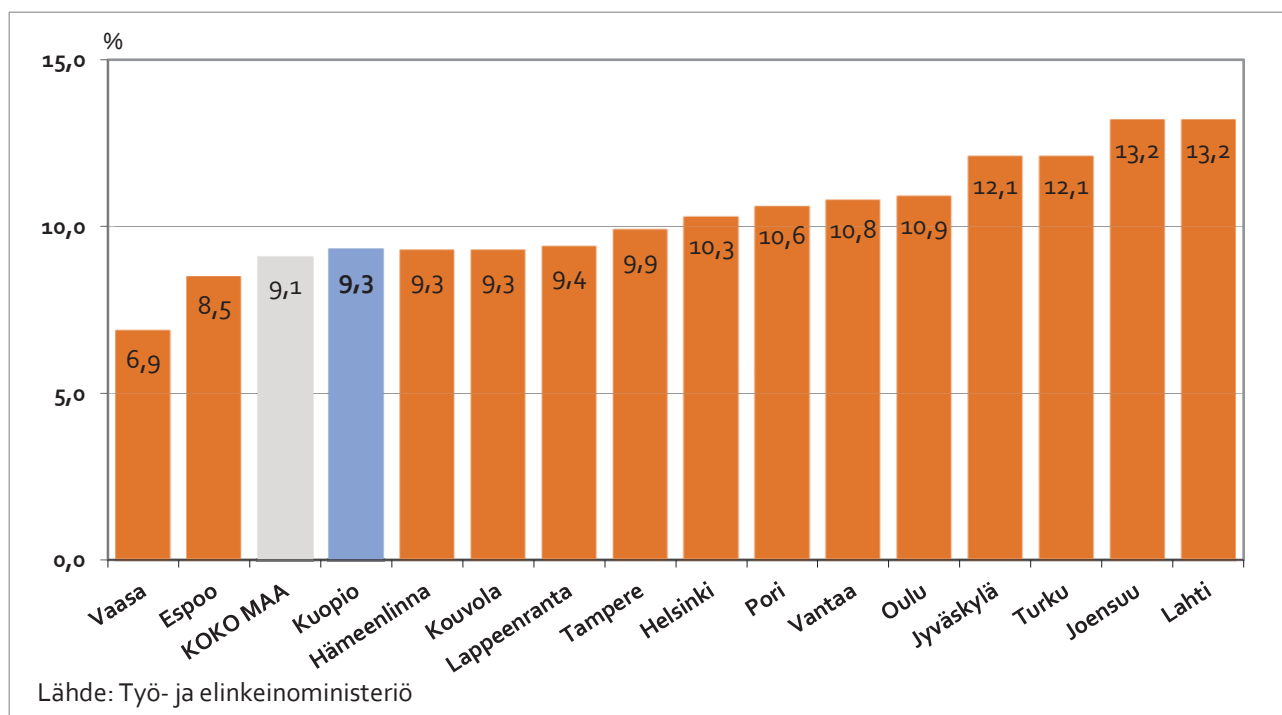
Yritysten kannattavuutta ja kehittymisnäkymiä heikentää mm. energiakustannusten nousu, inflaation kiihtyminen sekä ammattitaitoisen työvoiman heikko saatavuus. Maatalouden tuotantokustannusten nousu aiheuttaa epävarmuutta elintarviketuotannon huoltovarmuuteen ja maatilojen jatkuvuuteen. Yritysten uusien investointihankkeiden määrä tulee kokonaisuudessaan todennäköisesti vähentymään vuonna 2023. Kasvua taloudessa arvioidaan olevan energiansäästöön, vastuullisuuteen ja kierrätykseen liittyvillä toimialoilla.

Työttömyys

Elokuun 2022 lopulla Kuopiossa oli 5 381 työtöntä ja työttömyysaste oli 9,3 %. Koko maan työttömyysaste oli 9,1 %. Avoimia työpaikkoja oli 2 616. Työttömien määrä on vähentynyt edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta noin 734 työttömällä. Pitkäaikaistyöttömyys on samaan aikaan vähentynyt noin 200 työttömän verran. Työttömyys on vähentynyt pitkin vuotta ja on koronaa edeltävän ajan tasolla. Avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut. Kuopion työttömyysaste 14 suurimman kaupungin joukossa on keskimääräistä pienempi.

Kunta maksaa 50 % 300 päivän ja 70 % 1000 päivän jälkeen maksettavasta työmarkkinatuesta, jos työtön henkilö ei osallistu työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin tai kuntouttavaan työtoimintaan. Vuonna 2021 työmarkkinatuen kuntaosuus oli 12,6 milj. euroa. Arvio työmarkkinatuen kuntaosuudeksi vuodelle 2022 on 11,6 milj. euroa.

Työttömyysaste suurimmissa kaupungeissa ja koko maassa elokuussa 2022

Hyvinvointi

Hyvinvoiva ja yhteisöllinen Kuopio on Kuopion kaupungin strategiassa yksi neljästä päämäärästä. Kuopiossa hyvinvoinnin edistämistä ohjaa Hyvinvoiva Kuopio 2030 -ohjelma sekä valtuustokaudelle 2021–2025 laadittu hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Kuopion hyvinvointisuunnitelmaan on johdettu havaituista hyvinvointivajeista yhteensä 13 tavoitetta kuopiolaisten hyvän arjen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvinvointisuunnitelma sisältää toimenpiteet ja tehtävät hyvinvointitavoitteiden toteutumisen tueksi. Jotta toimenpiteiden ja tehtävien toteutuminen mahdollistetaan, on ne huomioitava osana taloussuunnittelua. Kuopion hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2021–2025 voi tutustua osoitteesta www.kuopionhyvinvointisuunnitelma.fi.

Vaikuttava hyvinvoinnin edistäminen edellyttää laaja-alaista ja poikkihallinnollista yhteistyötä eri toimijoiden ja asukkaiden kanssa. Keskeistä ovat johdetut, oikein kohdennetut ja oikea-aikaiset hyvinvointia tukevat ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet, jotka perustuvat laadukkaaseen tietoon hyvinvoinnin tilasta sekä tutkitusti vaikuttaviin menetelmiin. Kuopiossa hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan laajalla sidosryhmäyhteistyöllä. Tulevien vuosien aikana erityistä huomiota tulee kiinnittää jouhevien yhdyspintojen rakentamiseen Kuopion kaupungin hyvinvointia tukevien toimintojen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen ennaltaehkäisevien palvelujen välillä.

Vuonna 2023 kunnille otetaan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, jonka mukaan kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Valtionosuuden lisäosalla halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. HYTE-kertoimen suuruus määräytyy hyvinvoinnin edistämistyötä kuvaavista prosessi-indikaattoreista (yhteensä 15 indikaattoria) ja toiminnan tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista (yhteensä 6 indikaattoria). HYTE-kertoimen tulos- ja prosessi-indikaattorit sekä niiden toteumat Kuopiossa ja koko maan tasolla on esitetty taulukoissa alla. Kuntiin kohdennettavan HYTE-kertoimen suuruus vaihtelee 7,40–22,50 euron välillä per asukas. Valtionosuuksien ennakkollisten laskentatietojen mukaan Kuopion hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa vuodelle 2023 on 2,4 milj. euroa.

Taulukko. Tulosindikaattoreiden toteumat Kuopiossa ja koko maassa vuosina 2017–2021.

Tulosindikaattori	Alue	2017	2018	2019	2020	2021
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Kuopio	18,3		22		26,9
	Koko maa	18,8		20,9		25,7
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Kuopio	15,2		15,4		18
	Koko maa	16,2		16,9		18
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 -24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Kuopio	5,1	5,1	5,4	5,5	
	Koko maa	8,1	7,9	7,5	7,8	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Kuopio	3,4	3,6	3,3	3,4	3,4
	Koko maa	2,8	2,9	2,7	2,8	2,7
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Kuopio	8,7	8,5	8,4	8,2	7,9
	Koko maa	6,9	6,7	6,6	6,5	6,3
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä	Kuopio	489,4	394,1	447,8	465,8	391,1
	Koko maa	368	375,6	380,8	359,5	342,7

Taulukko. Prosessi-indikaattoreiden toteumat Kuopiossa ja koko maassa vuosina 2017–2021.

Prosessi-indikaattori		2017	2018	2019	2020	2021
Terveysten edistämisen aktiivisuus perusopetuksessa						
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailuosoitusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	Kuopio	84	84	84	84	59
	Koko maa	74	74	80	80	70
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	Kuopio	100	100	84	84	77
	Koko maa	61	61	64	64	60
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	Kuopio	95	95	81	81	63
	Koko maa	78	78	83	83	80
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	Kuopio	65	65	74	74	73
	Koko maa	55	55	67	67	70
Terveysten edistämisen aktiivisuus kuntajohdossa						
Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	Kuopio	100		100	100	100
	Koko maa	68		75	75	77
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	Kuopio	100		100	100	100
	Koko maa	68		71	71	78
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	Kuopio	100		100	100	100
	Koko maa	62		83	83	89
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	Kuopio	100		100	100	100
	Koko maa	61		69	69	69
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Kuopio	100		100	100	100
	Koko maa	43		40	40	49
Terveysten edistämisen aktiivisuus liikuntapalveluissa						
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	Kuopio		100		100	100
	Koko maa		78		77	77
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	Kuopio		100		100	100
	Koko maa		81		83	83
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	Kuopio		100		100	100
	Koko maa		68		73	73
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	Kuopio		100		0	0
	Koko maa		49		54	54
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarvointiin	Kuopio		100		100	100
	Koko maa		47		56	56
Terveysten edistämisen aktiivisuus kulttuuripalveluissa						
Kunnalla on käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kunnassa järjestettävää kulttuuriluotsi- tai kulttuurikaveritoimintaa tai muuta vastaavaa vapaaehtoistoimintaa	Kuopio			100		100
	Koko maa			60		59

Taloudelliset lähtökohdat

Talouden kehitysnäkymät

Valtiovarainministeriön syksyn 2022 taloudellisen katsauksen mukaan Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 1,7 % vuonna 2022. Kuluttajahintojen nousu on kiihtynyt jo lähes 8 %:iin ja keskimääräisen nousun arvioidaan olevan 6,5 % prosenttia tänä vuonna. Inflaatio on muuttunut entistä laaja-alaisemmaksi. Hintojen nousu syö kotitalouksien ostovoimaa ja pitää kulutuksen kasvun vaisuna loppuvuonna. Työllisyyden kasvusta huolimatta kotitalouksien reaalitytulot pienenevät eikä niitä juuri jää säästöön.

Maailmantalouden näkymät ovat synkentyneet Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen, Euroopan energiakriisin, kiihtyneen inflaation ja nopean korkotason nousun takia. Geopoliittiset jännitteet suurvaltojen välillä ovat kasvaneet, ja kehittyviä maita uhkaa edelleen ruokapula. Maailmantalouden kasvu hidastuu viime vuoden nopean kasvun jälkeen. Kuluttajien luottamus on alamaissa. Erityisesti Saksan talouden näkymät ovat heikot.

Rahapolitiikkaa on kiristetty Yhdysvalloissa sekä euroalueella, ja korot ovat nousussa. Vaikea tilanne Euroopan energiamarkkinoilla jatkuu, ja tulevana talvena joudutaan ehkä säännöstelemään energian kulutusta. Maakaasun hinta Euroopassa on erittäin korkea. Toisaalta teollisuuden raaka-aineiden hinnat ovat laskeneet voimakkaasti kesän aikana, mikä heijastaa teollisuuden epävarmoja näkymiä.

Nopea työllisyyden ja kulutuksen kasvu ovat kasvattaneet verotuloja ja vahvistaneet julkista taloutta vuosina 2021 ja 2022. Kun talouden kasvu hidastuu, julkisen talouden alijäämät ja velkasuhde alkavat kasvaa uudelleen. Mittavat tukitoimet sekä väestön ikääntymisestä aiheutuvat jatkuvasti kasvavat menot heikentävät myös julkista taloutta. Kasvavat velanhoitokulut ovat pois muusta julkisesta rahankäytöstä ja kaventavat julkisen talouden ennestäänkin niukoja puskureita. Valtiovarainministeriön arvion mukaan julkisyhteisöjen menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino on mittava, eikä julkisen talouden rahoitus ole kestäväällä pohjalla pitkällä aikavälillä.

Vuonna 2023 Suomen BKT:n kasvu hidastuu 0,5 %:iin. Alkuvuonna kasvu on pysähdyksissä, mutta vuoden loppupuolella kotimainen kysyntä alkaa elpyä, kun hintojen nousu hidastuu selvästi ja reaali-palkat kääntyvät hienoiseen nousuun. Korkealle kohonnut hintataso ja työllisyystilanteen heikentyminen jarruttavat kuitenkin edelleen kotitalouksien ostovoiman kasvua vuonna 2023. Yksityisen kulutuksen kasvunäkymät ovat vaisut. Julkisen talouden ennusteen merkittävimmät riskit liittyvät yleisen talouskehityksen epävarmuuteen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä siitä seuraneiden markkinahäiriöiden vaikutukset voivat heijastua julkiseen talouteen ennustettua enemmän. Myös koronaepidemian myötä kertynyt hoitovelka voi lisätä julkisia menoja. Palkkaratkaisut ja niiden kerrannaisvaikutukset luovat kustannuspainetta.

Kansantalouden keskeisiä lukuja 2020-2026

%	2020	2021	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*
BKT määrän muutos	-2,2	3,0	1,7	0,5	1,4	1,5	1,4
Työttömyysaste	7,7	7,7	6,6	6,7	6,5	6,4	6,3
Työllisyysaste	70,7	72,3	73,9	73,8	74,1	74,4	74,7
Julkiyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een	-3,8	-2,0	-1,0	-1,5	-1,7	-2,2	-2,4
Julkiyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een	74,8	72,3	71,2	72,7	74,1	75,2	76,0
Valtionvelka, % BKT:sta	52,5	51,2	50,8	52,0	53,1	53,7	54,1

*Ennuste

Kuntatalous

Vuosi 2022 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella kuntataloudessa varsin hyvältä. Ennusteen mukaan toiminnan ja investointien rahavirta kääntyy positiiviseksi, mutta lukuja parantaa Helsingin kaupungin liikennelaitoksen (HKL) yhtiöittäminen. Lisäksi sote-kiinteistöjen myyntien arvioidaan myös kohentavan kertaluonteisesti toiminnan ja investointien rahavirtaa. Toimintakatteen arvioidaan heikkenevän pienentyneiden valtionavustusten vauhdittamana, mutta vuosikate pysyy lähellä viime vuoden tasoa verorahoituksen kasvaessa ripeästi.

Kaikkiin talouden ennusteisiin sisältyy kuitenkin edelleen poikkeuksellisen paljon epävarmuutta. Venäjän hyökkäys Ukrainaan muutti talouden tilannekuvan, eikä se ole sittemmin selkiytynyt oleellisesti. Myöskään koronavirukseen liittyvät uhkakuvat eivät ole täysin poistuneet. Kuntatalouden osalta epävarmuutta liittyy myös sote- ja pelastustoimen kustannuskehitykseen sekä hyvinvointialueille siirtyviin kustannuksiin ja tuloihin, joiden lopulliset vaikutukset kuntatalouteen selviävät vasta vuoden 2022 tilinpäätöstietojen valmistuttua.

Vuosi 2023 on Suomen julkisessa hallinnossa ja myös kuntataloudessa historiallinen vuosi, sillä sote-uudistus astuu voimaan. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirretään hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Kuntien tulot sekä menot lähes puolittuvat uudistuksen seurauksena. Väestön ikääntyminen on lisännyt hoito- ja hoivapalvelujen tarvetta ja siten kuntatalouden menopaineita jo pitkään, mutta sote-uudistuksen myötä nämä vaikeasti ennakoitavat ja nopeasti kasvavat menot siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle.

Vuoteen 2023 ajoittuu sote-uudistuksen lisäksi myös hallituskauden päättyminen. Monet hallituksen määräaikaisten toimet lakkaavat ja kuntataloudesta poistuu merkittävä määrä esimerkiksi korona-avustuksia ja opetuksen laatu- ja tasa-arvohankkeita. Oppivelvollisuuden laajentaminen etenee kuitenkin uudella ikäluokalla, mikä nostaa kuntataloudelle kohdistetun rahoituksen yli 70 milj. euroon vuonna 2023. Lisämenoja aiheuttaa myös Ukrainan sotaa paenneiden maahanmuutosta, josta syntyviä kuluja muun muassa varhaiskasvatuksessa, perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ja kotouttamisessa hallitus on sitoutunut korvaamaan kunnille.

Kuntatalouteen luettavat tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen. Yhteenlaskettu palveluntarve on laskeva koko 2010-luvun jatkuneen syntyvyyden alenemisen vuoksi, mutta kuntakohtaiset erot ovat suuret. Lisäksi varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrään vaikuttaa myös osallistumistaso, joka on ollut viime vuosina kasvussa.

Kuntatalouden vuoden 2023 talouslukujen suurten prosenttimuutosten taakse kätkeytyy myös kustannusten kasvu. Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on 3,8 prosenttia vuonna 2023. Kustannusten ripeään nousuun vaikuttaa etenkin kunta-alan ansiokehitys, jota nostavat niin sanottu yleiseen linjaan sidottu palkankorotus sekä kehittämisohjelma, jolla uudistetaan kunta-alan palkkarakenteita ja palkkausjärjestelmiä.

Kuntatalouden investointipaineet pysyvät mittavina muun muassa rakennuskannan iän ja väestön muuttoliikkeen vuoksi. On kuitenkin mahdollista, että talouden epävarmat näkymät, resurssien pullonkaulat sekä kasvavat kustannukset siirtävät investointeja tuleville vuosille.

Kuntataloudessa vuosi 2023 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella ennätyksellisen vahvalta, sillä sote-uudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus ei näy vielä täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa. Kunnille kertyy vuonna 2023 noin 1,2 mrd. euroa enemmän vanhojen veroperusteiden mukaisia verotuloja kuin sote-uudistuksen jälkeisessä kuntataloudessa vuonna 2024. Vuosikate riittää selvästi kattamaan poistot. Toiminnan ja investointien rahavirta on vuonna 2023 koko kuntatalouden osalta positiivinen.

Kuntatalouden kehitysarvio vuosina 2021-2026

Mrde	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-31,5	-33,1	-12,8	-13,3	-13,8	-14,4
2. Verotulot	25,5	26,5	14,2	13,3	13,7	14,2
3. Valtionosuudet, käyttötalous	10,1	10,8	3,8	3,9	4,0	4,1
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
5. Vuosikate	4,6	4,5	5,5	4,2	4,1	4,1
6. Poistot	-3,1	-3,2	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	1,6	1,5	2,7	1,3	1,1	0,9
Rahoitus						
9. Vuosikate	4,6	4,5	5,5	4,2	4,1	4,1
10. Satunnaiset erät	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
12. Tulorahoitus, netto	3,9	3,9	4,8	3,6	3,5	3,4
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,4	-5,7	-4,7	-4,8	-5,0	-5,1
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,2	2,1	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-4,1	-3,7	-3,6	-3,8	-3,9	-4,1
16. Rahoitusjäämä (tulorahoitusinvestoinnit)	-0,2	0,2	1,2	-0,2	-0,4	-0,7
17. Lainakanta	24,2	24,8	18,8	19,3	20,1	21,1
18. Kassavarat	8,1	7,8	7,6	7,6	7,6	7,6
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	16,1	16,9	11,2	11,7	12,5	13,5

Kuopion strategia vuoteen 2030 ja tavoitteet vuodelle 2023

Kuopion kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Kuopion vuoteen 2030 ulottuvan strategian 16.5.2022. Strategia määrittää Kuopion kehittämisen suuntaviivat lähivuosiksi. Visio ja strategiset päämäärät kuvaavat kaupungin tulevaisuuden tahtotilaa eli sitä millaiseksi Kuopion halutaan kehittyvän. Strategia sisältää valintoja eli asioita, joissa meidän tulee kaupunkina yhdessä kumppaneiden kanssa onnistua, jotta haluttu tulevaisuus toteutuu. Strategia määrittää myös toimintatavat, joilla varmistetaan strategian toteutumista. Strategian toimeenpanon tukena ovat strategian toimenpideohjelmat sekä muut ohjelmat ja suunnitelmat.

Strategiaa ja yhteisiä suuntaviivoja tarvitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Myös kuntalaki edellyttää, että jokaisessa kunnassa on oltava voimassa oleva kuntastrategia ja se on tarkistettava vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Tällä halutaan korostaa erityisesti valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana ja toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiden määrittäjänä. Valtuusto arvioi strategian toteutumista joka vuosi keväällä strategiaseminaarissa, asettaa tavoitteita ja tekee tarvittaessa muutoksia strategiaan.

Strategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen.

Kuopion strategia on kaupunkiyhteisön strategia ja se ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Kaupunkikonsernin lisäksi keskeisiä kumppaneita strategian toteuttamisessa ovat yritykset, järjestöt ja yhteisöt sekä kuntalaiset. Merkittävistä investoinneista ja päätöksistä on tehtävä strategiavaikutusten arviointi. Toimielinten päätösten perusteluista tulee käydä esille, miten esitetty asia vaikuttaa Kuopion strategian toteutumiseen.

Tähän strategiaosaan on koottu valtuustoon nähden sitovat kaupunkistrategiaa vuonna 2023 toteuttavat tavoitteet. Palvelualueet ovat täsmentäneet strategian tavoitteita toimenpiteillä, jotka on esitetty talousarvion käyttötalousosassa ko. palvelualueen tietojen yhteydessä. Strategian toteutumisen seuranta toteutetaan osana talousarvion seurantaa kesäkuun osavuosiseurannassa ja tilinpäätöksessä.

Kuopion strategia löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteesta: <https://www.kuopio.fi/strategia>

Kuopio 2030

Hyvän elämän pääkaupunki
Terveyttä, elinvoimaa ja arjen rikkautta

Toimintatapa

Lupa tehdä toisin

Avoimesti. Innostavasti. Vastuullisesti. Yhdessä.

Missio

Kuopio kumppaneineen mahdollistaa kestävän kasvun ja hyvän elämän

Päämäärät

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN
Turvallinen kaikille – paras paikka kasvaa ja oppia

Kumppanuus

ELINVOIMAINEN JA KASVAVA
Houkutteleva osaajille ja yrityksille

Kansainvälisyys

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS
Kestävästi kasvava – ympäristöstään ylpeä

Digitalisaatio

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ
Haluttu hyvinvoiva työyhteisö

Menestystekijät

Elinympäristö ja osallisuus
Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot
Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo
Laadukas varhaiskasvatus ja koulutus
Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen
Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyyssympäristö
Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys
Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus
Kasvava matkailu ja vetovoimaiset tapahtumat
Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta
Kiertotalous ja resurssiviisaus
Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne
Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta
Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky
Sujuva ja uudistuva toiminta
Uudistuva johtaminen
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö
Kestävä talous

Sitovat tavoitteet

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Kuopiolaisten tyytyväisyys asuin- ympäristöön säilyy korkeana ja asunnottomuus vähenee	Asukkaiden tyytyväisyys oman asuinalueen rakennettuun ympäristöön Asunnottomuus	Kaupunkiympäristön palvelualue
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia	Asukkaiden vaikuttaminen itseään koskeviin asioihin	Kaikki
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Parannamme arjen turvallisuutta ja ympäristön esteettömyyttä	Asukkaiden tyytyväisyys oman asuinalueen turvallisuuteen Katuturvallisuusindeksi Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kaupunkiympäristön palvelualue, Kuopion Tilapalvelut
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtaamispaikkoja ja luonnon saavutettavuutta	Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue, Kaupunkiympäristön palvelualue, Kuopion Tilapalvelut
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	Lasten ja nuorten liikkuminen Aikuisten liikkuminen Kotona asuvien 75-vuotta täyttäneiden osuus ikäluokasta	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö vähenevät kaikissa ikäryhmissä	Nuorten päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö Aikuisten päihteiden käyttö	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Asukkaiden, erityisesti nuorten, mielen hyvinvointi kohenee	Positiivista mielenterveyttä kokeneiden osuus	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Yksinäisyyden kokeminen vähenee	Lasten ja nuorten kokemus yksinäisyydestä Aikuisten kokemus yksinäisyydestä	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue
1.3. Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo	Pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys vähenevät	Työttömyysprosentit Työttömien lukumäärät	Elinvoima- ja konsernipalvelut
1.3. Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo	Vahvistamme työikäisten työkykyä sekä työssä jaksamista	Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus työikäisistä Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	Elinvoima- ja konsernipalvelut
1.4. Laadukas varhaiskasvatus ja yleissivistävä koulutus	Tarjoamme kaikille lapsille ja nuorille laadukkaan varhaiskasvatuksen ja koulupolun sekä siihen tarvittavan tuen	Perusopetus: opetuksen eurot / oppilas, vuosiviikkotunnit / oppilas, ryhmäkoko Kuopion koulutuspolitiikan ohjelman toteutuminen	Kasvun ja oppimisen palvelualue
1.5. Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen	Tarjoamme eri-ikäisille merkityksellistä tekemistä ja kokemista, muun muassa kulttuurista, harrastuksista ja vapaaehtoistoiminnasta yhdenvertaisesti	Kulttuuritilojen kävijämäärät Kansalaisopiston opiskelijamäärä ja opetustunnit Sisä- ja ulkoliikuntatilojen sekä kaupallisten tilaisuuksien käyntikerrat	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue

KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyyssympäristö	Tuemme yhdessä eri toimijoiden kanssa yrittäjyyskasvatusta, uutta yritystoimintaa sekä olemassa olevien yritysten kasvua ja elinvoimaa	Liikevaihdon ja viennin kehitys Yrityskanta / 1000 as. Uudet yritykset / 1000 as. Yritysmuutoseisäisyyssmittaukset	Elinvoima- ja konsernipalvelut, Kasvun ja oppimisen palvelualue
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyyssympäristö	Tonttitarjontamme on riittävä ja monipuolinen	Yritystontit (sopivuus, määrä)	Kaupunkiympäristön palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Yritykset saavat osaavaa työvoimaa	Pk-yritysten työvoiman saatavuus Työllisyysaste Avoimet työpaikat	Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Mahdollistamme monipuolisen ja riittävän asuntotuotannon sekä monipaikkaisen elämän	Asuntotuotanto (lkm, tyyppi, halintasuhde) Asuntotuotannon tonttireservi, vuotta	Kaupunkiym-päristön palvelualue
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kaupunkikeskusta, lähiöt ja maaseutu ovat elinvoimaisia ja viihtyisiä	Maaseutuohjelman toteuttaminen	Kaupunkiym-päristön palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kehitämme Savilahtea kärkihankkeena	Savilahden rakentamisen eteneminen	Kaupunkiym-päristön palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Kuopio on vetovoimainen opiskelu-kaupunki	Koulutuksen vetovoimaisuus, hakijamäärät; UEF, Savonia, Sakky Alueelle jäävien valmistuneiden osuus	Kasvun ja oppimisen palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Koulutus vastaa ennakoivasti työelämän muuttuviin tarpeisiin		Kasvun ja oppimisen palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Innovaatioekosysteemi edistää liiketoiminnan kasvua ja houkuttelee uusia toimijoita alueelle	Panostukset t&k toimintaan	Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Edistämme monimuotoista kaupunkikulttuuria, tapahtumia ja matkailua	Tapahtuma-avustukset Tapahtumakävijät	Elinvoima- ja konsernipalvelut, Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Kehitämme matkailun kärkihankkeena Tahkoa sekä Kuopion muita matkailualueita yhdessä toimijoiden kanssa	Matkailijoiden yöpymiset Hankkeiden eteneminen	Kaupunkiym-päristön palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Aktiivinen, ennakoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvonnassa	Elinvoima- ja konsernipalvelut, Kaupunkiympäristön palvelualue, Kaikki

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Edistämme puurakentamista mm. kaavoituksen keinoin	Toteutuneet puurakennushankkeet	Kaupunkiympäristön palvelualue, Tilapalvelut
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Kuopiossa on vahva kiertotalouden yritysverkosto ja sitä tukevaa koulutus- ja innovaatiotoimintaa	Kiertotalousyritysten määrä ja liikevaihto Hankkeiden eteneminen	Elinvoima- ja konsernipalvelut, Kaupunkiympäristön palvelualue
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Kaikki
3.2. Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne	Suunnittelemme ja toteutamme kestävä ja vähähiilistä yhdyskuntarakennetta mm. edistämällä vaihtoehtoisen lataus- ja tankkausverkoston rakentumista	Tieliikenteen CO ₂ -päästöt kt CO ₂ -ekv	Kaupunkiympäristön palvelualue
3.2. Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne	Edistämme kestävien liikkumis- muotojen (joukkoliikenne, kävely, pyöräily, yhteiskäyttöautot) käyttöä ja toimintaedellytyksiä	Joukkoliikenteen matkustajamäärä / v Kestävien liikennemuotojen osuus matkoista	Kaupunkiympäristön palvelualue
3.3. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta	Otamme maankäytönsuunnitelussa sekä metsien ja viheralueiden hoidossa huomioon luonnon monimuotoisuuden	Luonnonsuojelualueiden määrä Vanhojen metsien osuus Lehtipuuston osuus	Kaupunkiympäristön palvelualue
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja ilmastoriskien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	Kaikki
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Tuemme paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä	Lähiruuan osuus Kasviproteiinien osuus Ruokahävikin määrä (kg)	Kaikki, Servica

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Tehostamme energiankäyttöä 10 prosenttia ja lisäämme uusiutuvien energiamuotojen käyttöä	Sähkön ja lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m ³) Uusiutuvan energian osuus tuotetusta energiasta (%)	Kaikki

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatorajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Kaikki
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet	Kaikki
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien määrä	Kaikki
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantaja-vetovoimaa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Kaikki
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapii-riä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Kaupungin johto
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit	Elinvoima- ja konsernipalvelut, Kaikki
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto Sisäisesti täytetyt avoimet työpaikat	Kaikki
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kehitämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely Sairauspoissaolot	Kaikki

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorumeita.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etätöitä tehneet henkilöt ja etätöypäivät	Kaikki
4.4. Kestävä talous	Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	Kaikki
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kesto- kyvyn mukaistesti ja pidämme palvelutuotannon tarvitsemat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Kuopion Tilapalvelut, Kaikki
4.4. Kestävä talous	Uudistamme konsernin toimintaa kunnan roolin muutoksen mukaisesti ja olemme vastuullinen ja aktiivinen omistaja. Edellytämme omistamiemme yhteisöjen toimivan tehokkaasti ja tuloksellisesti strategian toteutumista tukien.	Konsernitulos Konsernilainojen määrä € / asukas	Elinvoima- ja konsernipalvelut

Talousarvion 2023 valtuustoon nähden sitovat mittarit tavoitearvoineen

Kaupungin palvelujen mittaamiseksi on palvelualueilla ja Tilapalveluissa valmisteltu valtuuston käsittelyyn mittarit, joille on asetettu tavoitearvot.

Suorituskykymittarit liittyvät palveluihin, joissa on keskeistä, että toiminnan tehokkuus vastaa tavoitteitamme. Taloudellisuus on kaikissa kaupungin palveluissa keskeinen ajuri, tässä esille nostetut palvelut ovat merkittäviä volyymiltaan tai erityisessä fokuksessa, jotta palvelutuotannossa edetään tavoiteltuun suuntaan. Vaikuttavuusmittarit tukevat osaltaan edellä olevien strategisten tavoitteiden saavuttamisen seuranta.

Kaupunginvaltuusto seuraa mittareiden kehitystä ja tavoitearvojen saavuttamista osavuositarkastuksissa.

Suorituskykymittarit

Mittari	TP 2020	TP 2021	30.6.2022	Tavoite 2022	Tavoite 2023
Joukkoliikenteen matkustajamäärä (matkustajaa vuodessa)	5 500 000	5 905 920	3 430 000	6 300 000	7 000 000
Päiväkotien täyttöaste / haja-asutusalue (%)	92	93	94	96	96
Päiväkotien täyttöaste / taajama-alue (%)	97	93	96	99	99
Teatterin ison salin täyttöaste (%)	55	56	15	70	70

Mittari	TP 2020	TP 2021	30.6.2022	Tavoite 2022	Tavoite 2023
Toimitilojen kokonaisnелиö määrä (brm ²)	661 577	651 335	657 054	665 000	646 700
Ulkoa vuokrattujen tilojen kokonaisnелиöt (m ²)	68 596	77 099	80 148	80 000	50 900

Taloudellisuusmittarit

Mittari	TP 2020	TP 2021	30.6.2022	Tavoite 2022	Tavoite 2023
Kunnossapidon talvihoidon kustannukset (€/km)	6 500	7 114	-	6 500	7 614
Varhaiskasvatuksen toimintamenot 0–6-vuotiaista lasta kohden (€)	10 752	11 491	5 475	11 627	12 271
Perusopetuksen toimintamenot euroa per 7–15-vuotias lapsi (€)	9 922	9 989	4 965	10 140	10 958
Kansalaisopiston nettokustannus €/opetustunti (€)	82,8	73,5	70,6	75,3	76,8
Keskimääräinen tilakustannus (€/brm ² /kk)	9,77	10,74	11,07	10,50	11,31
Työmarkkinatuen kuntarahoitusosuus (M€)	12,041	12,639	11,128	11,128	11,964

Vaikuttavuusmittarit

Mittari	TP 2020	TP 2021	30.6.2022	Tavoite 2022	Tavoite 2023
Kunnossapidon talvihoidon asiakastyytyväisyys (Asteikko 1–5)	3,64	3,72	-	3,72	3,6
Varhaiskasvatukseen osallistuminen 0–6-vuotiaista (%)	74,8	75,5	79,2	74,0	74,0
Kirjastopalvelujen lainat/asukasmäärä (kpl)	15,3	16,8	8,1	17,3	17,6
Alle 20-vuotiaiden asiakaskäyntien määrä Kuntolaakson uimahallipalveluissa (kpl)	53 071	107 199	61 863	105 000	105 000
Purettujen rakennusten kokonaisnелиöt (brm ²)	9 508	13 269	2 290	23 000	6 700

Konserniyhteisöt

Olennaiset tulevat tapahtumat ja taloudelliset riskit

Vuoden 2023 alussa hyvinvointialueiden vastuulle siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät, mikä muuttaa kuntakonsernien talouden rakennetta ja konsernin ja tytäryhtiöiden merkitys ja rooli osana kuntakonsernia kasvavat uudistuksen jälkeen. Kuopio-konsernissa on viimeisten vuosien aikana tehty lukuisia omistusräjäytystyöitä ja yhdytettävä tukipalvelutuotanto konserniyhteisöille, joilla on merkittävä rooli myös hyvinvointialueiden tukipalvelutuotannossa. Palvelutuotannon käynnistyminen vuoden 2023 alussa tulee olemaan iso muutos os. yhtiöiden toiminnassa. Palvelujen myynti suuntautuu entistä enemmän hyvinvointialueelle, millä voi olla jatkossa vaikutuksia myös omistussuhteisiin. Omistajapolitiikan terävöittäminen ja konsernirakenteen muokkaus omistajan tavoitteiden mukaisesti ovat tulevaisuudessa keskeisessä roolissa elinvoimaisen kuntakonsernin säilymisessä.

Konserniyhtiöiden omaan arviointiin perustuen kaupungin konserniyhteisöille antamiin takauksiin ei kohdistu vuonna 2023 takausvastuun realisoitumisriskiä. Niiralan Kulma Oy:n vapaarahoitteisen tuotannon osalta selvitetään tarve lainatakauksille. Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat on hakenut Hiltulanlahden koulun rakennushankkeeseen kaupungin lainatakausta 2,1 milj. euron lainalle.

Konserniyhtiöt toteuttavat investointiohjelmiensa mukaisesti rakennus- ja peruskorjausinvestointeja. Niiralan Kulma Oy:n rakennuttamisohjelman mukaiset investoinnit yhteensä noin 24 milj. euroa. Kuopion Vesi Oy:n investointisuunnitelma vuodelle 2023 on 11–12 milj. euroa.

Mikäli Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskentän stadionin uudishanke etenee suunnitellusti, nykyinen kiinteistöyhtiö lakkaa ja samassa yhteydessä tulee tehtäväksi yhtiön lainojen uudelleenjärjestely.

Ukrainan sodan vaikutukset heijastuvat mm. Euroopan energiamarkkinoihin, energian saatavuuteen ja kustannusten kasvuun, millä on merkittäviä vaikutuksia konserniyhtiöiden liiketoimintaan. Talousarvion toteutumisen merkittävimpinä riskeinä konserniyhteisöt näkevät mahdolliset tuotantotoimintaan liittyvät materiaalien saatavuusongelmat sekä energiakustannusten ja korkomenojen merkittävän kasvun.

Konserniyhteisöille asetetut tavoitteet 2023

Konserniyhtiöillä on merkittävä rooli kaupungin strategian toteuttamisessa ja kaikkien konserniyhteisöjen tulee omalla toiminnallaan tukea kaupungin strategian toteuttamista.

Kaikkia konserniyhteisöjä koskevat seuraavat yhteiset tavoitteet:

- Kuopion kaupungin työllisyyden parantaminen
- Osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen mm. harjoittelupaikkoja tarjoamalla
- Resurssiviisauden ja kiertotalouden toimintaperiaatteiden toteuttaminen investoinneissa, hankinnoissa ja palvelutuotannossa

Merkittävimpien konserniyhteisöjen talousarvioiden tunnusluvut vuonna 2023

Yhteisön nimi (M €)	Omis- tusosuus %	Liike- vaihto	Liikevaih- don muu- tos	Investoin- nit	Kaupun- gilta saa- dut lainat	Takaukset kaupun- gilta	Tilikau- den tulos	Henki- löstö
Kuopion Energia Oy konserni	100	105,0	-8,1	15,0	111,1	42,3	5,0	130
Kuopion Pysäköinti Oy	100	3,6	0,1	0,1	0,0	6,1	0,0	6
Kuopion Opiskelija- asunnot Oy	100	11,2	0,2	4,0	0,0	3,0	0,0	13
Niiralan Kulma Oy	100	56,0	1,1	24,0	1,0	39,5	0,0	150
Kuopion Vesi Oy	86	33,0	1,0	11,5	120,2	0,0	0,0	95
Savonia-ammattikor- keakoulu Oy	51	60,0	0,6	2,1	-	-	1,0	560
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	100	0,9	0,0	0,6	-	61,0	0,0	-
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	100	0,2	-0,2	-	-	1,7	0,0	-
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	87,29	0,2	0,0	-	-	0,2	0,0	-
Service Oy	49,7	111,3	6,3	1,5	1,6	-	2,0	1507
Mestar Kuopio Oy	99,8	35,0	0,0	-	5,5	-	0,5	188
Järviseudun Työter- veys Oy	60,4	11,5	2,0	0,0	-	-	0,6	90

Omistusosuus: kaupungin suora ja välillinen omistusosuus

Kuopio-konsernin strategiset yhtiöt

Kuopion Energia Oy konserni

Tehtävä: Tukkusähkön ja kaukolämmön myynti, sähkön ja lämmön tuotanto sekä sähkön siirto.

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Liikevaihto M€	87,4	111,8	113,1	105,0
Tuloutus omistajalle M€	10,4	8,9	9,2	9,0
Käyttökate-%	44,1	45,1	36,0	35,0
Omavaraisuusaste %	27,9	31,0	35,0	35,0
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	87,4	111,8	113,1	105,0
Investoinnit M€	23,8	12,2	19,9	15,0
Myynti kaupungille M€	5,6	6,9	6,0	6,0
Takaukset kaupungilta M€	61,8	55,3	48,8	42,3
Kaupungilta saadut lainat M€	123,1	119,1	115,1	111,1
Tilikauden tulos M€	8,5	18,9	10,1	5,0
Osingot ja korot kaupungille M€	10,4	8,9	9,2	9,0
Henkilöstölukumäärä 31.12. (sis. Määräaikaiset)	126	133	130	130

Kuopion Pysäköinti Oy

Tehtävä: Harjoittaa pysäköintiliiketoimintaa ja liiketilojen vuokrausta.

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Liikevaihto M€	3,0	3,5	3,5	3,6
Tilikauden tulos M€	-0,5	-0,03	0,1	0,0
Omavaraisuusaste %	86,8	87,8	88,0	85,0
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	3,0	3,5	3,5	3,6
Investoinnit M€	0,1	0,1	12,0	0,1
Takaukset kaupungilta M€	6,1	6,1	8,0	6,1
Kaupungilta saadut lainat M€	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos M€	-0,5	-0,03	0,1	0,0
Henkilöstölukumäärä 31.12. (sis. Määräaikaiset)	7	6	6	6

Kuopion Opiskelija-asunnot Oy

Tehtävä: Asuntotuotannon harjoittaminen Kuopion alueella sekä omistamiensa kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja vuokraaminen.

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Liikevaihto M€	9,7	10,7	11,0	11,2
Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	0,0	0,0
Omavaraisuusaste %	87,1	90,5	93,0	93,0
Asuinneliövelka	727	684	650	670
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	9,7	10,7	11,0	11,2
Investoinnit M€	9,0	4,1	1,0	4,0
Takaukset kaupungilta M€	8,8	5,7	4,3	3,0
Kaupungilta saadut lainat M€	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	0,0	0,0
Osingot ja korot kaupungille M€ (maksetut takausprovisiot lainoista)	0,1	0,1	0,1	0,1
Henkilöstölukumäärä 31.12.	15	15	15	15

Niiralan Kulma Oy

Tehtävä: Asuntotuotannon harjoittaminen Kuopion alueella sekä omistamiensa kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja vuokraaminen.

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja M€	1,5	-8,5	1,4	1,1
Käyttöaste %	97,3	96,7	97,5	97,5
Asuinneliövelka	592	570	<600	<600
Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjen toimenpideohjelma (parannus vuoden 2015 tasosta) %	5,1	5,2	5,9	6,5
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	44,0	44,1	54,9	56,0
Investoinnit M€	22,5	16,1	17,9	24,0
Myynti kaupungille M€	2,9	3,0	2,9	3,2
Takaukset kaupungilta M€	35,0	32,7	45,0	39,5

Kaupungilta saadut lainat M€	0,1	0,1	1,0	1,0
Tilikauden tulos M€	0,0	-9,6	0,0	0,0
Osingot ja korot kaupungille M€	0,1	0,1	0,2	0,2
Henkilöstölukumäärä 31.12.	151	146	153	150

Kuopion Vesi Oy

Tehtävä: Toimittaa asiakkailleen hyvää talousvetä ja huolehtii viemäriverisien poisjohtamisesta ja käsittelystä.

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Liikevaihto M€	30,0	31,8	32,0	33,0
Tuloutus omistajalle, korot M€	4,25	4,4	4,4	4,3
Henkilöstön työhyvinvointi, sairauspoissaolot pv/htv	8,5	16,1	10,0	10,0
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	30,0	31,8	32,0	33,0
Investoinnit M€	11,6	12,6	12,0	11,5
Myynti kaupungille M€	1,0	1,2	1,2	1,2
Kaupungilta saadut lainat M€	125,4	123,7	122,0	120,2
Tilikauden tulos M€	-1,06	-0,8	0,0	0,0
Osingot ja korot kaupungille M€	4,25	4,4	4,4	4,3
Henkilöstölukumäärä 31.12.	97	93	95	95

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy

Tehtävä: Ammattikorkeakoululaissa määriteltujen tehtävien hoitaminen.

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Liikevaihto M€	56,2	56,6	59,4	60,0
Suoritetut tutkinnot kpl	1288	1245	1350	1460
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	56,2	56,6	59,4	60,0
Investoinnit M€	18,5	1,6	2,3	2,1
Myynti kaupungille M€	0,1	0,1	0,1	0,1
Tilikauden tulos M€	1,1	6,6	1,9	1,0
Henkilöstölukumäärä 31.12.	513	544	535	560

Kaupungin palvelutuotannon tilojen hallintaan keskittyvät yhtiöt

Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan koulu- ja päiväkotirakennuksia.

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Liikevaihto M€	1,0	1,0	0,9	0,9
Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	0,0	0,0
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	1,0	1,0	0,9	0,9
Investoinnit M€	0,0	2,5	1,5	0,6
Takaukset kaupungilta M€	67,6	66,0	63,0	61,0

Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä

Tehtävä: Ylläpitää kiinteistöä.

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Liikevaihto M€	0,4	0,4	0,4	0,2
Tilikauden tulos, ennen veroja M€	0,1	0,06	0,0	0,0
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	0,4	0,4	0,4	0,2
Myynti kaupungille M€	0,4	0,4	0,4	0,2
Takaukset kaupungilta M€	2,2	2,0	1,9	1,7
Tilikauden tulos M€	0,1	0,06	0,0	0,0

Kiinteistö Oy Kuopion Luukas

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan päiväkotirakennuksia

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Tilikauden tulos M€	0,0	-0,02	0,0	0,0
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	0,3	0,2	0,2	0,2
Takaukset kaupungilta M€	1,1	0,8	0,5	0,2
Tilikauden tulos M€	0,0	-0,02	0,0	0,0

Palveluliiketoiminnan yhtiöt, joiden kohdalla toimitaan in-house-periaatteella

Service Oy

Tehtävä: Tukipalveluiden tuottaminen omistajille

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Tilikauden tulos M€	1,7	1,5	2,0	2,0
Asiakastyytyväisyys 0–5	3,67	3,62	3,69	-
Henkilöstön sairaus- ja tapahtumapoissaolot vähenevät edellisestä vuodesta 1 pv/hlö	22,5	21,8	20,8	19,8
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	97,1	99,3	105,0	111,3
Investoinnit M€	0,7	0,5	1,5	1,5
Myynti kaupungille M€	42,1	43,5	45,0	25,0
Kaupungilta saadut lainat M€	3,1	3,1	2,3	1,6
Tilikauden tulos M€	1,7	1,5	2,0	2,0
Osingot ja korot kaupungille M€	0,2	0,2	0,2	0,2
Henkilöstölukumäärä 31.12.	1163	1207	1480	1507

Järvisseudun Työterveys Oy

Tehtävä: Tuottaa laadukkaat työterveyshuoltopalvelut omistajilleen ja järjestämisvastuun mukaisesti alueen yrityksille.

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Liikevaihto M€	9,8	9,5	9,5	11,5
Tilikauden tulos M€	1,2	0,5	0,15	0,6
Omavaraisuusaste %	68,0	72,8	72,0	72,0
Asiakastyytyväisyys (4–10)	8	9	9	9
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	9,8	9,5	9,5	11,5
Myynti kaupungille M€	4,33	4,08	4,6	2,2
Investoinnit M€	0,1	0,2	0,3	0,0
Kaupungilta saadut lainat M€				
Tilikauden tulos M€	1,2	0,5	0,15	0,6
Osingot ja korot kaupungille M€				
Henkilöstölukumäärä 31.12.	79	92 (htv 69)	90	90

Mestar Kuopio Oy

Tehtävä: Kaupunkiympäristön rakentamisen ja kunnossapidon palvelujen tuottaminen Kuopio konsernille. Tavoitteena laadukkaan ja kustannustehokkaan palvelutuotannon lisäksi vastata osaltaan Kuopion kaupungin kokonaiselinvoiman lisäämisestä voimassa olevan strategian painopisteiden mukaisesti.

Tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Ennuste 2022	Tavoite 2023
Liikevaihto M€	-	36,4	35,0	35,0
Tilikauden tulos M€	-	0,4	0,2	0,5
Tunnusluvut				
Liikevaihto M€	Toiminta osakeyhtiönä alkoi vuoden 2021 alusta.	36,4	35,0	35,0
Kaupungilta saadut lainat M€		6,2	5,9	5,5
Myynti kaupungille M€		32,1	34,5	34,5
Tilikauden tulos M€		0,4	0,2	0,5
Osingot ja korot kaupungille M€		0,26	0,2	0,2
Henkilöstölukumäärä 31.12.		187	188	188

Talousarvion perustelut

Talousarvio

Tuloslaskelma kaupunki ja taseyksiköt yhteensä

Tuloslaskelma M€	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA+M 2022	Ennuste 2022*	TA 2023
Toimintatulot	331,2	306,9	299,2	289,5	291,8	199,7
Toimintamenot	-991,2	-996,1	-1 005,1	-1 036,9	-1 053,1	-486,6
Toimintakate	-660,0	-689,2	-705,9	-747,3	-761,3	-286,8
Verotulot	464,0	486,2	524,2	530,0	548,9	298,4
Valtionosuudet	203,3	248,5	230,8	241,5	244,7	37,9
Rahoituserät, netto	9,2	12,1	12,0	10,5	12,8	8,6
Vuosikate	16,5	57,6	61,1	34,7	45,1	58,1
Poistot ja arvonalentumiset	-54,7	-48,0	-48,8	-50,7	-51,7	-54,9
Satunnaiset erät	92,9	9,2				
Tilikauden tulos	54,7	18,9	12,3	-16,0	-6,6	3,1
Poistoeron lis. (-) tai väh. (+)	0,2	0,6	0,1	0,1	0,1	0,1
Tilikauden yli/alijäämä	54,9	19,4	12,4	-15,9	-6,4	3,2
Taseen puskuri			188,7		182,3	185,5

*ennuste elokuun kuukausiseurannan (tammi-elokuu) mukainen

Vuoden 2022 tilinpäätösennuste on 6,4 milj. euroa alijäämäinen. Tilanne on kuitenkin merkittävästi parantunut talousarvioon verrattuna. Tämä on suurelta osin arvioitua paremman verotulokehityksen ansiota. Loppuvuoden kunnallisverotilitysten arvioidaan kasvavan erittäin hyvän palkkasummakehityksen myötä sekä sen vuoksi, että veronpaulustien määrä kansalaisille on pienentynyt vuoden takaisesta. Yhteisöveroissa näkyy kuluvaan vuoden erinomainen ennakoiden kertymä. Valtionosuustulojen ennustetaan toteutuvan 3,1 milj. euroa talousarviota paremmin. Kesken vuotta tapahtunut muutos johtuu matkakuluvähennyksen korotuksen aiheuttaman verotulojen menetyksen kompensatiosta kunnille.

Sote- ja pelastuspalvelujen siirtyessä vuoden 2023 alusta hyvinvointialueelle, on siirtyvien menojen määrä noin 550 milj. euroa. Hyvinvointialueen rahoittamiseen siirretään vastaavasti kuntien vero- ja valtionosuustuloja. Vertailukelpoisten tietojen esittäminen vuosien 2022–2023 välillä on suuntaa antavaa ja pystytään tekemään ainoastaan toimintakatteeseen vaikuttavista eristä eli palvelualueiden tuloista ja menoista. Verotulojen perusta muuttuu olennaisesti, kun kaikkien kuntien veroprosentteja leikataan 12,64 %-yksikköä. Valtionosuusperusta muuttuu, kun vanhemmat ikäluokat eivät enää vaikuta laskennallisiin kustannuksiin, painopiste siirtyy nuoriin.

Kaupungin rahoituserissä arvioidaan osinkotuottojen pysyvän ennallaan, korkomenot kasvavat korkotason nousun ja lainanoton lisäyksen myötä. Poistoja kasvattavat valmistuvat merkittävät investoinnit, mm. keskeiset Savilahden infrahankkeet, Lumit-lukio ja Niiralan koulu.

Verotulot

Verotulot 2022

Talouden myönteinen kehitys kesästä lähtien on näkynyt positiivisesti sekä kunnallis- että yhteisöveron tilityksissä. Tilinpäätösennusteessa verotulojen määräksi on arvioitu 548,9 milj. euroa, mikä on 18,9 milj. euroa suurempi kuin talousarviossa.

Verotulot 2023

Verotuloarvio pohjautuu Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön tuottaman kuntakohtaisen veroennustekehikon tietoihin.

Talousarvioehdotus perustuu 12,64 %-yksiköllä leikattuun kunnallisveroprosenttiin. Leikkaus toteutetaan kaikille kunnille samansuuruisena ja on osa hyvinvointialueiden rahoitusratkaisuja. Kunnat eivät voi vuodelle 2023 muuttaa kunnallisveroprosenttiaan. Hyvinvointialuesiirtymä laskee Kuopion kaupungin kunnallis- ja yhteisöverotulojen määrää noin 50 %:lla. Kiinteistövero on jatkossakin kuntien vero. Kiinteistöveroprosenttiin esitetään yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentin määrittämistä 0,00 %:ksi, muut prosentit pidetään ennallaan. Veroprosentit vuonna 2023 ovat:

- tuloveroprosentti 8,11 %
- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,30 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,62 %
- muiden kuin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,35 %
- voimalaitosrakennus 2,50 %
- rakentamattomien rakennuspaikkojen kiinteistöveroprosentti 3,0 %
- yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti 0,00 %.

Vuoden 2023 verotuloarvioon sisältyy poikkeuksellisia ja kertaluontoisia verontilityseriä, jotka aiheutuvat mm. siitä, että joulukuun 2022 ennakkoveroja tilitetään vielä alkuvuonna ja ne perustuvat vuoden 2022 veroprosentteihin.

Verotulot vuosina 2019-2023

Verotulot M€	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA+M 2022	Ennuste 2022	TA 2023
Kunnallisvero	399,9	421,6	437,8	457,5	458,7	219,8
Yhteisövero	24,0	27,5	41,7	27,9	42,4	29,9
Kiinteistövero	40,1	37,1	44,7	44,6	47,7	48,7
Verotulot yhteensä	464,0	486,2	524,2	530,0	548,9	298,4

Valtionosuudet

Valtionosuudet 2022

Tilinpäätösennusteessa valtionosuuksien määräksi arvioidaan 244,7 milj. euroa, mikä on 3,2 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa. Ero johtuu pääosin matkakuluvähennyksen määräaikaisesta korotuksesta, mistä aiheutuvat kunnallisveron menetykset kompensoidaan valtionosuusjärjestelmän kautta.

Valtionosuudet 2023

Kuntien valtionosuusrahoituksesta siirtyy merkittävä osa hyvinvointialueille. Sosiaali- ja terveystoimen palvelut siirtyvät pois kunnilta, mutta rahoitukseen nk. laahus jää. Kuntien valtionosuusjärjestelmään jää eriä, jotka eivät perustu tulevaisuuden kunnan tehtäviin, vaan menneisyyden kunnan sote-kustannuksiin. Nämä ovat sote-muutosrajoitin ja siirtymätasaus, jotka ovat toistaiseksi pysyvä osa kuntien valtionosuuksia. Vuoden 2022 sote-kustannusten toteuma ratkaisee kuntien tulevan valtionosuuspohjan, koska mahdollinen puuttuva rahoitus leikataan vuodesta 2024 alkaen

kuntien valtionosuuksista. Lopullinen vaikutus kuntatalouteen tiedetään vasta syksyllä 2023, kun tilinpäätöstietojen 2022 mukaan tehtävät lopulliset laskelmat valmistuvat. Jos sote-kulut osoittautuvat tilinpäätöksissä 2022 suuremmiksi kuin talousarvioissa 2022 ja verotulojen kasvu ei kata erotusta, kunnilta leikataan valtionosuuksia hyvinvointialueiden rahoitustarpeiden kattamiseksi.

Ikärakenteen perusteella määräytyy edelleen suurin osa valtionosuuksista, mutta painopiste muuttuu: tähän asti ”kallein/arvokkain” ikäluokka on ollut 85+, jatkossa 13–15-vuotiaat.

Vuonna 2023 valtionosuuksia kasvattavat ennen kaikkea indeksikorotus, joka on 3,8 %. Lisäksi valtionosuutta kasvattavat uudet ja laajenevat tehtävät, joista taloudellisesti merkittävimmät ovat varhaiskasvatuksen tukea koskevat toimenpiteet sekä sitouttava kouluyhteistyö. Valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei oteta huomioon vuonna 2023, sillä sote-uudistuksen yhteydessä peruspalvelujen valtionosuuslakiin tehdyn siirtymäsäännöksen mukaan kustannustenjaon tarkistus tehdään seuraavan kerran vasta valtion vuoden 2025 talousarvion yhteydessä.

Valtionosuudet M€	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA+M 2022	Ennuste 2022	TA 2023
Peruspalvelujen valtionosuus omarahoitusosuuden jälkeen	126,6	162,2	143,3	147,5	147,5	20,9
Kuntien välinen verotulojen tasaus	35,7	35,8	37,1	36,7	36,6	25,8
Verotulomenetyksen kompensatiot	44,5	53,5	53,5	59,9	62,2	19,5
Sote-uudistuksen siirtymätasaus						-6,5
Sote-uudistuksen muutosrajoitin						-6,2
Muut valtionosuuden lisäykset ja vähennykset						-13,8
Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-3,4	-3,0	-3,1	-2,6	-1,8	-1,7
Muut valtionosuudet		0,1				
Valtionosuudet yhteensä	203,3	248,5	230,8	241,5	244,7	37,9

Henkilöstö

Yleistä

Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta. Uudistus on erittäin merkittävä. Pohjois-Savon hyvinvointialueelle siirtyy maakunnan eri kunnista ja kuntayhtymistä liikkeen luovutuksella noin 12 500 työntekijää ja vi-ranhaltijaa. Kuopion kaupungista siirtyy noin 3 800 henkilöä ja noin 2 820 (44 %) henkilötyövuotta hyvinvointialueelle. Lisäksi siirtyy noin 450 sivutoimista palomiestä, joille ei ole määritelty viikoittaista työaika. Siirtyviä henkilöitä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö, koulukuraattorit, psykologit ja palo- ja pelastustoimen henkilöstö.

Kuopion hallinnoima lomituspäalveluysikkö (Sydän Savon lomituspäalvelut) yhdistetään lisälmen lomituspäalveluysikköön (Ylä-Savon lomituspäalvelut) vuoden 2023 alusta. lisälmen kaupunki hallinnoi lomituspäalveluja jatkossa myös nykyisen Kuopion yksikön alueella. Yksiköstä muodostuu Suomen suurin lomituspäalveluysikkö. Kuopion kaupungista siirtyy noin 170 henkilötyövuotta lisälmen lomituspäalveluysikköön.

Henkilökunnan siirtyminen hyvinvointialueelle ja lisälmen lomituspäalveluysikköön tarkoittaa sitä, että henkilökunta vähenee yli 3 000 (47 %) henkilötyövuodella. Palkkakustannusten vaikutus on noin 141 milj. euroa.

Kunta-alalle saavutettiin keväällä 2022 neuvottelutulos kunta-alan uusista virka- ja työehtosopimuksista. Sopimukset hyväksyivät Kunta- ja hyvinvointialueyhtymäntajat KT, Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ja Julkisen alan unioni JAU. Sopimusratkaisu on kolmivuotinen ajalla 1.5.2022–30.4.2025. Sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia. Vuonna 2023 nousua on vähintään keskimäärin 3,05 prosenttia. Palkkarakenteita ja palkkausjärjestelmiä uudistetaan erillisellä kehittämisohjelmalla vuosina 2023–2027 keskimäärin yhden prosentin sopimuskorotuksella vuosittain. Kehittämisohjelma toteutetaan pääosin paikallisten järjestelyerien kautta. Vuoden 2023 talousarviossa on varattu määrärahat palkkojen sopimuskorotuksiin. Vuosina 2022 ja 2023 palkankorotusten kustannusvaikutus on yhteensä noin 7,6 milj. euroa. Vuodelle 2023 kustannusvaikutuksen arvioidaan olevan 3,2 milj. euroa.

Vuonna 2021 aloitettu Haltuun-projektin toimeenpano toteutetaan vuonna 2023. Tarkoituksena on koota hallinto- ja tukipalvelut suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Tavoitteena on, että tehtävien uudelleenjärjestelyillä ja henkilöstön moniosaamisen sekä digitalisaation hyödyntämisellä pystytään suoriutumaan vähemmällä henkilökuntamäärällä, sujuvoittamaan palveluprosesseja ja vähentämään henkilöriskejä. Palvelualueiden johdon tukipalvelujen talous-, henkilöstö- ja yleishallinnon tehtävissä työskentelevät henkilöt kootaan henkilöstöhallinnollisesti talousjohtajan, henkilöstöjohtajan ja hallintojohtajan alaisuuteen.

Digitalisaatio muuttaa työn tekemisen työtapoja ja työn sisältöä. Osaamisintensiivisyys kasvaa, asiantuntijuus ja tiedolla johtaminen korostuvat. Monipaikkainen ja paikasta riippumaton työ lisääntyy. Etätöiden johtaminen ja työkykyjohtaminen tuovat esihenkilöiden johtamistyöhön uusia ulottuvuuksia, mahdollisuuksia ja haasteita.

Työterveyshuollon kanssa tehdään aktiivisesti ja määrätietoisesti yhteistyötä, jotta työkyvyttömyyden ja ennenaikaisen eläköitymisen kustannuksia saadaan alennettua. Painopistettä on edelleen siirrettävä sairaanhoidosta ennaltaehkäisevään suuntaan.

Valtuuston hyväksymät henkilöstöpoliittiset linjaukset ohjaavat ja määrittävät kaupungin harjoittaman henkilöstöpolitiikan suunnan.

Henkilöstöjohtamisen painopistealueita ovat vuonna 2023 työhyvinvoinnin parantaminen, jatkuva oppiminen, työturvallisuudesta huolehtiminen ja ennakkoiva henkilöstösuunnittelu.

Ennakoiva henkilöstösuunnittelu

Ennakoivassa henkilöstösuunnittelussa korostuu strateginen näkemys ja pitkäjänteinen tarkastelu. Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on varmistaa, että kaupungin henkilöstörakenne on optimaalinen ja palveluja tuottaa riittävä määrä osaavaa henkilöstöä. Kaupungin tavoitteena on henkilöstön osaamisen laajentaminen ja monipuolinen käyttösiten, että oikeat henkilöt ovat oikeissa tehtävissä. Sisäistä liikkuvuutta lisätään. Kun virka tai tehtävä vapautuu, tarkastellaan virkojen ja tehtävien täyttämistä kriittisesti. Palvelualueilta edellytetään kokonaisvaltaista henkilöstösuunnittelua; eläköitymisen ja vaihtuvuuden hyödyntämistä ja tehtäväjärjestelyjä organisaatorajat ylittäen.

	HENKILÖTYÖVUODET						ELÄK.
	TP	KS	TA	MUUTOS	TS	TS	ARVIO**
	2021 htv	2022 htv	2023 htv	KS2022/TA2023 htv	2024 htv	2025 htv	2023 hlöä
Tarkastustoimi	2,0	2,0	2,0	0,0	2	2	
Yleishallinto	4,0	12,3	8,7	-3,6	9	9	1
*) Elinvoima- ja konsernipalvelut	128,0	138,5	144,8	6,3	142	141	6
Kaupunkiympäristön palvelualue	213,0	222,2	230,9	8,7	230	229	14
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	376,0	398,8	399,8	1,0	404	404	19
*) Kasvun ja oppimisen palvelualue	2 504,0	2 465,3	2 519,3	54,0	*	*	61
YDINKAUPUNKI	3227,0	3239,1	3305,5	66,4			99
Kuopion tilapalvelut	42,0	45,5	45,0	-0,5	45	45	2
KAIKKI YHTEENSÄ	3269,0	3284,6	3350,5	65,9			100,7

Lukuihin ei sisälly palkkatukityöllistetyt, kesätyöntekijät ja oppisopimuskoulutettavat.

*) Elinvoima- ja konsernipalvelujen vuoden 2022 luvusta on vähennetty lomitupalvelu, joka siirtyy lisälmen kaupungin hallinnoimaksi 1.1.2023 alkaen sekä Hyvinvointialueelle siirtyvä henkilöstö.

*) Kasvun ja oppimisen palvelualueen vuoden 2022 luvusta on vähennetty kasvun ja oppimisen tuen palveluista Hyvinvointialueelle siirtyvä henkilöstö.

* Kasvun ja oppimisen palvelualueen suunnitelmavuosien arviota ei voida tehdä, koska hankerahoitus on kasvanut tällä hallituskaudella merkittävästi ja tämä on vaikuttanut henkilöstöä lisäävästi. Vuosien 2024 ja 2025 osalta rahoitusta ei voida ennakoita. Lisäksi oppilasmäärien ja varhaiskasvatuksen lapsimääriä ei pystytä arvioimaan etenkin, kun maahanmuutto ja sen tuomat haasteet ovat lisääntyneet.

Iso osa henkilöstöstä (koulunkäynninohjaajat) ovat osa-aikaisia ja tarve määritetty vuosittain.

** Eläköitymisarvio, puolet (1/2) 64 vuotta täyttävistä

Työhyvinvoinnin parantaminen

Henkilöstön työhyvinvointi on strateginen menestystekijä. Työhyvinvoinnin edistäminen vaatii ennen kaikkea johdon, esihenkilöiden ja työntekijöiden yhteistyötä. Työntekijän vastuulla on se, että työntekijöillä on terveellinen ja turvallinen työympäristö. Myös työntekijä on vastuussa oman itsensä kehittämisestä sekä työyhteisön toimivuudesta ja työilmapiiristä.

Työyksiköihin laaditaan työhyvinvointisuunnitelmat, joissa määritellään työyhteisön kehittämisen kohteet, toimenpiteet, vastuut ja aikataulu. Vuoden 2023 talousarvioon on varattu erillinen 100 000 euron määräraha työhyvinvoinnin parantamiseen ja psykososiaaliseen tukeen (150 000 euroa vuonna 2022). Epassin arvoksi esitetään 150 euroa/henkilö (144 euroa/hlö vuonna 2022).

Jo useamman vuoden ajan kaupungin tavoitteena on ollut vähentää sairauspoissaoloja. Tavoitteena on vähentää vuonna 2023 sairauspoissaolot tasolle 16 pv/htv. Suunnitelmavuosien osalta tavoitteena on päästä sairauspoissaoloissa tasolle 12 pv/htv.

Syksyllä 2022 otetaan käyttöön Järvisuudun Työterveys Oy:n hankkima työkykyjohtamisen ja tiedolla johtamisen järjestelmä (Aino). Järjestelmän käyttöönotto mahdollistaa ensimmäistä kertaa työntekijöiden työkyvyn ja työhyvinvoinnin seurantaan ja ylläpitämiseen liittyvien prosessien tietojen hallinnan ja organisoimisen. Alustassa toteutuu reaaliaikainen raportointi ja näkyvyys varhaisen tuen keskusteluihin. Järjestelmästä otetaan käyttöön alkuvaiheessa seuraavat osiot: vaikuttavuuden mittaamisen osio ja varhaisen välittämisen tuki, työhön paluun tuki, tietoturvallinen viestintä (esimies, työntekijä, työterveyshuolto), osatyökykyisten hallinta ja päihdeohjelman hallinta osiot.

Järjestelmä tulee käyttöön myös muille Järvisuudun Työterveys Oy:n asiakkaille Pohjois-Savossa, kuten Siilinjärven kunnalle ja Varkauden kaupungille, sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Projektin aikana huolehditaan yllämainitun ja maakunnallisen yhteistyön toteutumisesta ja osallistutaan yhteiseen työkyky- ja tiedolla johtamisen kehittämiskokonaisuuteen.

Jatkuva oppiminen

Henkilöstön osaamista ylläpidetään ja uudistetaan ketterästi osana työtehtävää henkilön oman aikataulun mukaisesti pääsääntöisesti sähköisessä oppimisympäristössä. Keskitetyn henkilöstön kehittämisen tehtävänä on tarjota sellaisia työnantajatasoisia oppimissisältöjä, joita Kuopion kaupungin työntekijät tarvitsevat menestyäkseen työssään. Tavoitteena on edistää jatkuvaa oppimista sekä työuran aikaista osaamisen kehittämistä.

Työntekemisen muuttuessa ja kehittyessä itseohjautuvampaan suuntaan, esihenkilöiden työn merkitys korostuu. Siksi esihenkilöiden palvelevan johtamisen, tiedolla johtamisen ja ratkaisukeskeisyyden taitoja varmistetaan mm. sisäisin valmennuksin. Tavoitteena on parantaa esihenkilöiden perehdyttämistä, järjestetään yhteisiä kohtaamisia ja tuetaan omaehtoista opiskelua.

Oppimisympäristö on ollut käytössä reilun vuoden. Tavoitteena vuodelle 2023 on, että digitaalinen oppimisympäristö on käytössä myös osaan palvelualueiden omia substanssikoulutuksia.

Vuoden 2023 jatkuvan oppimisen päätavoitteet ovat:

- uusien vuoden 2023 aikana käyttöönotettavien järjestelmien käyttökoulutukset ja tukiklinikat
- tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset
- esihenkilöiden johtamisen kehittäminen
- lähiesihenkilöiden työn tukeminen

Organisaation osaamista vahvistetaan ja parannetaan lisäksi perehdyttämisen, projektien ja tehtäväkierron avulla sekä kannustetaan koko henkilöstöä omaehtoiseen opiskeluun.

Työturvallisuudesta huolehtiminen

Työturvallisuusjohtamista kehitetään edelleen koko organisaatiota sitouttamalla ja selkiyttämällä työsuojeluvastuuta johdosta työntekijään. Myös työsuojelun toimintaohjelman jalkauttaminen työyhteisöjen toimintaan jatkuu edelleen. Työtapaturmien ehkäisyssä panostetaan mm. turvallisuusteemojen säännölliseen tiedottamiseen, vakavien tapaturmien järjestelmälliseen tutkintaan sekä poikkeamailmoitusten aktiiviseen seurantaan. Psykososiaalisen kuorituksen vähentämisen keinoja kehitetään yhdessä työterveyshuollon ja työyhteisöjen kanssa.

Haittojen ja vaarojen selvittämiseen liittyvää koulutusta järjestetään esihenkilöille sekä työpaikkojen riskien arvioinnit päivitetään tarvittaessa.

Työsuojelutoimikunnat toimivat aktiivisesti, niiden roolia ja tehtäviä selkeytetään. Työsuojelutyötä kehitetään vielä entisestään enemmän etupainotteiseksi.

Vuoden 2023 voimaantuleva hyvinvointialue ja sen mukana tulevat muutokset huomioidaan toiminnassa. Neljä päätoimista työsuojeluvaltuutettua siirtyy hyvinvointialueelle ja kaupungin palvelukseen jää 4 työsuojeluvaltuutettua.

Vaikutusten arviointi

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

Lapsivaikutusten arvioinnissa tarkastellaan lapsen oikeuksien toteutumista Kuopion talousarvion määritettyjen toiminnan painopisteiden ja suunniteltujen toimenpiteiden osalta. Lisäksi nostetaan esiin toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten mahdollisia vaikutuksia. YK:n lapsen oikeuksien sopimus määrittelee lapsen oikeudet neljän periaatteen mukaan: lasta ei saa syrjiä, lapsen etu tulee ottaa huomioon, lapsella on oikeus elämään ja kehittymiseen ja lapsen näkemyksiä tulee kunnioittaa. Jokaisella lapsella on oikeus muun muassa tasa-arvoon, turvallisuuteen, terveyteen ja koulutukseen. Lapsivaikutusten arviointi on osa kunnan hyvinvointitiedolla johtamisen kokonaisuutta.

Tutkimuksiin pohjautuen valtaosa kuopiolaisista lapsista ja nuorista voi hyvin. Suurin osa heistä muun muassa kokee tyytyväisyyttä elämäänsä ja pitää koulunkäynnistä. Kuopion hyvinvointikertomus nostaa kuitenkin esiin myös lisääntyneitä haasteita, kuten mielenhyvinvoinnin heikkeneminen, yksinäisyyden lisääntyminen, päihteiden käyttö sekä epäedulliset elintavat, kuten vähäinen arjen fyysinen aktiivisuus, ruokailutottumukset ja riittämätön unen määrä.

Viimeaikaiset toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset lisäävät entisestään uhkaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin heikkenemiselle. Koronapandemian myötä muun muassa lasten ja nuorten yksinäisyys on lisääntynyt. Venäjän sota Ukrainassa ja pakotteet ovat heikentäneet talouden suhdannenäkymiä, ja energiakriisi ja korkea inflaatio ovat lisänneet riskiä talouden supistumiseen ja kasvattaneet taantuman uhkaa. Energian, polttoaineen ja ruoan kallistuminen sekä muiden elinkustannusten nousu näkyvät myös perheiden arjessa. Kustannusten nousulla voi olla vaikutusta lasten ja nuorten hyvinvointia tukeviin tekijöihin, kuten harrastamiseen ja tätä kautta myös arjen fyysiseen aktiivisuuteen. Pahimmillaan elinkustannusten nousu lisää polarisaatiota.

Suurena toimintaympäristön muutoksena on myös hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen vuonna 2023. Muutoksen toteuttamisessa on tärkeää pitää huolta, että hyvinvoinnin edistämiseen ja tukemiseen liittyvät yhdyspinnat toimivat alueen asukkaille jouhevasta, eikä pääse muodostumaan palveluaukkoja. Vuonna 2023 keskeisenä toiminnan painopisteenä onkin toimivan kumppanuuden luominen hyvinvointialueen kanssa.

Kuopion uudistetussa strategiassa korostetaan, että Kuopiossa lapset ja nuoret ovat etusijalle - täällä on hyvä kasvaa, harrastaa ja opiskella. Kuopion hyvinvoinnin edistämistyötä ohjaava hyvinvointisuunnitelma nostaa esiin yhteensä 13 tavoitetta ja 21 toimenpidettä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Suunnitelmaan kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet on huomioitu Kuopion talousarviossa vuonna 2023 aiempia vuosia vahvemmin. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteitä on konkretisoitu edelleen osana Liikkuva Kuopio ja Kulttuuri Kuopio -ohjelmia, joiden mukaisia toimenpiteitä aloitetaan jalkauttamaan vuonna 2023.

Lapsen oikeuksien toteutumista viedään Kuopiossa eteenpäin jatkossa myös UNICEFin lapsiystävällinen kunta -toimintamallin tuella. Osana toimintamallia on kehitetty Kuopion lapsivaikutusten arvioinnin prosessia. Tavoitteena on, että uudistuneen prosessin myötä lapsivaikutusten arviointia toteutetaan Kuopiossa aiempaa systemaattisemmin ja laadukkaammin. Myös seurannan toteuttaminen on luotu osaksi prosessia.

Lasten ja nuorten hyvinvointia tuetaan myös turvaamalla laadukas ja yhdenvertainen varhaiskasvatus ja koulutus. Niiden avulla voidaan vähentää myös hyvinvointieroja ja eriarvoisuutta. Kuopiossa palveluverkostoa tarkastellaan jatkuvana prosessina huomioiden laajasti eri näkökulmat ja alueiden tarpeet sekä osallistaen suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin alueen asukkaat, oppilaat ja heidän huoltajansa. Tavoitteena on taata korkeatasoinen opetus ja hyvinvointia tukeva sosiaalinen ja fyysinen ympäristö eri osissa kaupunkia. Tavoitetta tukee myös Kuopioon laadittu kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma. Kaupungin kouluihin ja päiväkoteihin painottuvat investoinnit parantavat olosuhteita, tilatehokkuutta ja käytettävyyttä luoden hyvät edellytykset oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Suunnitellut ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet ulkoilu- ja virkistyspaikkojen, leikkipaikkojen sekä liikuntapaikkojen kehittämisessä ja saneerauksissa tukevat lasten ja nuorten aktiivista toimintaa. Kuopiossa kaikessa suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan ympäristön terveellisyys ja turvallisuus edistämällä kävelyn, pyöräilyn ja luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia. Lasten ja nuorten liikkumista tuetaan Kuopiossa myös Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva Koulu ja Liikkuva opiskelu -ohjelmien avulla sekä Suomen harrastamisen mallin toteutuksella.

Lasten oikeuksien toteutumista edistetään vuonna 2023 myös vahvistamalla henkilöstön osaamista ja tehostamalla hyvien käytäntöjen jalkauttamista. Osaamista edistetään muun muassa neuropsykiatriasiin haasteisiin liittyen (nepsy-koulutukset) sekä kouluttamalla henkilöstöä hyödyntämään luontolähtöisiä menetelmiä. Henkilöstön osaamista tukee myös valtakunnallisten ja kansainvälisten verkostojen toimintaan osallistuminen. Kuopio on mukana useissa verkostoissa aktiivisena jäsenenä, kuten Terve kunta -verkosto ja WHO Healthy Cities -verkosto. Toimintamalleista jatketaan muun muassa Lapset puheeksi ja Provaka -mallien jalkauttamista. Tavoitteena on saada systemaattisesti käyttöön tutkitusti vaikuttavia menetelmiä ja hyviä käytäntöjä.

Ympäristövaikutukset

Kuopion kaupungin päivitetty strategia (2022) tukee entistä vahvemmin ilmasto- ja resurssiviisautavoitteiden toteutumista ja siten haitallisten ympäristövaikutusten minimointia. Strategiaan on nostettu kiertotalouden, kestävän kaupunkirakenteen ja viisaan liikkumisen sekä energiatehokkuuden edistämisen lisäksi kriittiseksi menestystekijäksi luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon ehkäisy. Sekä ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen että luonnon monimuotoisuuden huomioiminen kaupunkisuunnittelussa edistävät kestävämmän ympäristön ja kaupunkirakenteen syntymistä. Resurssiviisaalla kaupunkisuunnittelulla, kehittämällä joukkoliikenteen, pyöräilyn ja kävelyn olosuhteita, lisäämällä sähköisiä palveluita ja etätyömahdollisuuksia sekä suuntaamalla energia- ja resurssiviisautsneuvontaa asukkaille ja pk-yrityksille, mahdollistetaan resurssi- ja ilmastoviisas elämäntapa Kuopiossa. Huolehtimalla luonnon lajirikkuuden säilymisestä ja hoitamalla metsävaroja ilmastoviisaasti ylläpidämme myös alueen hiilinieluja. Kuopion kaupunkikonsernin yhteinen tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen 2030 mennessä on mahdollista saavuttaa aktiivisella ja rohkealla päätöksenteolla ja sen mukaisella suunnitelmallisella toiminnalla sekä riittävällä resurssoinnilla.

Kaupunkistrategian Ilmasto- ja resurssiviisas Kuopio -tavoitetta toteutetaan resurssiviisautsohjelman ja muiden teemakohtaisten ohjelmien avulla. Resurssiviisautsohjelma ja luonnon monimuotoisuusohjelma päivitetään vuosien 2022–2023 aikana. Hiilineutraaliuden lisäksi Kuopion kaupunki on sitoutunut tavoittelemaan jätteenkierrätystä ja globaalisti kestävää kulutuksen tasoa yhdessä muiden resurssiviisautsuden edelläkävijäkuntien FISU-verkostoon kuuluvien kuntien kanssa. Kuopion kotitalousjätteen kierrätysasteen (45 %) parantaminen vaatii toimenpiteitä, jotta jätteet saadaan paremmin kiertoon. FISU-verkoston jäsenenä kaupunki on sitoutunut siihen, että kotitalousjätteen määrä vähenee ja kotitalousjätteen kierrätysaste nousee saavuttaen 65 % tason vuoteen 2030 mennessä. Jätehuoltomääräysten, jättepoliittisen ohjelman ja jätehuollon palvelutason päivittäminen parantavat edellytyksiä kierrätysasteen nostamiseksi.

Vuoteen 2020 mennessä Kuopion asukaskohtaiset kasvihuonekaasupäästöt ovat pienentyneet noin 47 % vertailuvuoden 2007 tasosta. Suurimmat kasvihuonekaasujen päästölähteet muodostuvat tieliikenteestä (27 %), teollisuudesta ja työkoneista (22 %) sekä kaukolämmöstä (17 %). Tieliikenteen päästöjen vähentäminen vaatii joukkoliikenteen sekä kävely- ja pyöräilyolosuhteiden parantamista. Sujuvien matkaketjujen edistäminen, kävely- ja pyöräilyväylien

laadukas kunnossapito ja pyöräpysäköinnin kehittäminen lisäävät kestävien kulkumuotojen houkuttelevuutta. Liikenteen päästöjen vähentämiseksi on myös tärkeää siirtyä fossiilisista liikenteen käyttövoimista uusiutuviin, kuten uusiutuvaan sähköön ja biokaasuun. Joukkoliikenteen paikallisliikenteessä liikennöidään nyt 80 % uusiutuvilla käyttövoimilla ja tulevien kilpailutusten myötä luku tulee olemaan 100 %. Maaseudun innovatiivisten liikkumismallien kehittämishanke (Mukke) parantaa vähäpäästöisemmän liikkumismallien edellytyksiä. Mahdollistamalla sähköautojen latauspisteiden ja biokaasuaseman rakentamista, kaupunki parantaa uusiutuvien käyttövoimien lisääntymisen toimintaedellytyksiä.

Kuopion ja valtion väliset ekosysteemisopimus ja MAL-sopimus edistävät resurssiviisaiden ja ympäristön kannalta kestävien ratkaisujen syntymistä. Myös palveluverkostolla ja sen muutoksilla voi olla vaikutusta kasvihuonekaasupäästöihin, jos niillä vaikutetaan liikkumistarpeeseen. Digitalisaatio, lähi- ja virtuaalipalveluiden sekä etätönn kehittäminen vähentävät kaupungin kasvihuonekaasupäästöjä liikkumistarpeen vähenemisen myötä. Digitaalisten palvelujen uudistuminen lisää parhaimmillaan kiertotalouden liiketoimintaa. Suunnitteilla olevat ilmasto- ja talousjohtamista ja ilmastoviestintää toteuttavat erillishankkeet vievät toteutuessaan tavoitteita käytäntöön ja lisäävät ilmastotoimien vaikuttavuutta.

Pitkäjänteinen työ energiatehokkuuden parantamiseksi on tuonut merkittäviä taloudellisia ja ympäristöllisiä säästöjä jo aikaisempina vuosina. Euroopan laajuisen energiakriisin myötä kaupunki on valmistellut tehostettuja energiansäästötoimia sekä päivittämässä energiatehokkuuden toimintasuunnitelmansa. Vuodesta 2019 lähtien Kuopion kaupungin koordinoimalla ja Energiaviraston rahoittamalla puolueettomalla energianeuvonnalla on autettu Pohjois-Savon asukkaita ja taloyhtiöitä tekemään vaikuttavia energiansäästötoimenpiteitä ja tätä työtä jatketaan myös tulevan vuoden aikana. Energianeuvontaan tulevat yhteydenotot välillä tammi-syyskuu ovat lisääntyneet vuonna 2022 noin 240 % edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Energianeuvonta osallistuu myös tulevan lämmityskauden aikana valtakunnan laajuisen kuntalaisille ja taloyhtiöille suunnatun Asetta alemmas -energiansäästökampanjan toteutukseen.

Kuopion väestön kasvu ja asuntotuotannon lisääntyminen ja rakennetun kaupunkialueen laajeneminen lisäävät lähtökohtaisesti energian- ja materiaalien kulutusta ja vaikuttavat siten myös kasvihuonekaasupäästöihin. Kaupungin tavoite täydennysrakentamisesta ja uuden asuntotuotannon painottuminen keskustan lähialueille, Saaristokaupunkiin ja Savilahteen tukevat pyrkimystä tiiviiseen ja energiatehokkaaseen yhdyskuntarakenteeseen. Myös asuntotuotannon painottumista kerrostalotuotantoon voidaan pitää energiatehokkaana. Kaupunkirakenteen laajeneminen Hiltulanlahdessa lisää liikkumistarvetta ja sitä kautta liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä. Yhdyskuntarakenteen ja infran rakentaminen uusille alueille lisää rakentamisesta aiheutuvia päästöjä ja metsäkatoa. Yhdyskuntarakentamisessa on mahdollista pienentää merkittävästi elinkaaren aikaisia päästöjä mm. massakoordinaatiolla sekä uusio- ja kierrätysmateriaalien käytöllä ja tietomallinnuksella. Olemassa olevaa metsää ja kasvillisuutta jättämällä uusille rakentamisen alueille säilytetään viheralueita, jotka palvelevat asukkaita lähiluontokohteina, edistävät luonnon monimuotoisuutta ja toimivat hiilinieluinä.

Kuopion ilmastopoliittinen ohjelma sisältää suunnitelman ilmastomuutoksen sopeutumiseen ja varautumiseen. Eri-tyisesti tiiviin rakentamisen alueilla on varauduttava vahvemmin ilmastomuutoksen tuomiin riskeihin, kuten rankkasateiden aiheuttamiin hulevesitulviin, myrskyihin ja hellealtoiin. Nämä puolestaan voivat aiheuttaa sähkön jakeluhäiriöitä, teiden tukkeutumisia, puiden kaatumisia ja tieliikenneonnettomuuksia. Hulevesitulvat aiheuttavat vesivahinkoja rakennusten kellarikerroksiin. Hulevesiohjelman laatisemalla ja riittävien viherympäristöjen turvaamisella parannetaan ilmastomuutokseen varautumisen toimintaedellytyksiä. Viihtyisät lähiluontokohteet ja viheralueet palvelevat ilmastomuutokseen sopeutumisen lisäksi asukkaiden hyvinvointia ja lisäävät kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuutta.

Keskeisimmät rakennuksen hiilijalanjälkeen vaikuttavat tekijät ovat rakennusmateriaalit, rakennuksen päälämmitysmuoto ja rakennuksen energiatehokkuus. Lisäämällä kaupunkistrategian mukaisesti puurakentamista kaavoituksen keinoin, kaupunki voi merkittävästi vähentää rakennusten elinkaaren aikaisia ilmasto- ja ympäristöhaittoja. Uusiutuvien energiamuotojen käyttö vähentää rakennuskannan käytön aikaisia päästöjä.

Palveluverkoston ennakoiva tarkastelu ja tilojen monipuolinen käyttö huomioiden eri palvelutarpeet edistävät tilojen monipuolista ja siten resurssiviisasta käyttöä. Tilatehokkuus ja muuntojoustavuus sekä ennakoiva kunnossapito edistävät kaupungin resurssiviisastavoitteiden toteutumista. Koulujen monikäyttöisyys lähipalvelukeskuksina ja lähiliikuntapaikkoina tarjoavat asukkaille mahdollisuuksia hyödyntää oman asuinalueen lähipalveluja.

Kestävän elämäntavan edistämisellä oppimisessa ja ympäristökasvatuksella on merkittävä rooli ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Vihreä lippu -kohteiden lisääminen tukee resurssiviisuus- ja ympäristökasvatustavoitteita. Vihreä lippu -kohteissa painotetaan kestävän kehityksen kasvatusta sekä lasten ja nuorten omaehtoista osallistumista. Vihreän lipun kriteerit ohjaavat ympäristöasioiden pitkäjänteiseen ja kokonaisvaltaiseen kehittämiseen.

Ilmastoviisasta ruokaa lapsille ja nuorille -hankkeessa kehitetään ilmastoviisasta ruokalistaa yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Hanke tukee myös ympäristönäkökulmien huomioimista julkisissa elintarvikehankinnoissa. Vastuulliset elintarvikehankinnat edistävät luonnon monimuotoisuutta. Lisäksi paikallisen ja kotimaisen ruoan tarjoaminen parantaa huoltovarmuutta.

Hankintojen strateginen ohjauksella on merkittävä rooli resurssiviisuus- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Hankintaohjeisiin sisältyy ohje arvioida hankintojen ympäristövaikutus, ja seuraava askel olisi kehittää seuranta- ja mittarointia. Myös yksittäisten merkittävien hankkeiden ja toimenpiteiden ilmasto- ja ympäristövaikutuksia on tarpeen jatkossa arvioida ja seurata nykyistä tarkemmin. Henkilökunnan koulutus vähähiilisyyden ja kiertotalouden huomioimisessa hankintakriteereissä lisää osaamista.

Yritysvaikutukset

Talousarvion yritysvaikutusten arvioinnin näkökulmana ovat laajemmat vaikutukset elinkeinoelämän ja yritystoiminnan kehittämisedellytyksiin Kuopiossa.

Elinkeinoelämän kehittymisen edistäminen on ollut Kuopion kaupungin strategiassa painopisteenä pitkään. Kuopio 2030 -strategiassa keskeisiä painotuksia ovat mm. kestävä kasvu ja kaupunkikehitys, uudistuva ja kansainvälinen elinkeinoelämä sekä matkailu. Kuopiosta, erityisesti Savilahdesta pyritään tekemään mm. yrityselämän tarpeita tukeva, vetovoimainen innovaatio-, tutkimus-, osaamis- ja koulutuskeskittymä. Vuoden 2023 talousarviossa mm. nämä strategiapainotukset näkyvät seuraavasti:

- Kaupungin investointitaso säilyy edelleen korkealla tasolla. Uusissa rakennushankkeissa korostuvat uusiutuvan energian käyttömahdollisuudet.
- Kaupungin elinkeinoelämän kehittämiseen käytettävissä olevat kehittämisvälineet ja -rahoitus säilyvät edellisvuosien tasolla.
- Elinkeinoelämän tarpeet huomioidaan kaupunkisuunnittelussa, kaavoituksessa ja maanhankinnassa ja kehittymistä tuetaan monipuolisella yritystonttitarjonnalla mm. Pienessä Neulamäessä, Savilahdessa ja Haapaniemellä Tasavallankadun varressa.
- Asuntotuotantotavoite pysyy 1 200 asunnossa/ vuosi. Pientaloalueiden uudisrakentamisen painopiste siirtyy Hiltulanlahden III-alueelle, josta luovutetaan noin 30 tonttia/vuosi. Uusien kerrostalojen rakentaminen painottuu pääosin varikon alueelle Savilahteen ja keskeiselle kaupunkialueelle Mölymäelle ja Hatsalaan sekä Lehtoniemeen ja Pirttiin. Keilanrinteelle ja Lehtoniemeen rakennetaan kerrostalojen lisäksi myös rivitaloja. Rivitalojen rakentaminen mahdollistetaan myös Hiltulanlahteen. Uusien asuintalojen suunnittelussa ja vanhojen asuntojen peruskorjaamisessa korostuvat ikääntyvän väestön asumistarpeet, erilaiset asumismuodot, kohtuuhintainen asuntotuotanto sekä puurakentaminen.
- Koulu- ja päiväkotirakentaminen on edelleen vilkasta. Rakentamis- tai toteutussuunnitteluhankkeina jatkuvat mm. Riistaveden yhtenäiskoulu, Pirtin koulu, Hatsalan klassillinen koulu sekä Jynkän, Pyörön ja Saarikelön päiväkodit.
- Savilahden alueen toteutus jatkuu laajapohjaisena yhteistyöhankkeena. Alueella rakentamisen pääpaino siirtyy Vanhan Varikon alueelle, jossa käynnistyy asuntorakentaminen. Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen rakentaminen jatkuu.
- Kuopion ydinkeskustassa kasvua tukevien alueiden, mm. Asemanseudun, Health Cityn ja Opistokujan alueiden rakentaminen jatkuu. Keskusta-alueen katu- ja väyläverkostoa saneerataan taloustilanteen ehdoilla.
- Matkailun ja tapahtumien toimintaympäristöä kehitetään erityisesti Tahkon, Puijon sekä Maljalahden/ matkustajasataman alueilla. Kansainvälisen matkailun toimintaedellytysten parantaminen ja matkailun verkosto- ja kehittämistyö jatkuvat.
- Maaseututaajamissa toteutetaan mm. katu- ja ulkoliikuntapaikkarakentamista. Maaseutukeskusten ja kylien asunto- ja yritystonttien markkinointia jatketaan.

- Alkutuotannossa tuetaan paikallista maa- ja elintarviketaloutta tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastovii- sasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi. Puupohjaisten polttoaineiden saantia markkinoille ediste- tään puun myynnin kilpailuttamisen avulla.
- Yrityspalveluiden kehittäminen ja ylläpito yhteistyössä kumppaneiden (mm. Business Center, Uusyrityskes- kus) kanssa jatkuu.
- Kuopion kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksen toteutusta jatketaan ja uuden sopimuskauden valmistelu käynnistyy.
- Innovaatioekosysteemisopimuksen toteuttaminen jatkuu. Painopisteinä ovat terveys- ja hyvinvointitekno- logia sekä vesiklusteri.
- Kaupunki rahoittaa sulautetut järjestelmät -lahjoitusprofessuuria osana Itä-Suomen yliopistossa 1.8.2023 alkavan DI-koulutuksen toteuttamista.
- Toteutetaan yrityksiin kohdistuvia hankkeita, joilla on mm. seuraavia vaikutuksia: houkutella alueelle inves- tointeja ja synnyttää uusia työpaikkoja (Invest and Expand in Pohjois-Savo) ja luoda uusi työnantaja- ja yri- tyspalvelukokonaisuus (Kuntakokeilu ja TE-palvelut 2024-uudistus). Uusina hankkeina käynnistetään mm. kansainvälisistä rekrytoinneista kiinnostuneita yrityksiä palvelevan International House -konseptin kehittä- minen, osaajavetoisuuden parantamiseen tähtäävä hanke sekä elinkeinoelämän tulevaisuuden työvoimatar- peiden ennakointi.
- Yritysyhteistyön ja palvelukumppanuuksien edistäminen jatkuu. Vuoropuhelua yritysten kanssa lisätään. Hankintamenettelyjä kehitetään. Hankinnoissa käytetään palkitsevia ja kumppanuuteen perustuvia hankin- tamuotoja sekä edistetään resurssiviisautta.

Vuoden 2023 talousarviossa korostuvat erityisesti digitaalisen teknologian, älykaupunkiratkaisujen ja datan tehok- kaampi hyödyntäminen sekä ilmasto- ja resurssiviisaat ratkaisut.

Yksittäisten hankkeiden ja toimenpiteiden yritysvaikutukset arvioidaan erikseen käytössä olevan ohjeistuksen mukai- sesti asian valmistelun yhteydessä.

Talousarvion ja -suunnitelman rakenne, sitovuus ja seuranta

Talousarvion rakenne

Talousarviossa on strategia-, käyttötalous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosa. Strategiaosassa esitetään kaupunginvaltuustoon nähden kaupunkistrategiaa vuonna 2023 toteuttavat sitovat tavoitteet.

Talousarvion sitovuus

Talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetään sitovuustasosta. Sitovuustaso määritellään talousarvion käyttötä- lous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosalle sekä taseyksikölle erikseen osoittamalla, mitkä erät ovat valtuus- toon nähden sitovia. Vuoden 2023 talousarvion sitovat erät ovat taulukkoon merkityn mukaiset.

	TP 2021 1 000 €	TA+M 2022 1 000 €	TA 2023 1 000 €
Käyttötalous (toimintakate)			
Elinvoima- ja konsernipalvelut	-24 955	-26 178	-26 957
Kaupunkiympäristön palvelualue	1 682	-2 500	-462
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-42 767	-43 345	-46 678
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-210 868	-218 268	-231 728
Keskusvaalilautakunta	-607	-320	-200
Tarkastustoimi	-207	-289	-300
Yleishallinto	-16 594	-25 892	-18 020

	TP 2021 1 000 €	TA+M 2022 1 000 €	TA 2023 1 000 €
Tuloslaskelma			
Verotulot	524 225	530 000	298 400
Valtionosuudet	230 764	241 477	37 900
Rahoitustulot ja -menot, netto	26 554	25 063	8 584
Rahoituslaskelma			
Antolainasaamisten lisäykset	-974		
Antolainasaamisten vähennykset	7 090	7 163	6 500
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	40 627	135 000	90 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-63 136	-61 084	-64 405
Lyhytaikaisten lainojen muutos	21 164	-20 000	
Investointiosa			
ICT-hankinnat, tietokoneohjelmistot			
Kaupunginhallitus, menot		-121	-99
ICT-hankinnat, tietokone- ja viestintälaitteet			
Kaupunginhallitus, menot		-521	-692
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, menot		-392	-150
Kasvun ja oppimisen lautakunta, menot		-1 716	-1 490
ICT-hankinnat yhteensä, menot		-2 750	-2 431
Atk-ohjelmat, projektit ja laitteet, menot *	-682		
Maa- ja vesialueet, tulot	239	500	1 500
Maa- ja vesialueet, menot	-1 430	-3 800	-12 200
Lähiliikuntapaikat, menot	-571		-100
Satamat, menot	-213	-80	-80
Kunnallistekniikka, tulot	1 366	3 675	3 000
Kunnallistekniikka, menot	-25 120	-25 705	-24 130
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet, tulot	54		
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet, menot	-3 091	-4 075	-4 680
Liikuntapaikat, tulot		800	
Liikuntapaikat, menot	-1 664	-5 270	-4 000
Koneet ja kalusto			
Kaupunkirakennelautakunta, menot	-66	-33	-55
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, menot	-1 627	-1 183	-1 093
Kasvun ja oppimisen lautakunta, menot	-1 376	-2 930	-2 692
Koneet ja kalusto yhteensä, menot	-2 840	-4 484	-3 840
Muut aineelliset hyödykkeet, menot	-79	-80	-80
Osakkeet ja osuudet, tulot	2 386	1 630	1 620
Osakkeet ja osuudet, menot	-576	-9 980	-915
* Esitystavan muutos v. 2022 alkaen			

	TP 2021 1 000 €	TA+M 2022 1 000 €	TA 2023 1 000 €
Taseyksikkö			
Tilapalvelut			
Tuloslaskelma			
Korvaus peruspääomasta	-14 550	-14 550	-14 550
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 021	308	97
Investoinnit			
Investointitulot ja -menot investointiosassa esitetyllä hanketasolla			

Käyttötalousoassa palvelualueita sitoo toimintakate. Lautakunnilla on oikeus tehdä palvelualueiden tuloarvioiden ja määrärahojen muutoksia, kun ne eivät muuta toimintakatetta. Toimintakatteeseen vaikuttavat ja palvelualueiden väliset muutokset on valtuuston hyväksyttävä.

Tuloslaskelmaosassa sitovia eriä ovat verotulot ja valtionosuudet, rahoitustulojen ja -menojen yhteismäärä.

Rahoitusosassa sitovia eriä ovat antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja vähennys sekä lyhytaikaisten lainojen muutos.

Investointiosassa ydinkaupungin ja taseyksikön investointimenot ja -tulot ovat valtuustoon nähden sitovia hanketasolla. Hankkeet voivat olla yksilöityjä tai suurempia kokonaisuuksia.

Taloussarvion liitteet sisältävät informaatiota mm. yhdyskuntarakentamisen investointihankkeista ja väestökehityksestä. Liitteet eivät ole taloussarvion sitova osa.

Lautakunnilla on oikeus tehdä omien investointihankkeidensa välisiä määrärahasiirtoja. Määrärahaa ei kuitenkaan voi siirtää sellaiselle hankkeelle tai kohteelle, johon taloussarviovuodelle ei ole varattu määrärahaa. Kaikki taloussarvion investointihankkeet, joiden kustannusarviot tai lopullisiksi kokonaiskustannuksiksi tarkoitetut rahoitusvaraukset nousevat enemmän kuin 20 % tai 0,5 milj. euroa, on käsiteltävä uudelleen kaupunginhallituksessa.

Taloussarvio ja taloussuunnitelma sisältävät investointisuunnitelman vuosille 2023–2026. Valtuustoon nähden sitovia ovat investointimäärärahat vuodelle 2023.

Sitovuustason puitteissa tehdyt taloussarviomuutokset tuodaan valtuustolle tiedoksi. Tekniset taloussarviomuutokset voidaan toteuttaa palvelualueen sisällä lautakunnan päätöksellä. Kaikki taloussarviomuutokset on käsiteltävä taloussarviovuoden aikana.

Taloussarviossa annettavat toimintavaltuudet

Investoinnit

Taloussarviossa on varattava toteutettavia investointeja varten määräraha. Investointihankkeisiin saatava valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tuloarviona. Mikäli taloussarviossa ei ole määräraha-arausta tulee tehdä taloussarviomuutos ennen investoinnin toteuttamis- tai rakentamispäätöstä. Omaisuuden myynneistä budjetoidaan tuloksi kohteen tasearvo.

Kaupunginhallitus vastaa talonrakennushankkeiden toteuttamisesta ja rahoituksen varaamisesta talousarvioon. Palvelualueen näkemys sen toimintaa varten tehtävän tilahankkeen sisällöstä välittyy hankesuunnitelman kautta.

Kaupunginvaltuusto antaa talousarviossa valtuutuksen jatkaa jo aloitetut, mutta useammalle vuodelle jakautuvat, keskeneräiset investointihankkeet vuodelle 2023 varatun kohdekohtaisen määrärahan puitteissa tai sisältyen nk. hankkeiden päättämiseen varattuun määrärahaan.

Kaupunginvaltuusto antaa kaupunginhallitukselle valtuuden käynnistää uusien yritystilojen ja -alueiden rakentamis- ja ostohankkeita sekä kaupungin kehityksen kannalta olennaisia investointeina käsiteltäviä kumppanuus- ja kehityshankkeita kokonaiskustannusarvioltaan enintään 5 milj. euronajaan saakka. Mahdolliset hankkeet tuodaan kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi talousarviomuutoksina. Mikäli yritystilojen osalta toteutustapa on sitova lunastussopimus, siirtyy hankkeen investointikustannus lainasaamiseksi sopimussopimukselta ja lunastushinta käsitellään investointitulona kaupungin kirjanpidossa.

Pitkäaikaisten lainojen ottaminen

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupunginhallituksen ottamaan uutta pitkäaikaista lainaa talousarvion rahoitusosan sitovien erien osoittamissa rajoissa. Lisäksi kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupunginhallituksen ylittämään lainojen nettomuutoksen sillä määrällä, millä talousarvioon sisällytettävien investointihankkeiden toteutetaan edellä mainitun 5 milj. euron käynnistämismäärärahan puitteissa talousarviovuoden aikana.

Tilapäisluoton ottaminen

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa talousjohtajan nostamaan tilapäisluottoa enintään 50 milj. euroa maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Talousarvioon sisältyvät riskit

Riskianalyysi on luonteeltaan jatkuvasti elävä dokumentti. Kuopion kaupunkikonsernissa vuosittainen riskien arviointi toteutetaan talousarvion laadinnan yhteydessä. Riskianalyysi laaditaan vähintään palvelualueetasolla. Organisaation johtoryhmä hyväksyy riskien arvioinnit sekä niiden hallitsemiseksi määritetyt toimenpiteet.

Riskianalyysin laatimisessa noudatetaan ohjetta Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Kuopion kaupungissa.

Riskiluokat

Tällä kuvalla esitetään Kuopion kaupunkikonsernin riskien luokittelu sekä esimerkkejä kunkin riskiluokan mukaisista riskeistä. Listaukset ovat vain esimerkinomaisia, ja niiden tarkoituksena on auttaa hahmottamaan kunkin riskiluokan sisältöä.

Poliittiset ja taloudelliset epävarmuustekijät	Virheet ja puutteet sisäisissä prosesseissa
Strategian toteuttamiseen liittyvät riskit	Toiminnalle kriittisten tietojärjestelmien toimintahäiriöt ja keskeytykset
Toimintaympäristön hallitsemattomat muutokset	Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus ja pysyvyys sekä avainhenkilöriskit
Merkittävä palvelutarpeen kasvu, jota ei ole kyetty huomioimaan mm. resursoinnissa	Henkilöstön jaksaminen ja toimintakyky
Toimintojen sopeuttaminen mahdollisiin lainsäädännön ja määräysten muutoksiin	Toiminnan kannalta kriittisen materiaalin/vast. saatavuus
Strategisen merkityksen omaavien hankkeiden ja projektien riskit	Palvelutuotannon jatkuvuutta uhkaavat muut riskit
Voi olla myös johonkin muuhun riskiluokkaan kuuluva riski, jos sillä on toteutuessaan strateginen vaikutus	Riippuvuus ulkoisista palveluntuottajista
Pitkäaikainen negatiivinen vaikutus organisaation maineeseen ja julkisuuskuvaan	Toiminnan kannalta merkittäviin projekteihin liittyvät riskit
Strateginen riski	Operatiivinen (toiminnallinen) riski
Organisaation pitkän aikavälin tavoitteisiin, kriittisiin menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoisiin epävarmuustekijöihin liittyvät riskit	Organisaation päivittäisen toiminnan jatkuvuutta, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavat riskit
Taloudellinen riski	Vahinkoriski
Talouden tasapainoon, investointeihin sekä rahoitukseen, sijoituksiin ja maksuvalmiuteen liittyvät riskit	Riski, joka toteutuessaan aiheuttaa taloudellisia menetyksiä, henkilö- tai omaisuusvahinkoja tai haittaa ympäristölle
Verotulojen määrässä tapahtuvat negatiiviset muutokset	Henkilöstöön kohdistuvat uhka- ja väkivaltilanteet
Menojen budjetoitua suurempi kasvu	Työtapaturmat, onnettomuudet
Kaupungin hallitsematon velkaantuminen	Kaupungin omaisuuteen kohdistuvat rikosriskit ja vahingonteot (ilkkivalta)
Korkoriski	Kiinteistöjen kosteusvahingot ja sisäilmaongelmat
Lakisääteisten palvelujen palvelutarpeen huomattava kasvu	Kuntalaisiin kohdistuvat tapaturmat, joista kaupunki on vastuussa
Merkittävien hankkeiden tai projektien investointeihin liittyvät riskit	Tulipalo
	Poikkeavat luonnonilmiöt ja näistä aiheutuvat vahingot, kuten tulvat, sähkökatkokset, jne.

Riskin kuvaus	Seuraukset riskin toteutuessa	Riskienhallintatoimenpiteet
SOTE-uudistuksen myötä muuttuva tularakenne ja uudistukseen valmisteluun liittyvät riskit	Pitkän aikavälin ei-toivottuja seurauksia, kuten verotulojen merkittävä lasku, jolla on negatiivinen vaikutus kaupungin talouteen, erityisesti investointien rahoitusmahdollisuuksiin. Siirtymävaiheen hallinta sitoo voimavaroja ja vastuunjaon sekä käytänteiden yhteensovittaminen vie aikaa.	Seurataan tilannetta aktiivisesti, yhteistyö muiden kaupunkien kanssa, edunvalvonta
Resurssit ylittävä kuntalaisten palvelutarpeen kasvu	Resurssit eivät riitä vastaamaan palvelutarpeen kasvua toimintaympäristön tai valtiollisen ohjauksen muutoksista johtuen. Palvelutarve kasvaa nopeammin kuin resurssit. Asetettuja tavoitteita ei kyetä saavuttamaan. Negatiivinen vaikutus verotaseeseen. Maineriski kaupungille.	Tilanteen ja väestömuutosten seuranta ja ennakoiti, prosessien tehostaminen, tuottavuustoimenpiteiden jatkaminen, suunnitelmat nopeaan palvelutuotannon lisäämiseen (esim. ostopalveluilla)
Koronaviruspandemia	Väestön terveydentilan heikkeneminen, hoitovajeet ja patoutunut palvelukysyntä.	Tilanteen seuranta ja ennakoiti, prosessien tehostaminen, varautumissuunnittelu, lisäbudjetointi
Henkilöstön vaihtuvuus ja rekrytointihaasteet	Ei saada rekrytoitua osaavaa henkilöstöä. Työnantajamaine huononee, jolloin kerrannaisvaikutus. Palvelutase laskee.	Työhyvinvoinnin, palkkauksen ja resursoinnin parantaminen. Työnantajakuvan kehittäminen. Määräaikaisille työntekijöille hyviä kokemuksia. Perehdyttäminen.
Palveluketjujen toimimattomuus	Palveluja ei pystytä tarjoamaan lakien asettamissa määräajoissa, kuntalaisten oikeudet vaarantuvat, palvelutase laskee. Maineriski negatiivisen uutisoinnin	Valvonta, palaute- ja laatu järjestelmät, sopimusten seuranta, pistokokeiden tekeminen
Elintärkeiden palvelujen keskeyttämisestä aiheutuvat seurannaisvaikutukset	Kuntalaisille aiheutuvat henkilö- tai omaisuusvahingot, kaupungin korvausvastuu, negatiivinen vaikutus maineeseen sekä kuntalaisten turvallisuuden tunteeseen.	Valmius- ja jatkuvuussuunnittelu, rakennusten ja toimintojen priorisointi, vakuuttaminen, varavalmiustarjostelu (kiinteät ja siirrettävät varavalmiustarjostelu, sähkö-, lämpö- ja vesiliitäntöjen rakentaminen varajärjestelyille), varavalmiustarjostelut, varustehankinnat, toiminnan harjoittelu, sääennusteiden seuranta.
Toiminnalle kriittisten tietojärjestelmien toimimattomuus	Organisaatioiden prosessit häiriintyvät, hidastuvat ja jopa pysähtyvät. Tiettyissä toiminnoissa negatiivinen vaikutus myös mm. potilasturvallisuuteen.	Kriittisten tietojärjestelmien tunnistaminen, jatkuvuussuunnitelmien laadinta, vaihtoehtoisten toimintamallien määrittäminen. Tietohallinto keskeinen toimija yhteistyössä toimialojen kanssa.
Avainhenkilöihin, työhyvinvointiin ja henkilöstön työkykyyn liittyvät riskit	Matalissa organisaatioissa osaaminen keskittyy harvoille, jolloin henkilövaihdoksissa tai poistumisissa toiminnan jatkuvuus voi häiriintyä. Henkilöstön vaihtuminen rasittaa työyhteisöä ja kasvattaa virheiden mahdollisuutta. Mikäli työhyvinvointi koetaan puutteelliseksi, se aiheuttaa laskua työn tuottavuudessa ja voi aiheuttaa henkilöstön siirtymistä toisaalle. Mahdollinen negatiivinen vaikutus	Henkilöstösuunnitelman ajantasaisuus, hyvä johtaminen, työhyvinvoinnin kokonaisvaltainen kehittäminen. Avainhenkilöiden tunnistaminen. Toiminnan dokumentointi ja prosessien kuvaaminen, tehtävien jakaminen useammalle henkilölle. Rekrytointien tehostaminen, osaamiskartoitukset, hyvän työnantajamaineen ylläpitäminen
Velkaantumisen jatkuminen	Kaupungin talouden tasapaino vaarantuu, lainasalkun kasvu, infran ja palveluverkoston heikkeneminen, lomautukset, irtisanomiset, rakenteelliset muutokset, kiinteistömyynnit	Ammattitaitoinen talouden seuranta, suunnittelu, ennusteiden laatiminen, velkasalkun aktiivinen hoitaminen, investointien erilaisten toteutusmallien monipuolinen käyttö.
Korkomaksujen kehitys	Lainasalkun korkokustannusten huomattava kasvu, kaupungin talouden tasapaino vaarantuu.	Tehokas varainhankinta, jällenerahoitusriskin hallinta, rahoittajapohjan hajauttaminen ja vastapuoliriskin hallinta, likviditeettihallinta, maksuvalmiusriskin hallinta, lainasalkun keskimääräinen korkosidonnaisuus aika, johdannaissoimusten käyttö.
Kaupungin toiminnan sopeuttaminen muuttuvassa taloustilanteessa	Palveluverkoston heikkeneminen, lomautukset, irtisanomiset, rakenteelliset muutokset, työhyvinvoinnin heikkeneminen	Tiedolla johtaminen, tilanneseuranta, talousarvio- ja -suunnittelutyö, toimintojen ja osaamisen kriittinen tarkastelu, toimintaedellytysten turvaaminen lakisääteissä toiminnoissa, monikäyttöiset tilaratkaisut
Konserniyhtiöiden talouteen liittyvät riskit	Negatiivinen uutisointi, palvelun heikkeneminen, lainoitustarve, konkurssi	Strateginen omistajaohjaus, raportointi ja vuoropuhelun edistäminen, konserniohjeen ja hallitusten jäsenen valintaprosessin kehittäminen, yhtiöiden johdon liiketaloudellisen osaamisen varmistaminen, sisäinen valvonta ja tarkastus
ICT- ja kybertoimintaympäristöön sekä tiedonhallintaan liittyvät riskit	Kiristysaikaohjelma, kryptovaluutan louhinta tai tietoturva/tietovuoto voi pahimmillaan keskeyttää kriittisten tietojärjestelmien toiminnan, mikä vahingoittaa kaupungin mainetta ja aiheuttaa merkittäviä kustannuksia tai/ja vahingonkorvausvaateita.	Riittävä resursointi turvattava. Dokumentoidut käytännöt. Kaupunkitasoisen kybertoimintaympäristön tilannekuvan muodostaminen (kybermittarin käyttöönotto). Suojautuminen, havainnointi, tietoturvakoulutus, poikkeamien hallintamalli, identiteetti- ja pääsynhallinta, laitehallinta, arkkitehtuuri, jatkuvuussuunnittelu, riippuvuuksien tunnistaminen, auditoinnit

Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta

Kaupunginhallitus seuraa talousarvion toteutumista erikseen sovittavan aikataulun puitteissa. Ensimmäinen toteutumaraportti tehdään maaliskuun lopun tilanteesta. Kuukausiraportissa selvitetään sekä talouden toteumaa että koko vuoden ennustetta. Kuukausiraporttiin sisältyvät palvelualueiden ja taseyksiköiden arviot koko vuoden toteutumiseen liittyvistä riskeistä.

Kaupunginvaltuustolle raportoidaan neljä kertaa vuodessa, maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuun toteutumatilanteen tietojen pohjalta. Puolivuotiskatsaus sisältää strategian ja tavoitteiden toteutumisen seurannan. Kaikki osavuosisat-saukset sisältävät talouden ja henkilöstön toteutumatiedot ja talousennusteen sekä tietoja kaupunkikonsernista. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös ja se kattaa koko vuoden seurannan.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on annettava tilinpäätöksen toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajien on tarkastettava, onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Kuopion kaupunginhallitus on hyväksynyt 23.5.2022 Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Kuopion kaupungissa -asiakirjan.

Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että johtaminen, toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko perustuvat oikeaan ja riittävään tietoon. Riskienhallinnalla varmistetaan, että toiminta jatkuu keskeytyksittä ja häiriöttä laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Kuopion kaupunkikonsernin päivitetyn riskienhallintapolitiikan 13.12.2021.

Tilivelvolliset viranhaltijat

Kuntalain mukaan tilivelvollisia ovat kunnan toimielimen jäsenet sekä asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Valtuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta kunnan muiden toimielinten jäsenet ovat. Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamastaan toiminnasta ja sen valvonnasta.

Kuopion kaupungin tilivelvollisia viranhaltijoita ovat

- kaupunginjohtaja
- apulaiskaupunginjohtajat
- asiakkuusjohtajat
 - Elinvoima- ja konsernipalvelut: elinkeinojohtaja, työllisyyspalvelujohtaja, strategiajohtaja, markkinointijohtaja, hallintojohtaja, henkilöstöjohtaja, talousjohtaja ja tietohallintojohtaja
 - Kaupunkiympäristön palvelualue: kaupunkisuunnittelujohtaja, kaupungininsinööri, kiinteistöjohtaja ja ympäristöjohtaja
 - Kasvun ja oppimisen palvelualue: opetusjohtaja ja kasvatusjohtaja
 - Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue: hyvinvoinnin edistämisen johtaja
- Savo-Pielisen jätelautakunnan esittelijä
- Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan esittelijä
- Tilapalvelujen toimitilajohtaja

Alijäämän kattamisvelvollisuus

Kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kaupungilla ei ole vuonna 2023 kuntalain mukaista taloussuunnitelmassa katettavaa alijäämää.

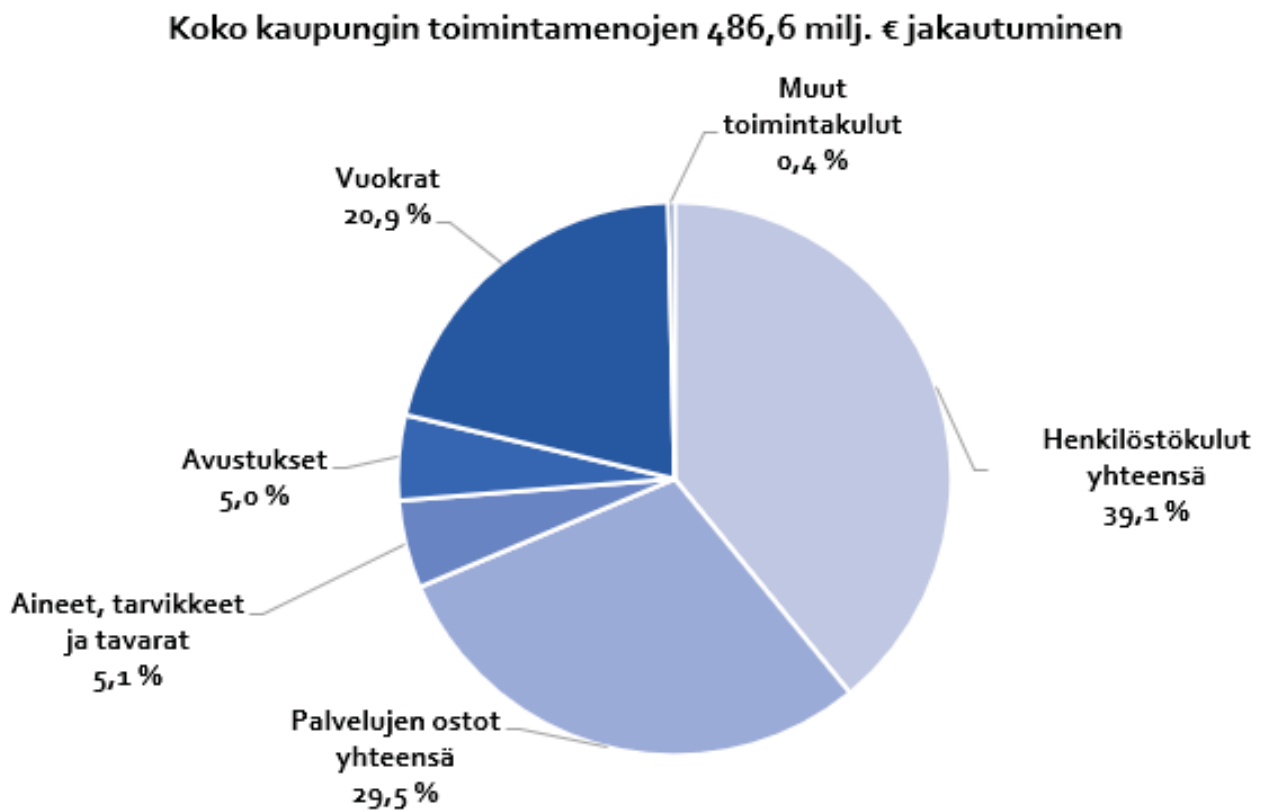
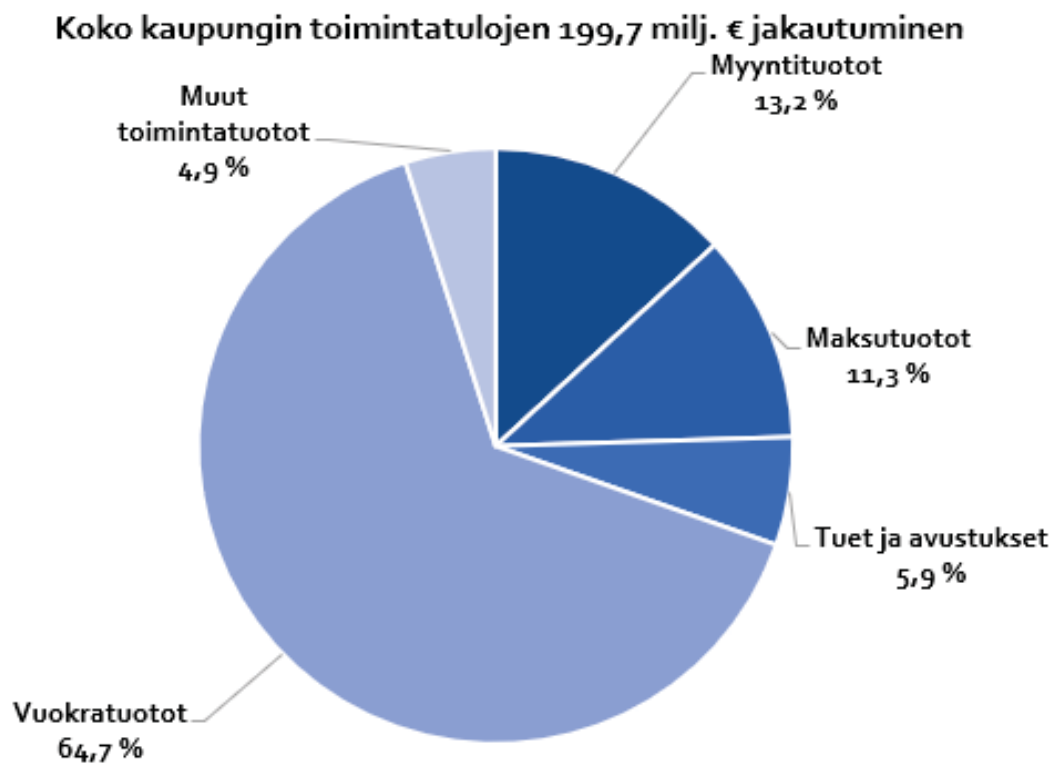
Tilinpäätöksessä 2021 kumulatiivinen ylijäämä on 188,7 milj. euroa. Tilinpäätöksen vuodelta 2022 ennakoitaan elokuussa tehdyn ennusteen mukaan olevan 6,4 milj. euroa alijäämäinen. Vuoden 2023 talousarvion tuloslaskelma näyttää 3,2 milj. euron ylijäämää. Kumulatiivisen ylijäämän arvioidaan näillä tekijöillä olevan vuoden 2023 lopussa samalla tasolla kuin 2021 tilinpäätöksessä, n. 190 milj. euroa.

Kaupungin talous on taseessa olevasta ylijäämästä huolimatta rakenteellisesti alijäämäinen. Jo usean vuoden ajan talousarviovalmistelussa on näkynyt verorahoituksen ja toimintamenojen pysyvä epäsuhta, mikä ei ole poistunut. Oman riskinsä muodostavat vuoden 2023 verotilityksiin sisältyvät vielä 20,75 kunnallisveroprosentin tasolla tulevat kertaluonteiset jälkiverokertymät, jotka antavat liian myönteisen kuvan kaupungin verorahoituksen tasosta tulevia vuosia ajatellen. Vuonna 2024 verotulot laskevat ja vuodesta arvioidaan tulevan alijäämäinen. Suunnitelmavuosina 2025–2026 tavoitteena on ylijäämäinen tilinpäätös, mutta laskelmissa ylijäämän määrä näyttää riittämättömältä talouden tasapainottumisen kannalta.

Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen muuttaa ratkaisevalla tavalla kuntien rahoituksen ja tulevien vuosien kehityksen ennakointi, erityisesti verotulojen ja valtionosuuksien osalta on vaikeaa. Kaikkiin suunnitelmavuosiin liittyy epäjatkuvuustekijöitä, koska täysimääräisesti kuntien rahoitusjärjestelmän muutos vaikuttaa vasta siirtymäajan jälkeen, vuonna 2027. Kokonaisuutta tarkasteltaessa on syytä muistaa, että jatkossa euromääräisin mittarein noin kolmasosaansa pienentyvän kaupungin on onnistuttava myös saamaan aikaan tulorahoituskertymää raskaalle investointitasolleen.

Käyttötalousosa

Toimintatulojen ja -menojen jakautuminen

Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kaupunki on historiallisen suuren muutoksen edessä hyvinvointialueiden aloittaessa itsenäisinä palvelunjärjestäjinä. Lisäksi toimintaympäristöä ovat muuttaneet koronaepidemia ja sen vaikutukset yhteiskuntaan, Venäjän sota Ukrainassa ja pakotteet. Talouden suhdannenäkymät ovat heikentyneet, ja energiakriisi sekä korkea inflaatio ovat lisänneet riskiä talouden supistumiseen ja kasvattaneet taantuman uhkaa. Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset vaikuttavat monin tavoin kaupungin toimintaan ja talouteen. Lisäksi rahoituksen suunnittelu ja maksuvalmiuden hallinta on muuttunut aiemmasta negatiivisen koron ympäristöstä ja markkinakorkojen nousun oletetaan tasaantuvan 2–3 %:n tasolle.

Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualueelta hyvinvointialueelle siirtyvät kuntouttava työtoiminta sekä työllistymistä edistävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Lisäksi perusturvan palvelualueelta elinvoima- ja konsernipalveluihin siirtyvät kotouttamispalvelut ja Pohjois-Savon sovittelutoimisto, jotka eivät kuulu hyvinvointialueelle siirtyviin tehtäviin.

Työvoiman saatavuus on heikentynyt merkittävästi monilla toimialoilla samaan aikaan, kun valtakunnallisesti kamppaillaan vaikean pitkäaikaistyöttömyyden kanssa. Ukrainan pitkittynyt konflikti aiheuttaa Suomessakin työllisyyskehityksen heikkenemistä ja työttömyyden lisääntymistä. Pitkäaikaistyöttömyyden ennakoidaan kääntyvän jälleen kasvuun, mikä tulee vaikuttamaan negatiivisesti myös kuntien työmarkkinatukimaksuosuuksien kehittymiseen.

Tilapäisen suojelun piirissä olevat henkilöt saavat kotikuntaoikeuden oleskellessaan Suomessa vuoden ja monilla määräaika täyttyy keväällä 2023. Kotikuntaoikeuden myötä ko. henkilöt tulevat kuntien kotoutumispalveluiden sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilun asiakkaisiksi.

Samaan aikaan kohtaanto-ongelman kanssa alueen kilpailukykyä uhkaa osaavan työvoiman saatavuuskysymys. Kuopion alue kilpailee kansallisesti ja kansainvälisesti työvoimasta. Alueen vetovoima onkin keskeinen kysymys osaajien saatavuuden näkökulmasta. Työvoimapula koskettaa lähes kaikkia toimialoja ja se uhkaa jo yritysten kilpailukykyä.

Kaupungin roolin muuttuessa entistä keskeisempi kysymys on se, kuinka saadaan kuntalaiset osallistumaan ja kokemaan omistajuutta kaupungistaan.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Keskeisenä painopisteenä on toimivan kumppanuuden luominen hyvinvointialueen kanssa. Erityisen tärkeää tämä on niissä palveluissa ja yhdyspinnoissa, joissa on yhteisiä asiakkuuksia kuten esimerkiksi työllisyyspalveluissa.

Kuopion asema Itä-Suomen kasvukeskuksena tulee turvata. Tämä tarkoittaa mm. riittävästä ja monipuolisesta yritystonttitarjonnasta huolehtimista. Lisäksi on varmistettava, että koulutus, tutkimus ja innovaatiotoiminta vastaa elinkeinoelämän tarpeita. Uutena avauksena on Itä-Suomen Yliopiston DI-koulutuksen alkaminen syksyllä 2023. Kaupunki varautuu tukemaan koulutukseen liittyvää lahjoitusprofessuuria.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu jatkuu vuoden 2024 loppuun saakka. Kansainvälisen työvoiman houkuttelemiseksi ja asettautumisen edistämiseksi kehitetään Kuopioon International House -konseptia yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Lisäksi työllisyyspalvelussa korostuu vuosina 2023–2024 TE-palvelut 2024 -uudistukseen ja kotoutumislain uudistumiseen liittyvä valmistelutyö.

Markkinoinnin ja viestinnän toiminnan painopisteinä on uudistaa ja nykyaikaistaa kaupunkilaisten käyttöliittymä kaupunkiin eli verkkosivut. Häiriö- ja kriisiviestintävalmiuden ylläpitäminen hyvällä tasolla viime vuosien tapahtumien valossa jatkuu.

Kuopion kaupungin työnantajamielikuvatyö ja rekrytointimarkkinoinnin uudet toimintamallit otetaan käyttöön. Lisäksi käynnistetään osaaajetovomahanke yhdessä yritysten ja keskeisten sidosryhmien kanssa tavoitteena luoda toimintamalleja osaaajetovomian parantamiseksi.

Kaupungin tapahtumapalvelut vahvistaa kaupunkitasoisen tapahtumatiimin toimintaa tavoitteena tapahtumajärjestäjän palvelukokemuksen parantaminen. Uudistetaan kriteeristö strategian mukaiseksi sekä rakennetaan kestävä kasvua tukemalla järjestö- ja seurakenttää tapahtumahaussa sekä järjestämisessä.

Matkailun alueorganisaattiorakenne ja tulevaisuuden investoinnit rakentavat valmiutta kansainvälisen matkailun kasvuun. Alueorganisaattiorakenteen, markkinointi- ja myyntirakenteiden keskinäinen toimivuus on keskeistä onnistumisen kannalta.

Vuoden 2023 aikana valmistellaan Kuopion kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksen jatkokautta ja neuvottelut valtion kanssa uudesta sopimuskaudesta alkanevat syksyllä 2023. Sopimuksellisuudessa tavoitteena on olla samalla viivalla muiden suurten kaupunkiseutujen kanssa. Hallituskauden vaihtuminen ja MAL-sopimuskauden vaihtuminen korostavat edunvalvonnan ja vaikuttamisen merkitystä. Kuopion ja valtion välisen innovaatioekosysteemisopimuksen toteuttaminen jatkuu ja sopimuksen siemenrahoituksen avulla haetaan suurempia t&k&i -rahoituskokonaisuuksia vesiklusterin ja terveys- ja hyvinvointiteknologian kehittämiseen. Lisäksi innovaatioekosysteemisopimuksen seuraavan tarkastelujakson (2024->) toimenpidekokonaisuuksia tarkastetaan vuoden 2023 aikana. Kuopion hyvinvointiosaamiskeskittymän keskeisiä kysymyksiä ovat lisäksi Kuopion yliopistollisen sairaalan koulutus- ja tutkimusroolin jatkuvuus myös hyvinvointialueen aloittaessa sekä Kuopiossa sijaitsevan Pelastusopiston aseman vahvistaminen.

Tiedonhallintaa, tiedolla johtamista ja palvelujen kehittämistä edistetään vastaamaan asetettuihin tavoitteisiin (ml. digitalisaatio ja siihen liittyvät mittarit).

Työnantajapalvelussa käynnistettiin vuoden 2022 lopulla kaksi isoa henkilöstöjärjestelmään liittyvää projektia, jotka osaltaan parantavat tiedolla johtamisen prosesseja. Kaupungissa otetaan käyttöön työkyky- ja tiedolla johtamisen järjestelmä sekä osaamisen hallinnan järjestelmä. Painopisteenä on palvelualueiden työhyvinvoinnin ja työsuojelun tukeminen.

Kaupungin talouden ennakkoinnin kehittäminen yhdessä palvelualueiden ja Tilapalveluiden kanssa jatkuu. Tavoitteena on, että talousraportoinnin kehittyessä kaupungin johto ja päätöksentekijät saavat entistä analysoidumpaa ja ajantasaisempaa tietoa. Lisäksi kaupungin omistajaohjausta kehitetään kaupunkikonsernin merkityksen kasvaessa.

Henkilöstösuunnittelu

Elinvoima- ja konsernipalvelujen henkilöstössä on ollut paljon vaihtuvuutta ja useiden keskeisten virkatehtävien osalta on tulossa henkilöstön rekrytointitarvetta sekä tehtävien organisointia uudelleen. Työnantajapalvelussa tapahtuu vuoden 2023 aikana ja tulevana suunnitteluvuotena useita henkilövaihdoksia eläkkeelle siirtymisten johdosta. Henkilöstövaihdokset huomioidaan henkilöstösuunnittelussa riittävän pitkällä perehdytyksellä vuoden 2023 aikana.

Työllisyyspalvelussa on merkittäviä haasteita osaavan työvoiman saatavuudessa. Laaja-alainen muutos kuntakokeilussa sekä vuoden 2025 alusta käynnistytävä TE-palvelujen uudistus haastaa koko henkilöstön osaamista ja työhyvinvointia. Osaamisen kehittämiseen ja työhyvinvoinnin parantamiseen panostetaan osana muutoksen johtamista vuosina 2023–2024.

Meneillään on Haltuun-projekti, jonka tarkoituksena on koota hallinto- ja tukipalvelut suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Tavoitteena on, että tehtävien uudelleenjärjestelyillä ja henkilöstön moniosaamisen sekä digitalisaation hyödyntämisellä pystytään suoriutumaan vähemmällä henkilöstömäärällä, sujuvoittamaan palveluprosesseja ja vähentämään henkilöriskejä. Valtuuston vuodelle 2021 hyväksytyn talousarvion mukaan palvelualueiden johdon tukipalvelujen talous-, henkilöstö- ja yleishallinnon tehtävissä työskentelevät henkilöt kootaan henkilöstöhallinnollisesti talousjohtajan, henkilöstöjohtajan ja hallintojohtajan alaisuuteen. Uudistus on edennyt suunniteltua hitaammin ja osa uudistuksen toimeenpanosta toteutetaan vuonna 2023.

Kaupunginkanslian, työnantajapalvelun sekä talous- ja omistajaohjauksen tehtäväkentät uudistuvat hallinnon, henkilöstön ja talouden tehtäviä keskitettäessä Haltuun-projektin tavoitteiden mukaisesti. Henkilöstösuunnitelmat päivitetään, kun valmistelu etenee.

Määrärahat vastualueittain

Yrityspalvelu	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	133	269	121	-148	-54,9
TOIMINTAMENOT	-1 649	-2 054	-1 963	92	-4,5
TOIMINTAKATE	-1 516	-1 788	-1 842	-56	3,1
Työllisyyspalvelu	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	2 339	2 310	1 225	-1 085	-47,0
TOIMINTAMENOT	-19 540	-19 576	-18 936	639	-3,3
TOIMINTAKATE	-17 202	-17 266	-17 711	-446	2,6
Strategia- ja kehittäminen	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	10	27	28	1	3,7
TOIMINTAMENOT	-439	-570	-614	-44	7,7
TOIMINTAKATE	-429	-543	-586	-43	7,9
Markkinointi ja viestintä	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	50	4	4	0	0,0
TOIMINTAMENOT	-1 903	-1 867	-1 843	24	-1,3
TOIMINTAKATE	-1 853	-1 863	-1 839	24	-1,3
Kaupunginkanslia	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	76	73	353	280	383,6
TOIMINTAMENOT	-1 851	-2 000	-2 337	-336	16,8
TOIMINTAKATE	-1 774	-1 927	-1 984	-56	2,9
Työnantajapalvelu	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	1	3	2	-1	-33,3
TOIMINTAMENOT	-835	-932	-981	-49	5,2
TOIMINTAKATE	-834	-929	-979	-50	5,4
Talous- ja omistajaohjaus	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	3	2	2	0	0,0
TOIMINTAMENOT	-909	-1 034	-1 138	-104	10,0
TOIMINTAKATE	-906	-1 032	-1 136	-104	10,0
Tietohallinto	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	12	2	42	40	2000,0
TOIMINTAMENOT	-665	-834	-923	-89	10,6
TOIMINTAKATE	-653	-832	-881	-49	5,9

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.3. Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo	Pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys vähenevät	Pitkäaikaistyöttömien määrä Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä Alle 25-vuotiaiden osuus työttömistä	Jatketaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilun toimeenpanoa Järjestetään ja kehitetään kotoittamis- ja maahanmuuttajapalveluita osana työllisyyspalvelujen kokonaisuutta Valmistaudutaan TE-palvelut 2024 uudistukseen ja kotoutumislain uudistumiseen
1.3. Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo	Vahvistamme työikäisten työkykyä sekä työssä jaksamista	Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus työikäisistä Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	Käynnistetään työttömien työkyvyn tuen toimintamalli yhdessä hyvinvointialueen kanssa

KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Tuemme yhdessä eri toimijoiden kanssa yrittäjyyskasvatusta, uutta yritystoimintaa sekä olemassa olevien yritysten kasvua ja elinvoimaa	Liikevaihdon ja viennin kehitys Yrityskanta / 1000 as. Uudet yritykset / 1000 as. Yritysmuutosmittaukset	Laadukkaiden yrityspalveluiden kehittäminen ja ylläpito yhdessä kumppaneiden (mm. Business Center, Uusyrityskeskus) kanssa
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Tonttitarjontamme on riittävä ja monipuolinen	Yritystontit (sopivuus, määrä)	Elinkeinoelämän tarpeiden huomioiminen kaupunkisuunnittelussa, kaavoituksen ja maanhankinnan elinkeinoelämäkäyttöisyyden varmistaminen. Uusien yritysalueiden kaavoitus (esim. Pieni Neulamäki), ennakoiva strateginen maanhankinta.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Yritykset saavat osaavaa työvoimaa	Pk-yritysten osuus (%), joissa työvoiman saatavuus merkittävin työllistämisen este Työllisyysaste Avoimet työpaikat	Vahvistetaan työnantaja- ja yrityspalveluita etupainotteisesti TE-palvelut 2024 uudistuksen tavoitteisiin nähden Kehitetään International House -konseptin Kuopioon osaksi Navigaattorin toiminnallista kokonaisuutta
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kaupunkikeskusta, lähiöt ja maaseutu ovat elinvoimaisia ja viihtyisiä	Asuntotuotanto (lkm, tyyppi, hallintasuhde) Asuntotuotannon tonttireservi, vuotta Maaseutuohjelman toteuttaminen	Edistetään ja seurataan kaupunkiseudun MAL-sopimuksen toteutumista sekä valmistellaan uutta sopimuskautta Toteutetaan maaseutuohjelman seuranta Kaupunginosien identiteettityön käynnistys
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kehitämme Savilahtea kärkihankkeena	Savilahden rakentamisen eteneminen	Savilahden toimijoiden yhteistyön edistäminen (Savilahti foorumi) Savilahden innovaatiopalvelut Savilahden markkinointi
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Kuopio on vetovoimainen opiskelukaupunki	Koulutuksen vetovoimaisuus, hakijamäärät; UEF, Savonia, Sakky Alueelle jäävien valmistuneiden osuus	Tarjotaan harjoittelupaikkoja Kuopiossa opiskeleville Yhteistyössä oppilaitosten kanssa kehitetään toimintamalleja, joilla opiskelijat saadaan kiinnittymään alueelle paremmin
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Koulutus vastaa ennakoivasti työelämän muuttuviin tarpeisiin		Elinkeinoelämän tulevaisuuden työvoimatarpeiden ennakointi / tiedolla johtaminen Korkeakoulujen ja oppilaitosten toimintaedellytysten edunvalvonta Tekniikan koulutuksen lahjoitusprofessori

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Innovaatioekosysteemi edistää liiketoiminnan kasvua ja houkuttelee uusia toimijoita alueelle	Panostukset t&k toimintaan	Ekosysteemisopimus, kärki-toimialojen innovatiiviset kehittämishankkeet
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Edistämme monimuotoista kaupunkikulttuuria, tapahtumia ja matkailua	Tapahtuma-avustukset Tapahtumakävijät	Tapahtumajärjestäjäpalveluiden kehittäminen ja tapahtumien hyödyntäminen Kuopion markkinoinnissa: vahvistetaan tapahtumatuotantoa kaupunkikehittämisen näkökulmasta ja laaditaan toimintaperiaatteet tapahtumajärjestäjän palvelukokemuksen vahvistamiseksi
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Kehitämme matkailun kärkihankkeena Tahkoa sekä Kuopion muita matkailualueita yhdessä toimijoiden kanssa	Matkailijoiden yöpymiset Hankkeiden eteneminen	Edistetään matkailun investointihankkeita ja varmistetaan niiden toteutuminen kaavoituksen ja riittävien tonttiresurssien avulla. Kansainvälisen matkailun toimintaedellytysten parantaminen ja matkailun verkosto- ja kehittämistyö. Puijon tuolihissin käyttöönotto.
2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Aktiivinen, ennakoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvonnassa	Vahvistetaan edunvalvontaa ottamalla käyttöön edunvalvonnan toimintamalli ja laaditaan Kuopion edunvalvontasuunnitelma ja -strategia. Keskeiset painopisteet edunvalvonnassa ovat: saavutettavuuden parantaminen, koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan edellytyksistä huolehtiminen, kaupunkipolitiikan vahvistaminen ja sopimukselliset kumppanuudet valtion kanssa.

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Kuopiossa on vahva kiertotalouden yritysverkosto ja sitä tukevaa koulutus- ja innovaatiotoimintaa	Kiertotalousyritysten määrä	Mahdollistetaan ja edistetään kiertotalouteen liittyviä yritys- ja kehittämishankkeita
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Kehitetään kaupungin strategista hankintaosaamista: hankintaohjelman toimeenpano, vahvistetaan kaupungin hankintaosaamista ja -resursseja.
3.4. Huoltovarmuus ja kriinsietokyky	Tuemme paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä	Lähiruuan osuus Kasviproteiinien osuus Ruokahävikin määrä (kg)	Tilaisuuksien tarjoilut toteutetaan lähtökohtaisesti tavoitteen mukaisesti ilmasto- viisaasti ja lähituotantoa hyödyntäen

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatorajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Tuemme ja edistämme palvelujen ja digikehittämistä kaupunkitasoisesti Toteutamme digitiekartan toimenpiteitä
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet Avointen tilaisuuksien määrä	Järjestämme avoimia, monikanavaisia kuntalaistilaisuuksia kuntalaisia kiinnostavista ajankohtaisista teemoista
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien määrä	Seurataan tehtyjen arviointien määrää kaupunkitasoisesti
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajavetoa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Tiivistämme oppilaitosyhteistyötä Vahvistamme työnantajamielikuvaa Uudistamme rekrytointimarkkinointia

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta pää- töksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmis- tamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Johtoryhmätyöskentelyä arvi- oidaan säännöllisesti
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehi- tämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit; koulu- tuspäivät/esihenkilö. Henki- löstökyselyt esihenkilöiden toiminnasta.	Järjestämme kaikkia esihenki- löitä velvoittavia seminaareja 3–4 krt/v Koulutussuunnitelmaan sisäl- lytetään esihenkilöiden kou- lutukset
4.3. Osaava ja hy- vinvoiva henki- löstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto Sisäisesti täytetyt avoimet työpaikat	Suositaan henkilöstön sisäistä liikkuvuutta Kannustamme ja mahdollis- tamme henkilölle työhön liit- tyvän osaamisen kehittämi- sen
4.3. Osaava ja hy- vinvoiva henki- löstö	Kehitämme henkilöstön koet- tua työhyvinvointia ja myön- teistä työntekijäkokemusta	Koulutuspäivät / htv Työkierto	Suunnittelemme ja toteu- tamme syksyn 2022 tyhy-ky- selyn pohjalta työhyvinvointia edistäviä toimenpiteitä yh- dessä henkilöstön kanssa
4.3. Osaava ja hy- vinvoiva henki- löstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön ke- hittämiseen. Tuemme kokei- lukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/fooru- meita	Henkilöstön kehittämisaloi- teiden määrä Etätyötä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	Aktivoimme henkilöstöä mm. Ideapulputtamossa järjestet- tyjen kampanjoiden kautta osallistumaan kaupungin toi- mintojen kehittämiseen Valmennamme esihenkilöitä innovaatiomyönteiseen työ- kulttuuriin
4.4. Kestävä ta- lous	Kehitämme toimintaa ja ta- louttamme siten, että tulora- hoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat inves- toinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	Valmistellaan talouden tasa- painotusohjelma Kehitetään tukipalveluproses- seja Hyödynnetään tehokkaasti ulkoista (mm. EU) kehittämis- rahoitusta.
4.4. Kestävä ta- lous	Mitoitamme palveluverkos- tomme asiakastarpeen ja ta- louden kestokyvyn mukais- testi ja pidämme palvelutuo- tannon tarvitsemat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonais- kustannuksista	Hallintotilat mitoitetaan to- dellisen tarpeen mukaan vas- taamaan hybridityöskentelyä ja monikanavaista palvelua

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.4. Kestävä talous	Uudistamme konsernin toimintaa kunnan roolin muutoksen mukaisesti ja olemme vastuullinen ja aktiivinen omistaja. Edellytämme omistamiemme yhteisöjen toimivan tehokkaasti ja tuloksellisesti strategian toteutumista tukien.	Konsernilainojen määrä € / asukas	Omistajaohjauspolitiikka ajantasaistetaan Konserniohjauksen resursseja vahvistetaan

Kaupunkiympäristön palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kaupunkiympäristön palvelualueen toiminta toteuttaa merkittävältä osin kaupungin kasvu- ja kilpailukykystrategian tavoitteita infrastruktuurin, tonttitarjonnan, liikennejärjestelmän sekä kaupunkiympäristön toimivuuden ja laadun osalta. Toiminta vaikuttaa merkittävästi kaupungin vetovoimaisuuteen ja asiakastyytyvyyteen. Kaupunkistrategian tavoitteiden toteutuminen edellyttää riittävää ja monipuolista asuin- ja yritystonttivarantoa.

Tämänhetkinen maailmantilanne vaikuttaa energian sekä raaka- ja polttoaineiden kustannustasoon sekä materiaalien saatavuuteen. Tämä luo epävarmuutta hakkeiden toteutusaikatauluihin ja kustannuksiin. Vaikutukset näkyvät erityisesti kunnossapidossa, rakentamisessa sekä joukkoliikenteessä. Kustannusten nousua kompensoidaan joukkoliikenteen lippujen hinnankorotuksilla.

Vaikutuksia on myös asuntorakentamiseen, joskin Kuopiossa asuntorakentaminen jatkuu vielä edelleen melko vilkkaana ja vuonna 2023 valmistuvista asunnoista iso osa on jo rakenteilla tai suunnittelussa. Seudullisen MAL-sopimuksen mukaan Kuopion tavoitteena on 1 200 uuden asunnon valmistuminen vuosittain ja tavoitteen saavuttamiseen kaupungilla on hyvät mahdollisuudet. Tällä hetkellä asuntorakentajat kuitenkin arvioivat uusien hankkeiden käynnistymistä aiempaa tarkemmin, koska kysyntä on jonkin verran heikentynyt mm. korkotason nousun vuoksi ja hankkeiden kustannusten arviointi ja laskenta on aiempaa vaikeampaa.

Ikääntyvän väestön tarpeet huomioidaan uusien asuintalojen suunnittelussa ja vanhojen asuntojen peruskorjaamisessa. Kaupunki on suunnitellut uusia hoivahankkeita yhteistyössä Niiralan Kulma Oy:n kanssa. Nämä hankkeet siirtyvät hyvinvointialueelle, mutta kaupunki osallistuu edelleen hankkeiden suunnitteluun. Kaupunkisuunnittelussa kiinnitetään huomiota viihtyisän, terveellisen ja esteettömän asuinympäristön suunnitteluun. Kaupunkikeskustan täydennysrakentamisessa huolehditaan, että asuin- ja ympäristörakentaminen on korkealaatuista ja edistää kaupunkikuvallisia tavoitteita. Kaupunki kannustaa taloyhtiöitä asuntokannan peruskorjaamiseen mm. vanhoihin kerrostaloihin jälkiasennettavien hissiavustuksen avulla.

Kuopion kaupungin strategisena tavoitteena on aktiivisuuteen innostava arki. Keskeinen tekijä tavoitteen saavuttamisessa ovat toimivat retkeilyn ja virkistyskäytön palvelut sekä niiden käyttöön kannustaminen. Pandemian seurauksena ulkoilijoiden määrä ja retkeilyn merkitys on kohonnut merkittävästi. Retkeilyreittien ja taukopaikkojen ylläpitoon panostetaan kasvaneen kysynnän vuoksi. Tämä on ennaltaehkäisevää toimintaa ihmisten fyysisen terveyden sekä mielenterveyden hoidossa.

Ympäristönsuojeluun kohdistuu vielä ainakin alkuvuoden 2023 ajan voimakkaasti kasvanut energianeuvonnan ja energia-asioihin kohdistuvan viestinnän tarve. Energianeuvontaan kohdistetaan vuodelle 2023 lisäresurssi, jonka kustannuksista osa tulee Energiaviraston ulkopuolisena rahoituksena.

Jätehuollon viranomaispalvelujen toimintaan vaikuttaa keskeisesti muuttunut jätelainsäädäntö sekä vuoden 2023 alussa voimaan tulevat uudet jätehuoltomääräykset.

Rahtisatamatoiminnassa ulkomaan vienti/tuonti on vähentynyt merkittävästi pakotteiden myötä, toisaalta raaka-puun osalta määrät ovat kasvaneet merkittävästi. Veneilyssä kustannustason nousu vaikuttaa lisäävän lähimatkailun suosiota.

Elinkaaritarkasteluja kehitetään edelleen mm. korjausvelan hallinnan osalta. Toteuttamiskustannuksiin voidaan vaikuttaa myös hankkeiden aikataulutuksen kautta, jolloin suunnitelmien valmistuminen ajallaan on ensiarvoisen tärkeää. Tärkeää on myös määritellä alueiden rakentamisen laatutaso, koska rahoitus ei tule riittämään kaikkeen.

Asukkaiden osallistumiseen etsitään uusia muotoja mm. digitalisaation mukanaan tuomilla uusilla mahdollisuuksilla. Tulevaisuuden toimintaympäristöä analysoitaessa suoritetaan digitaalisten mahdollisuuksien arviointi ja mahdollisimman monipuolinen hyödyntäminen osana toiminnan kehittämistä. Mahdollisuuksia avaavat myös kannustavat älykkäät järjestelmät, mm. tietomallinnuksen käyttö suunnittelusta toteutukseen ja eri älyjärjestelmien datan

hyödyntäminen mm. kaupunkisuunnittelussa. Digitaalisuus tuo muutoksia myös infran hallintaan. Kun infrakohteen kunto hallitaan, kunnossapito- ja saneeraushankkeiden priorisointi on helpompaa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kasvavan Kuopion yksi tärkeimmistä kehittämiskohteista on Savilahden alue. Savilahden kaupunginosaa toteutetaan laajapohjaisena kaupungin ja alueen toimijoiden yhteistyöhankkeena. Savilahden alueella rakentamisen pääpaino siirtyy Vanhan Varikon alueelle, jossa käynnistyy varsinaisten uusien alueiden laajamittainen asuntorakentaminen yhteistyössä Lohkare-konsortion kanssa. Savilahden alueella, Asemanseudulla ja muissa kehityshankkeissa toiminta painottuu älykaupunkiratkaisujen kehittämiseen sekä datan tehokkaampaan hyödyntämiseen.

Uudet kerrostaloalueet rakentuvat pääosin varikon alueelle Savilahden ja keskeiselle kaupunkialueelle Mölymäelle ja Hatsalaan sekä Lehtoniemeen ja Pirttiin. Keilanrinteelle ja Lehtoniemeen rakennetaan kerrostalojen lisäksi myös rivitaloja. Rivitaloja on mahdollista rakentaa myös Hiltulanlahteen. Rivitalotonttien kaavavarantoa on kuitenkin vahvistettava tulevissa asemakaavoissa.

Pientaloalueiden uudisrakentamisen painopiste siirtyy Hiltulanlahden III-alueelle. Omakotitonttien kysyntä on pysynyt edellisvuoden tasolla. Hakijoita on enemmän kuin tarjolla olevia tontteja. Tavoitteena on, että Hiltulanlahdesta luovutetaan noin 30 tonttia vuosittain. Tämän lisäksi voidaan luovuttaa pieniä määriä tontteja muilta alueilta. Maaseutukeskusten ja kylien tontit ovat jatkuvassa haussa. Myös maaseututaajamien omakoti- ja yritystonttien markkinoinnista huolehditaan.

Elinkeinoelämän kehittymistä tuetaan kaavoittamalla monipuolisia yritystontteja Pieneen Neulamäkeen, Savilahden ja Tasavallankadun varteen Haapaniemellä.

Ikääntyvän väestön asumistarpeet ja erilaiset asumismuodot sekä kohtuuhintaisen asuntotuotannon varmistaminen ovat painopistealueena palvelualueen toiminnassa. Nämä ovat MAL-sopimuksen mukaisia yhteisiä tavoitteita Kuopion seudulle. Kaupunki luo edellytyksiä ja edistää valtion tuetun asuntotuotannon (ARA-vuokra- ja asumisoikeusasunnot) toteutumista myös tulevina vuosina kaupungin väestönkasvun ja ikääntymisen tarpeiden mukaan. Tavoitteena on, että Kuopion asuntotuotannosta noin kolmannes toteutuisi ns. ARA-tuotantona.

Runkobussilinjaston selvitys huomioidaan mm. Kuopion kaupunkirakennesuunnitelmassa. Näiden perusteella joukkoliikennettä kehitetään peremmin asiakkaiden tarpeita palvelevaksi, kustannustehokkaaksi, helpokäyttöisemmäksi ja ympäristöystävällisemmäksi. Joukkoliikenne 2030 -ohjelma päivitetään vuoden 2023 aikana. Viikun paikallisliikenteestä 80 % liikennöidään puhtailla, kestävillä, vähähiilillä käyttövoimilla, jotka täyttävät EU:n puhtaat autot - direktiivin vaatimukset jo etujasssa. Tulevissa kilpailutuksissa edellytetään puhtaita käyttövoimia koko paikallisliikenteeltä.

MUKKE-hanketta (Mukattomia kuljetuspalveluita kaikkiin elämäntilanteisiin Kuopion seudulla) jatketaan maaseudun kuljetusten turvaamiseksi. Hankkeessa kehitetään maaseudun innovatiivisia liikkumismalleja yhteistyössä naapurikuntien, Pohjois-Savon liiton ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa. Hankkeen vetovastuu on Sansia Oy:llä.

Kaupunkialueen liikenneturvallisuutta parannetaan yhteistyössä poliisin kanssa. Ruutukaavakeskustan nopeusrajoitusten alentaminen vaiheittain etenee suunnitellusti. Pyöräilyn edistämishankkeen ja pyöräpysäköintiselvityksen toimenpiteitä jatketaan. Pyöräilyn pääreittien opastusta toteutetaan vaiheittain asettamalla uuden tieliikennelain mukaisia viitoja ja opasteita. Liikennevalo-ohjausta ja sitä kautta liikenteen sujuvuutta kehitetään liikennevalojen yleissuunnitelman pohjalta.

Kunnossapitourakoiden hankintamenettelyjä ja urakoiden valvontaa kehitetään. Kunnossapidon urakat muuttuvat yhteistyömuotoisempiin suuntiin. Tällöin tilaajan ja urakoitsijan yhteistyö lisääntyy ja voidaan helpommin tarttua myös asukkailta saatavaan palautteeseen. Kunnossapitourakoiden kilpailutusaikataulujen suunnittelu ajoittuu pidemmälle ajanjaksolle, näin varmistetaan resurssien riittävyys hankinta-aikatauluissa pysymisen osalta. Kunnossapidon alueiden kartta- ja määrätiedot saatetaan ajan tasalle.

Hankinnoissa pyritään käyttämään palkitsevia ja kumppanuuteen perustuvia hankintamuotoja. Vuoropuhelua yritysten kanssa lisätään. Hankinnoissa edistetään resurssiviisautta, kuten ylijäämämaiden ja kierrätysmateriaalien mahdollisimman tehokasta käyttöä.

Viranomaistehtävissä lainsäädäntö määrittää painopisteet. Tämän lisäksi energia-asiat ovat nousseet voimakkaasti painopisteeksi vallitsevan maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi. Energian rinnalla huoltovarmuusnäkökulma on noussut myös kiertotaloudessa ja ilmastokysymyksissä.

Jätehuoltomääräysten muutoksista tiedotetaan yhteistyössä kunnallisen jäteyhtiön kanssa ja uusien velvoitteiden toteutumista seurataan. Uudet jätehuoltomääräykset edellyttävät myös muutosten tekemistä rekisterinpidon sekä asiakkaiden ilmoitusten ja hakemusten käsittelyn käytäntöihin. Vuonna 2022 valmisteltu kuntien jätepoliittinen ohjelma ja jätehuollon palvelutaso on tarkoitus saada hyväksyttyä alkuvuodesta 2023. Tavoitteena on saada jätepoliittinen ohjelma näkyväksi ja tunnetuksi erityisesti kunnissa, jotta se ohjaisi aidosti niiden toimintaa. Tätä varten selvitetään uusia viestinnän tapoja ja kehitetään kuntien kanssa tehtävän yhteistyön käytäntöjä. Palvelutasoa toteutetaan erityisesti Jätekukon kanssa. Sekä ohjelman että palvelutason seurantaan luodaan uusi, aikaisempaa tehokkaampi toimintatapa.

Vesihuollon kehittämissuunnitelman mukaisia toimenpiteitä toteutetaan. Laaditaan hulevesiohjelma ja hulevesitaksaa sekä vaikutusalueita tarkastellaan.

Asiakaspalvelun kehittäminen jatkuu ja palveluja suunnataan entistä enemmän digitaaliseen muotoon. Käyntiasiointiverkostoa integroidaan osaksi kaupungin muita palveluja. Asiakkaita palvellaan yhä enemmän sähköisesti, jolloin asiantuntijatyö on yhä vähemmän paikkasidonnaista. Myös työhyvinvoinnin näkökulmasta suositimme monipaikkaista työskentelykulttuuria, joka näkyy konkreettisina toimenpiteinä tilojen käytön tehostamisena.

Digitaalisia palveluja kehitetään ja 3D-kaupunkimallin käyttöä suunnittelussa ja asukkaiden vuorovaikutuksessa jatketaan. Vuonna 2022 aloitettu rajapintapalveluiden kehittäminen tukee tiedon jakamista ja avoimen tiedon julkaisua. Kehitystyö ja tietosisältöjen laajentaminen jatkuu myös vuonna 2023.

Henkilöstösuunnittelu

Kaupunkiympäristön palvelualueella on tehty henkilöstösuunnitelma useammalle vuodelle eteenpäin ja suunnitelmaa tarkennetaan vuosittain. Lähivuosina palvelualueen henkilöstöstä huomattava määrä on eläköitymässä. Suunnitelman pohjaksi on käyty keskustelua yksiköissä tuotettavista välttämättömistä palveluista ja niistä, joita voidaan vähentää. Palveluista on tunnistettu ydintehtävät, joiden tuottaminen ja resurssit on pystyttävä varmistamaan. Lisäksi tehtävien jakoa yksiköiden välillä on mietitty uudelleen ja resursseja kohdennetaan strategisesti tärkeisiin palveluihin. Tehtäväkuvia laajennetaan ja virkanimikkeitä muutetaan vastaamaan paremmin tarvetta vastaaviksi.

Kaupunkiympäristön palvelualueen henkilöstöresursseissa on ollut niukkuutta ja saatavuushaasteita. Henkilöstön liikkuvuus ja hakeutuminen toisten työnantajien palvelukseen on lisääntynyt. Myös lainsäädännön muutokset, joilla mm. on siirretty valvontatehtäviä valtiolta (ELY) kunnille, ovat lisänneet työmäärää. Nämä kuormittavat henkilöstöä ja aiheuttavat viivästymistä aikatauluissa sekä hiljaisen tiedon poistumista organisaatiosta. Resurssivajausta täydennetään uusrekrytoinneilla. Henkilöresurssien lisäksi tarvitaan jatkuvasti asiantuntijapalveluita ostopalveluna.

Hankintaosaamisen merkitys on kasvanut. Kustannusseurantaan ja toiminnan taloudellisuuteen panostetaan entistä enemmän. Koulutusta tarvitaan myös lainsäädännössä tapahtuvien muutosten myötä. Sähköisten palveluiden käyttöönoton laajentaminen vaatii edelleen palveluprosessien uudelleen tarkastelua ja henkilöstön perehdyttämistä uusiin toimintatapoihin.

Henkilöstön monitaitoisuutta edistetään ja tuetaan monipaikkaista työskentelykulttuuria. Vuorovaikutustaidot, tiedonkulku ja kokonaisvaltainen ympäristöosaaminen korostuvat. Näiden taitojen ylläpitäminen ja hyödyntäminen edellyttävät työssä jaksamiseen panostamista mm. koulutuksen ja työhyvinvoinnin osalta. Ammatillisella tasolla tapahtuvaa uudistumista ja ajankohtaisuuksia seurataan verkostoitumalla valtakunnallisesti.

Kaupunkiympäristön palvelualue tarjoaa harjoittelupaikkoja alan opiskelijoille edistääkseen tulevaisuuden työvoiman saatavuutta.

Määrärahat vastualueittain

Kaupunkisuunnittelupalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	17 623	15 571	16 880	1 309	8,4
TOIMINTAMENOT	-25 272	-26 929	-28 368	-1 439	5,3
TOIMINTAKATE	-7 649	-11 358	-11 488	-130	1,1

Rakentamisen ja kunnossapidon palvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	10 149	6 898	7 760	862	12,5
TOIMINTAMENOT	-20 188	-20 283	-21 279	-996	4,9
TOIMINTAKATE	-10 039	-13 385	-13 519	-134	1,0

Maaomaisuuden hallintapalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	28 537	34 213	37 138	2 925	8,5
TOIMINTAMENOT	-4 539	-5 470	-5 892	-422	7,7
TOIMINTAKATE	23 998	28 743	31 246	2 503	8,7

Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	2 953	2 736	3 037	301	11,0
TOIMINTAMENOT	-5 427	-6 123	-6 725	-602	9,8
TOIMINTAKATE	-2 474	-3 387	-3 688	-301	8,9

Kaupunkiympäristön johdon tukipalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	363	353	385	32	9,1
TOIMINTAMENOT	-2 517	-3 466	-3 398	68	-2,0
TOIMINTAKATE	-2 154	-3 113	-3 013	100	-3,2

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Kuopiolaisten tyytyväisyys asuinympäristöön säilyy korkeana ja asunnottomuus vähenee	Asunnottomuus Ympäristön viihtyvyys ja kunnossapito (kadut ja puistot)	Asuinympäristön viihtyisyys (mm. ilmanlaatu ja melu) ja turvallisuus huomioidaan maankäytön suunnittelussa ja rakentamishakkeissa. Pidetään huolta, että Kuopioon saadaan toteutumaan kohtuuhintaista asuntotutantoa noin 30 % koko asuntotuotannosta. Uusitaan keskusta-alueen ja eteläisen alueen kunnossapidon alueurakkasopimus. Valvotaan ja kehitetään kunnossapitourakoiden sopimuksen mukaisen laadun toteutusta.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia		Kaavoituksessa osallistetaan asukkaita sähköisillä Mapti-onnaire ja eHarava -välineillä. Mm. Savilahti-projektissa ja siihen liittyvissä kehityshankkeissa, sekä monimuotoisuus- ja resurssiviisausohjelmien päivittämisessä toteutetaan vuorovaikutusta, kyselyjä ja työpajoja eri sidosryhmille. Osallistutaan FCG-vuosittaiseen asiakastytyväisyyskyselyyn.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Parannamme arjen turvallisuutta ja ympäristön esteettömyyttä	Katuturvallisuusindeksi Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä	Esteettömyys huomioidaan suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa. Laaditaan esteettömyysohjelma. Tuetaan hissien rakentamista avustuksilla. Jatketaan liukkauden varoitustamispalvelua jalankulkijoille (liukastumisvaroitus.fi).

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtauspaikkoja ja luonnon saavutettavuutta	Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät	Kaavoituksella turvataan riittävät viherympäristöt ja -yhteydet. Huolehditaan monipuolisista retkeilyn ja ulkoilun palveluista esim. Puijolla, Kallaveden saaristossa ja Tahkolla. RECIPE-hankkeessa tutkitaan, miten kaupunki- ja viheraluesuunnittelulla voidaan edistää terveyttä, hyvinvointia ja fyysistä aktiivisuutta Toteutuksessa ulkoalueita / kaupunkitiloja Puijolla, Mölymäellä ja Savilahdessa.

KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Tonttitarjontamme on riittävä ja monipuolinen	Yritystontit (sopivuus, määrä)	Huolehditaan riittävästä ja monipuolisesta asunto- ja yritystonttitarjonnasta MAL-sopimuksen tavoitteiden mukaisesti. Pidetään huolta riittävästä maareservistä yritystonttien kaavoitusta varten.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kaupunkikeskusta, lähiöt ja maaseutu ovat elinvoimaisia ja viihtyisiä	Asuntotuotanto (lkm, tyyppi, hallintasuhde) Asuntotuotannon tonttireservi, vuotta Maaseutuohjelman toteuttaminen	Edistetään eri alueiden täydennysrakentamista vaikuttavuuden pohjalta. Torin länsilaidan asemakaavaa laaditaan yhteistyössä kaupunkisuunnittelun ja kiinteistön omistajien kanssa tavoitteena kaupunkikuvallisesti korkealaatuinen kaupunkikeskusta. Huolehditaan, että MAL-sopimuksen mukainen asuntotuotantotavoite 1 200 asuntoa vuosittain toteutuu. Päivitetään keskeisen kaupunkialueen kaupunkirakennesuunnitelma yhdessä Siilinjärven kunnan kanssa. Vanuvuoren osayleiskaava valmistellaan hyväksyttäväksi. Käynnistetään selvitys, jonka pohjalta tehdään linjaus vapaa-ajan asuntojen vakituiseen käyttöön muuttamisen kriteereistä.
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kehitämme Savilahtea kärkihankkeena	Savilahden rakentamisen eteneminen	Käynnistetään asuntorakentaminen yhdessä toimijoiden kanssa Vanhan Varikon alueella. Järjestetään Marikon rannasta yleinen suunnittelukilpailu. Neuvotellaan sopimus maanomistusjärjestelyistä Suomen Yliopistokiinteistöjen kanssa.
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Kehitämme matkailun kärkihankkeena Tahkoa sekä Kuopion muita matkailualueita yhdessä toimijoiden kanssa	Matkailijoiden yöpymiset Hankkeiden eteneminen	Edistetään Tahkon keskustan ja Tahko Bungalowsin asemakaavoja ja niiden vaatimia sopimuksia yhdessä toimijoiden kanssa. Huolehditaan Tahkon alueen retkeilypalveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Mittari	Toimenpiteet
2.5. Kuopion tun- nettuus ja edun- valvonta	Aktiivinen, ennakoiva edun- valvonta ja vaikuttaminen tu- kee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvon- nassa	Palveluyksiköt osallistuvat ak- tiivisesti kaupungin markki- nointiin eri tavoin. Asiantunti- jat ottavat kantaa valtakun- nallisiin laki- ja asetushank- keisiin sekä osallistuvat käyn- nissä olevaan ajankohtaiseen keskusteluun. Aktiivinen viestintä ja edun- valvonta yhteistyöverkos- toissa.

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUPIOIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Mittari	Toimenpiteet
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Edistämme puurakentamista mm. kaavoituksen keinoin	Toteutuneet puurakennus- hankkeet	Edistetään puurakentamista asemakaavoissa. Edistetään erilaisten puura- kentamisen hankkeiden (etenkin puuasuntalot) toteu- tumista Kuopioon. Edistetään esimerkiksi Savilahden uuden Vanhan Varikon alueen kaa- van puuhankkeita, mutta myös vastaavia hankkeita muille alueille Kuopiossa (Lehtorinne, Kivilampi jne.).
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Kuopiossa on vahva kiertota- louden yritysverkosto ja sitä tukevaa koulutus- ja innovaa- tiotointia		Tehdään yhteistyötä mm. Ve- siklusterin ja DigiCenterin kanssa, mikä tukee alueen TKI-toimintaa. Savilahden alue toimii testialustana uu- sille ratkaisuille.
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuulli- sia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Paikallisliikenteen kaikissa kil- pailutuksissa edellytetään puhtaita käyttövoimia. Kehitetään hankintojen ympä- ristöosaamista ja ympäristö- kriteerien käyttöä ja seuran- taa. Infran rakentamisessa käyte- tään uusiomateriaaleja kai- kissa niihin soveltuvissa hank- keissa.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.2. Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne	Suunnittelemme ja toteutamme kestävää ja vähähiilistä yhdyskuntarakennetta mm. edistämällä vaihtoehtoisen lataus- ja tankkausverkon rakentumista	Tieliikenteen CO ₂ -päästöt kt CO ₂ -ekv	Täydennysrakentamisella edistetään tiivistä ja joukkoliikennettä suosivaa kaupunkirakennetta. Maankäytön suunnittelussa huomioidaan vaihtoehtoinen lataus- ja tankkausverkosto. Selvitetään runkobussilinjan perustamista. Kuopion älykäs liikenneinfra – hankkeessa toteutettuja älyratkaisuja (adaptiiviset liikennevalot, talvikunnossapidon seuranta, liikenteen mittapisteet jne.) hyödynnetään. Selvitetään kaasutankkausaseman paikkaa etsimällä sopivaa tonttia.
3.2. Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne	Edistämme kestävien liikku- mismuotojen (joukkoliikenne, kävely, pyöräily, yhteiskäyttöautot) käyttöä ja toimintaedellytyksiä	Joukkoliikenteen matkustajamäärä / v Kestävien liikennemuotojen osuus matkoista	Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen toimintaedellytyksien edistäminen otetaan huomioon kaikessa suunnittelussa ja rakentamisessa. Päivitetään joukkoliikenneohjelma ja tarkistetaan lippujen hinnat sekä parannetaan lipputuotteiden monikäyttöisyyttä. Liikennedatan ja sitä hyödyn- tävien sovellusten avulla edistetään viisasta liikkumista. Kannustetaan henkilökuntaa käyttämään yhteiskäyttöistä sähköautoa.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.3. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta	Otamme maankäytönsuunnittelussa sekä metsien ja viheralueiden hoidossa huomioon luonnon monimuotoisuuden	Luonnonsuojelualueiden määrä Vanhojen metsien osuus Lehtipuuston osuus	Päivitetään luonnon monimuotoisuusohjelma, jossa luodaan seurannan mittarit ja mietitään keinot, joilla, lisätään luonnonsuojelualueiden määrää ja lehtipuuston osuutta sekä vanhojen metsien määrää. Huolehditaan vieraslajien torjunnasta.
3.4. Huoltovarmuus ja kriinsietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja ilmatoriskien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	Toteutamme ilmasto-ohjelman toimenpiteitä, aloitetaan SISU-hanke ja päivitetään resurssiviisautusohjelma.
3.4. Huoltovarmuus ja kriinsietokyky	Tuemme paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä	Lähiruuan osuus Kasviproteiinien osuus Ruokahävikin määrä (kg)	Vierastarjoiluissa suosimme ilmastoviisaita elintarvikkeita. Toteutamme ilmastoviisasta ruokaa lapsille -hanketta: Tuemme luonnonvarojen kestäväään käyttöön pyrkivää paikallista maa- ja elintarviketaloutta tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä; kotimaisen kalan, kasvien ja vihannesten käytön lisääminen, paikalliset luonnontuotteet (marjat, sienet).

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.4. Huoltovarmuus ja kriinsietokyky	Tehostamme energiankäyttöä 10 prosenttia ja lisäämme uusiutuvien energiamuotojen käyttöä	Sähkön ja lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m ³) Uusiutuvan energian osuus tuotetusta energiasta (%)	Asemakaavoissa mahdollistetaan mm. aurinkoenergiapaneelien käyttö. Tuulivoimakavoihin suhtaudutaan myönteisesti ja huomioidaan työohjelmissa. Selvitetään kaavoituksessa mm. geo- ja aurinkoenergiapotentiaalia. Teetätetään kiinteistöjen energiakatselmuksia yhteistyössä Tilapalvelun kanssa. Savilahdessa tutkitaan tapoja lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Edistetään puupohjaisten polttoaineiden saantia markkinoille puun myynnin kilpailuttamisen avulla.

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatorajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Tehdään asiakkaiden palvelupolkujen toimivuustarkasteluja mm. palvelumuotoilun keinoin Datajalostamo-älykaupunkialustaa kehitetään ja siirytään ylläpitovaiheeseen. Kehitetään edelleen sähköistä palvelua kiinteistökaupoissa ja maanvuokrauksessa.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet	Uusitaan palautepalvelun alusta. Asukkaiden osallistumiseen etsitään uusia muotoja käyttämällä digitalisaation mahdollisuuksia.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien määrä	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa.
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajavetovoimaa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Huolehditaan laadukkaista rekrytointiprosesseista. Palkataan kesäharjoittelijoita.
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Huolehditaan riittävästä henkilöstöresursseista ja varahenkilöjärjestelmästä sekä varmistetaan tehtäväsältöjen toimivuus organisaatiossa.
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit	Järjestetään esimieskoulutusta ja kehitetään esimiesten viestintätaitoja. Huolehditaan itsearviointien ja -seurantojen tekemisestä ja pidetään säännölliset osaa- mis- ja valmennuskeskustelut.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto	Järjestetään säännöllisesti yhteistä koulutusta asiakkaiden kohtaamiseen ja palvelujen asiakaslähtöiseen kehittämiseen, myös vaativien asiakkaiden kohtaamiseen. Tuetaan henkilöstön moniosaamista ja tehtäväkiertoa.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kehitämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely	Kehitetään henkilöstön moniosaamista ja parannetaan viestintää. Huolehditaan riittävästä henkilöstöresursseista, yhteisöllisyydestä ja työtoiminnasta. Huolehditaan, että työergonomia on kunnossa. Pidetään säännölliset osaa- mis- ja valmennuskeskustelut.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorumeita.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etätyötä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	Mahdollistetaan monipaikkainen työskentelykulttuuri, luodaan uusia käytäntöjä ja toimintamalleja. Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus, työn joustavuus ja houkuttelevuus myös jatkossa.
4.4. Kestävä talous	Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	Pidetään tonttien hinnat markkinahintatasolla (pl. ARA-tontit).
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestäkyvyn mukaisesti ja pidämme palvelutuoannon tarvitsemat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Tilojen käytön optimointia mietitään etätyö- ja hybridi-työmallin tilanteessa.

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue edistää asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä ehkäisee asukkaiden sosiaalista eriarvoistumista. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen tuottamilla palveluilla tuotetaan ennaltaehkäiseviä palveluita ja vahvistetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kaupungin vetovoimaisuutta ja pitovoimaa. Palvelut koostuvat omatoimisesta ja ohjatusta hyvinvointia edistävästä toiminnasta sekä taidepalveluista.

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintaa ohjaa Kuopion strategia ja sen eri toteuttamisohjelmat. Palvelualueen toiminnan ja palvelutarjonnan kehittämistä linjaa erityisesti Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma. Hyvinvoiva Kuopio -ohjelman mukaisella, pitkäjänteisellä ja tutkittuun tietoon perustuvalla toimintakulttuurin sekä toiminnan kehittämällä tähdätään kuopiolaisten nykyistä parempaan hyvinvointiin. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella on keskeinen rooli, kun toimintaa kehitetään Kuopion hyvinvointikertomuksen ja kaupunkitasoisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja painopisteiden linjassa muun muassa vuonna 2021 käynnistyneiden Liikkuva Kuopio ja Kulttuuri Kuopio -ohjelmien toimenpiteissä. Näiden rinnalle toimintaa ohjaamaan rakennetaan lisäksi Meidän Kuopio -periaatteet, jotka tähtäävät asukkaiden osallistamiseen kaupunkia kehitettäessä sekä kaupungin palvelutarjontaa suunniteltaessa ja toteutettaessa sekä asukastoimintaa ja lähidemokratiatoimintaa kehitettäessä kaupungin eri alueilla.

Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut ja yhteistyötahot tarjoavat monipuoliset toimintaympäristöt sekä mahdollisuudet ja olosuhteet omatoimiselle tekemiselle, kokemiselle, tiedonhauille ja harrastamiselle. Kaupungin omia palveluita tuottavat kaupunginkirjasto, liikuntapaikat ja museokeskus.

Kirjastopalvelut tarjoavat kokoelmien, asiakas- ja tietopalvelujen, tilojen ja tapahtumien avulla yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen, tietoon, oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen, edistävät kulttuurista vuoropuhelua, demokratiaa ja sananvapautta sekä monilukutaitoa ja lukevaa Kuopiota. Kirjastopalveluja tarjotaan kuntalaisille pääkirjastossa, 13 lähikirjastossa, joista seitsemän on kehitetty omatoimikirjastoiksi, kolmessa kirjastoautossa ja verkko- ja mobiilikirjastossa. Verkkokirjastoa kehitetään edelleen ja e-kokoelman osalta valmistaudutaan mahdollisuuteen pilotoida ja liittyä valmisteilla olevaan kuntien yhteiseen e-kirjastoon. Kuopion kaupunginkirjasto toimii lain yleisistä kirjastoista (1492/2016) mukaisesti OKM:n asetuksella ja rahoituksella alueellisen kehittämistehtävän kirjastona Etelä- ja Pohjois-Savon alueilla.

Museokeskus koostuu Kuopion kulttuurihistoriallisesta museosta, Kuopion luonnontieteellisestä museosta ja Kuopion taidemuseosta. Museoiden toimintaa säätelee museolaki ja toiminta perustuu Kuopion kaupungin museosäännössä vahvistettuihin museoiden tehtäviin. Kuopion kaupunki saa museoiden toimintaa vastaan henkilötöyvuosiin perustuvaa valtionosuutta. Tallentamis- ja säilyttämistehtäviensä lisäksi museot tuottavat ja popularisoivat tutkimukseen perustuvaa tietoa ja tarjoavat monipuolisia asiantuntijapalveluita. Museot ovat hyvinvointia edistäviä, toiminnallisia ja elämyksellisiä oppimisympäristöjä ja kulttuurilaitoksia. Ne tuottavat monipuolisia näyttelyitä ja tapahtumia ja osaltaan vahvistavat Kuopion kaupungin vetovoimaa. Kaikki museot ovat oman toimialansa alueellisia vastuumuseoita Pohjois-Savossa, luonnontieteellisen museon vastuualueeseen kuuluu lisäksi Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Etelä-Karjala. Alueellisilla vastuumuseoilla on museolakiin perustuvat, valtionosuusrahoitetut alueelliset tehtävänsä.

Kantin palvelukokonaisuus valmistui toukokuussa 2022, kun Kuopion museon perusnäyttelykokonaisuus avattiin yleisölle. Eri kohderyhmät huomioivia palveluita tuotetaan yhteistyössä kirjaston kanssa. Taidemuseon taidekokoelmien muutto Kelloniemeen rakennettavaan uuteen kokoelmatilaan käynnistyy. Kulttuurihistoriallisen museon ja luonnontieteellisen museon keskitetty työskentely- ja asiakaspalvelutila entisessä pääpostissa, Kuopion museon välittömässä läheisyydessä, saadaan käyttöön kevästä 2023 alkaen. Samalla luovutaan luonnontieteellisen museon Myhkyrinkadun toimipisteestä. Museoiden muuttojärjestelyt kestävät useita kuukausia.

Liikuntapaikat edistävät liikkuvaa Kuopiota ja tarjoavat kuntalaisille palveluita sisä- ja ulkoliikuntapaikoilla. Liikuntapaikat mahdollistavat omatoimisen liikkumisen lisäksi ohjatun liikunnan harrastamiseen niin kuopiolaisille kuin valtakunnallisille sekä kansainvälisille liikkujille ja urheilijoille. Liikuntapaikoilla on myös mahdollista järjestää kaiken ko-koisia tapahtumia niin liikunnan, urheilun kuin muidenkin tapahtumien muodossa.

Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut aktivoivat yhteistyössä kaupungin muiden palvelualueiden, järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa kaupunkilaisia toimimaan oman ja toistensa hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä. Kaupungin omia palveluita tuottavat kansalaistoiminnan palvelut sekä kansalaisopisto.

Kansalaistoiminnan palvelut koostuvat avustus- ja järjestöpalveluista, liikuntaan ja kulttuuriin aktivoinnista, Kino Kuvakukon elokuvatoiminnasta, lähiö- ja asukastoiminnasta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinoimista. LiikkuvaKuopio ja KulttuuriKuopio -ohjelmia ja MeidänKuopio -toimintamallia kehittämällä ja toimintaa koordinoimalla edistetään kuopiolaisten hyvinvointia monialaisesti. Kansalaistoiminnan palvelut vastaavat myös yleisen kulttuuritoiminnan kehittämistehtävästä Pohjois-Savon alueella. Kehittämistehtävään on saatu opetus- ja kulttuuriministeriön hankerahoitus vuosille 2020–2023.

Kansalaisopisto-opetuksen keskiössä ovat kansalaistaidot eri muodoissaan, yhdessä oppimisen ja opiskelijoiden omien vahvuuksien tunnistamisen kautta tuetaan kuntalaisten valmiuksia toimia aktiivisina kansalaisina. Erityisesti ikääntyneiden suhteellisen osuuden lisääntyminen väestössä lisää elinikäisen oppimisen palvelutarvetta. Verkkokursitarjontaa ja monimuotoista opetusta kehitetään aktiivisesti etäosallistujien tarpeisiin.

Taidepalvelut edistävät Kuopion ja ympäristökuntien asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia järjestämällä teatteri-, musiikki- ja muita kulttuurielämyksiä ja tapahtumia sekä kokous- ja kongressitoimintaa. Taidepalvelut ovat yksi keskeinen vetovoimatekijä ja taidepalvelut lisäävät myös kaupungin elinvoimaa. Kaupungin omia palveluita tuottavat kaupunginteatteri, kaupunginorkesteri ja musiikkikeskus. Tilaisuuksia ja esityksiä striimataan, jolloin esteettömyys ja saavutettavuus paranevat ja paikkasidonnaisuus vähenee. Kaupunginorkesterin eri kokoonpanot jalkautuvat esiintymään myös kaupungin muihin tilaisuuksiin sekä pitäjäraatialeille. Kaupunginorkesterin ja kaupunginteatterin toimintaa säätelee laki esittävän taiteen edistämisestä ja toiminta on valtionosuuksien alaista.

Kuopiolaisten hyvinvoinnin tila, ikärakenteen muutos ja muut toimintaympäristön muutokset edellyttävät palveluiden kehittämistä. Tavoitteena on ennaltaehkäisevien palveluiden käytön lisääminen. Hyvinvoinnin edistämisen palvelut edistävät edellä mainittujen strategisten tavoitteiden lisäksi myös kaupungin tunnettuutta ja veto- ja pitovoimaa, mikä näkyy asukastytyvyytenä, muuttovoittona sekä matkailun lisääntymisenä ja kansainvälistymisenä. Palvelujen kehittämiseen vaikuttaa lisäksi yleisen vaatimustason nousu ja eri kohderyhmien muuttuvat palvelutarpeet. Kuopion hyvinvointia edistävät palvelut palvelevat koko maakuntaa ja laajemminkin koko Itä-Suomea.

Eri toimintoja ja palveluja kehitetään yhdessä asukkaiden ja asiakkaiden kanssa sekä kumppanuuteen perustuvissa yhteistyöverkostoissa. Kehittämistyössä painotetaan ennaltaehkäisyä, varhaista tukemista ja poikkihallinnollista sekä monitoimijaista yhteistyötä. Asukkaiden osallistuminen suunnitteluun ja toteutukseen on normaali toimintatapa kaikkien palvelujen kehittämisessä.

Viime vuosina kaupunki on investoinut liikunta- ja kulttuuritiloihin merkittävästi. Menossa on Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen toteutus sekä Keskuskentän jalkapallostadionin hankkeen loppuun saattaminen. Kaupungin omat investointitarpeet näihin tiloihin vähenevät. Suurempia tulevia investointitarpeita ovat museoiden kokoelmalaratkaisut, Väinölänniemen stadionin peruskorjaus ja pääkirjaston peruskorjaus.

Kaupungin tuottamien liikuntapaikkapalvelujen lisäksi asukkaiden kysyntään vastaavat myös yksityiset palveluntuottajat. Kaupunki on edistänyt yksityisen palvelutuotannon kehittymistä harkinnanvaraisesti tukemalla investointiavustuksin ja hankkimalla käyttöaikaa kaupungin tuottamien palveluiden tarpeisiin.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Hyvinvointia edistävien palveluiden palvelumuotoilua jatketaan, ja niiden yhteistä tiedotusta, markkinointia ja viestintää lisätään. Tavoitteena on saada palvelut kohtaamaan myös ne kuntalaiset, jotka niitä eniten tarvitsevat. Tämä huomioidaan palveluverkoston kehittämistyössä ja palvelutarjonnassa.

Digitaalisuutta lisätään asiakaspalvelun parantamiseksi, palvelujen tehostamiseksi ja resurssiviisaan toiminnan kehittämiseksi. Resurssiviisaus huomioidaan mm. kirjastopalveluiden kehittämisessä uuden kirjastoauton suunnittelussa vanhentuvan kirjastoauton tilalle. Kulunvalvonta- ja älylukitusjärjestelmien sekä verkkomaksamisen kehittämistä jatketaan ja tuetaan tiedolla johtamisen ratkaisuiden kautta. Toimintaympäristön muuttuessa henkilöstön osaamista

ja digikyvykkyyttä kehitetään jatkuvasti. Kumppanuus viranomaisten, yritysten, tutkimuslaitosten ja järjestöjen kanssa lisääntyy. Asukkaiden osallistumismahdollisuudet palvelujen kehittämiseen ja toteuttamiseen kasvavat myös virtuaalisten palvelukanavien ja alustojen myötä.

Avustus- ja maksupolitiikan uudistaminen jatkuu. Asukkaiden hyvinvointiin liittyvän tiedonkeruun ja analysoinnin menetelmiä sekä hyvinvointiviestintää kehitetään tukemaan kaupungin hyvinvointityötä.

Keskeisten kulttuuri- ja liikuntatilojen uudistukset lisäävät asukkaiden vapaa-ajan toimintamahdollisuuksien lisäksi myös tapahtumien, kokousten ja kongressien järjestämismahdollisuuksia Kuopiossa. Kokous- ja kongressitekniikkaa pidetään ajantasaisena ja palvelua kehitetään määrätietoisesti niin lähi- kuin etäosallistumismahdollisuuksien osalta.

Hyvällä mielellä Pohjois-Savo -hankkeen toiminnan painopisteet ovat hankkeen tavoitteiden mukaisesti pohjoissavolaisten mielenterveyden parantaminen, päihteiden käytön ja päihdemyönteisyyden vähentäminen. Kohderyhmänä hankkeessa on 18–64-vuotiaat työikäiset, erityisesti heikommassa asemassa, työelämän ulkopuolella ja työttöminä olevat ryhmät. Hyvällä mielellä Pohjois-Savo on uusi maakunnallinen hanke, joka on käynnistynyt 1.5.2021.

Henkilöstösuunnittelu

Vuoden 2023 henkilöstösuunnitteluun henkilötövuosiin on arvioitu kasvua 1,3 htv. 2 htv lisäys tulee alueellisten museotoimintojen kehittämiseen ja -0,7 htv vähennys tulee osa-aikaisen vahtimestarin eläköityessä paikkaa ei täytetä. Tulevien vuosien henkilötövuosien kasvu perustuu arvioon verkostoratkaisujen sekä palvelukysynnän muutoksien vaikutuksista. Hyvinvointialueen perustaminen 2023 alusta vaikuttaa mahdollisesti myös palvelualueen henkilötövuosia lisäävästi, mikäli palvelualueelle kohdistuu veloitteita tuottaa eri asukasryhmille lisää ennaltaehkäiseviä palveluita. Hallinnon uudistamiseen ja toimintojen järjestelyyn liittyvä kaupunkitasoinen Haltuun-hanke ei lähtökohtaisesti vaikuta nykyiseen em. palveluissa olevaan henkilöstöön tai henkilötövuosiin.

Määrärahat vastuualueittain

Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	4 510	5 717	5 625	-92	-1,6
TOIMINTAMENOT	-28 712	-30 315	-32 866	-2 551	8,4
TOIMINTAKATE	-24 201	-24 598	-27 241	-2 643	10,7

Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	2 251	2 375	2 311	-64	-2,7
TOIMINTAMENOT	-11 244	-11 699	-11 919	-220	1,8
TOIMINTAKATE	-8 993	-9 324	-9 608	-284	3,0

Taidepalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	1 945	3 290	3 288	-2	-0,1
TOIMINTAMENOT	-11 075	-12 241	-12 579	-338	2,8
TOIMINTAKATE	-9 129	-8 951	-9 291	-340	3,8

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen tukipalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	304	986	986	0	0,0
TOIMINTAMENOT	-747	-1 458	-1 525	-67	4,6
TOIMINTAKATE	-443	-472	-539	-67	14,2

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia		Osallistetaan ja luodaan osallisuutta asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Kehitetään digitaalisia osallistumisen mahdollisuuksia ja siihen liittyvää viestintää. Toiveita ja palautteita seurataan aktiivisesti.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Parannamme arjen turvallisuutta ja ympäristön esteettömyyttä	Katuturvallisuusindeksi Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä	Lähipalvelut luovat arjen turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Ne ovat maksuttomia ja helposti lähestyttävissä. Esteettömyyttä kehitetään kaiken aikaa.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtaamispaikkoja ja luonnon saavutettavuutta	Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen palveluverkkoa ja palvelutarjontaa kehitetään aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä edistäviksi helposti saavutettaviksi matalan kynnyksen kohtaamispaikoiksi. Saavutettavuutta lisätään mm. kehittämällä digitaalisia palveluita.
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	Lasten ja nuorten liikkuminen, aikuisten liikkuminen Kotona asuvien 75-vuotta täyttäneiden osuus ikäluokasta	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue tarjoaa asukkaille monipuoliset maksuttomat ja kohtuuhintaiset mahdollisuudet liikkumiseen. Palvelutarjontaa, viestintää ja markkinointia kehitetään laaja-alaisesti edistämään asukkaiden fyysistä aktiivisuutta. Lisäksi yhdistysten toimintaa, vapaaehtoistyötä ja asukastoimintaa tuetaan mahdollistamaan asukkaiden fyysinen aktiivisuus.
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö vähenevät kaikissa ikäryhmissä	Nuorten päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö Aikuisten päihteiden käyttö	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen palvelutarjonta ja toiminta tukee päihde- ja pelikasvatuksen toteutumista systemaattisesti.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Asukkaiden, erityisesti nuorten, mielen hyvinvointi koheenee	Positiivista mielenterveyttä kokeneiden osuus	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue edistää laaja-alaisesti kaikissa palveluissaan (kulttuuri, liikunta, osallisuus, yhteisöllisyys, ehkäisevä päihdetyö) asukkaiden mielen hyvinvointia ja mielenterveyttä.
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Yksinäisyyden kokeminen vähenee	Lasten ja nuorten kokema yksinäisyys Aikuisten kokema yksinäisyys	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue viestii aktiivisesti yksinäisyydestä hyvinvoinnin riskitekijänä ja pyrkii kaikissa palveluissaan osallisuuden edistämiseen ja yksinäisyyden tunteen vähenemiseen. Lisäksi palvelutarjonta ja toiminta mahdollistaa asukkaiden sosiaalisen pääoman ker-tymisen.
1.5. Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen	Tarjoamme eri-ikäisille merkityksellistä tekemistä ja kokemista, muun muassa kulttuurista, harrastuksista ja vapaaehtoistoiminnasta yhdenvertaisesti	Kulttuuritilojen kävijämäärät Kansalaisopiston opiskelijamäärä ja opetustunnit Sisä- ja ulkoliikuntatilojen sekä kaupallisten tilaisuuksien käyntikerrat	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue tukee harrastamisen ja tekemisen mahdollisuuksia tuottamalla itse palveluja ja toimimalla laajan toimijaverkoston kanssa yhteistyössä (mm. järjestöt, muut palvelualueet ja yksiköt) sekä avustamalla taloudellisesti toimijoita tuottamaan palveluja.

KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Edistämme monimuotoista kaupunkikulttuuria, tapahtumia ja matkailua	Tapahtuma-avustukset Tapahtumakävijät	Hyvinvoinnin edistämisen palveluverkosto toimii alustana monipuoliselle tapahtumatoiminnalle. Palvelualue mahdollistaa osaltaan kuntalaisten aktiivisen osallisuuden sekä kaupunki- ja maaseutukulttuurin elävöittämisen. Lisäksi palvelualue tukee erilaisin avustuksin ja tuotantotuin kaupunkikulttuuria ja tapahtumatuotantoa. Kehitämme Liikkuva Kuopio ja Kulttuuri-Kuopio -viestinnän keinoin palvelujen saavutettavuutta myös matkailijoille. Tuotamme laajaa Meidän Kuopio -festivaalia yhä laajemmaksi ja saavutettavammaksi.
2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Aktiivinen, ennakoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvon- nassa	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue lisää kaupungin tunnettuutta toimimalla aktiivisesti alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa.

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen hankinnat suoritetaan kilpailutetuista paikoista huomioiden vastuullisesti ympäristövaikutukset sekä toiminnassa huomioidaan resurssiviisaus.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisisietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja ilmastoriskien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue tekee yhteistyötä ympäristönsuojelupalvelujen kanssa ja pyrimme edistämään asukkaiden ympäristöystävällistä asenneilmapiiriä ja toimintatapoja.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.4. Huoltovarmuus ja kriisin-sietokyky	Tuemme paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä	Lähiruuan osuus Kasviproteiinien osuus Ruokahävikin määrä (kg)	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue edistää kestävä kehitystä tukevia ruokailutottumuksia laajasti eri toimijoiden yhteistyöllä tutkittuun tietoon pohjautuen.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisin-sietokyky	Tehostamme energiankäyttöä 10 prosenttia ja lisäämme uusiutuvien energiamuotojen käyttöä	Sähkön ja lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m ³) Uusiutuvan energian osuus tuotetusta energiasta (%)	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella huomioidaan sähkön- ja lämmönkulutus yhteistyössä Tilapalveluiden kanssa.

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatorajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen palveluja ja toimintaa kehitetään ja muotoillaan yhteistyössä asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa sekä hyödynnetään digitaalisia ratkaisuja palveluiden kehittämisessä.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue kehittää asukkaiden osallisuutta ja lähidemokratiaa yhteistyössä asukkaiden ja eri toimijoiden kanssa palvelumuotoilun keinoin ja lähiöohjelmasuunnitelman mukaisesti.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien määrä	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella otetaan käyttöön lapsivaikutusten arviointi yhteisten arviointiperiaatteiden mukaisesti.
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajavetoa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen rekrytointiprosesseissa ja muussa toiminnassa huolehditaan myös hyvästä työnantajakuvasta.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella varmistetaan toimivat rakenteet laadukkaalle päätöksenteolle, johtamiselle sekä kannustavalle ja hyvälle ilmapiirille.
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella läsnäolevaa ja vuorovaikutuksellista esimiestyötä tuetaan ja esihenkilöiden osaamista kehitetään koulutuksin.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen henkilöstön osaamista kehitetään ja osaamistarpeita kartoitetaan. Henkilöstölle mahdollistetaan ammatillista koulutusta osaamisen kehittämiseksi.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kehitämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen palveluyksiköissä tehdään vuosittainen työhyvinvointisuunnitelmat, joiden mukaisesti työhyvinvointia ja osaamista kehitetään ja seurataan. Työhyvinvointiin liittyvät asiat käydään läpi myös kehityskeskusteluissa.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorummeita.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etätyötä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella toimintatapana on työn kehittäminen ja erityisesti työhyvinvoinnin vahvistaminen. Työkulttuuriin kuuluu henkilöstön mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön.
4.4. Kestävä talous	Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen vastuulla olevat toiminnot järjestetään ja kehitetään talousraamin puitteissa. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen käyttömaksut päätetään lautakunnan linjausten mukaisesti.
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestäkyvyn mukaisesti ja pidämme palvelutuotannon tarvitsemat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen palveluverkosto mitoitetaan tehtävien, asiakastarpeen ja talouden kestäkyvyn mukaisesti.

Kasvun ja oppimisen palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kaupungin asukasmäärän ja palvelujen kysynnän kasvu lisäävät palvelutarvetta ja lakimuutokset sekä lain edellyttämät mitoitustarpeet nostavat järjestämiskustannuksia kasvavan henkilöstön ja uusien ja peruskorjattavien tilojen myötä.

Asukasmäärän kasvaessa palvelun tarve lisääntyy kaikissa palvelualueen palveluissa, mutta kasvu on alueellisesti epätasaista. Kasvu painottuu pääasiassa eteläiselle kaupunkialueelle ja eteläiselle maaseutualueelle.

Työllisyystilanteen paraneminen lisää palvelun tarvetta varhaiskasvatuspalveluissa ja lisäksi syntyvyyden lasku on taantunut. Lapsimäärä varhaiskasvatuspalveluissa tulee todennäköisesti pysymään entisellä tasolla.

Perusopetuksen oppilaiden kokonaismäärän ennakoidaan vähenevän noin 30 oppilaalla, mutta alueiden väliset erot ovat merkittävät. Eteläisellä, koillisella ja läntisellä kaupunkialueella oppilasmäärien ennakoidaan kasvavan noin 120 oppilaalla.

Palveluverkoston ja opetusresurssin tarkastelussa otetaan huomioon tilojen monipuolinen käyttö, monialaisen ja uudenlaisen palvelu- ja toimintakulttuurin kehittäminen ja alueiden tarpeet.

Oppivelvollisuuslaki tuo mukanaan uusia velvollisuuksia opetuksen järjestäjälle ja kunnalle. Henkilöstölisäyksiä tarvitaan tehostettuun perusopetuksen jälkeiseen ohjaukseen, vaille opiskelupaikkaa olevien oppivelvollisten palvelujen koordinointiin, opiskelupaikan etsimiseen sekä maksuttomaan toisen asteen koulutukseen liittyvään laitteiden ja materiaalien hankintaan ja hallintaan.

Lukiokoulutuksen uusi opetussuunnitelma otettiin uuden lukiolain myötä käyttöön 1.8.2021 alkaen. Sen myötä opiskelijalla on oikeus tukeen opiskelussaan ja lisäksi opinto-ohjaukseen vuosi opiskelujen päättymisen jälkeen. Perusopetuksessa erityisen tuen lainsäädäntöä ollaan uudistamassa, mikä edellyttää erityisopetusresurssin tarkastelua vuodelle 2022.

Hyvinvointialueelle 1.1.2023 siirtyviin oppilashuollon palveluihin on tullut sitovat henkilöstömitoitukset. Tällä vahvistetaan opiskeluhuollon kuraattoripalveluita kouluissa ja oppilaitoksissa. Tavoitteena on varmistaa, että oppilaat ja opiskelijat saavat oppilashuollon ennaltaehkäisevää tukea sekä varhaista apua yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalan piiriin kuuluvassa opetuksessa tulisi olla vähintään yksi kuraattori 670:tä oppilasta kohti ja yksi psykologi 780:tä oppilasta kohti. Uudistus on aikataulutettu siten, että kuraattorien osalta lakimuutos tuli voimaan 1.1.2022 ja psykologien osalta lakimuutos tulee voimaan 1.8.2023.

Digitaalisten palveluiden (esim. laitteet, sovellukset ja oppimisympäristöt) käyttöä osana kasvatusta, opetusta ja oppimista kehitetään vastaamaan valtakunnallisia linjauksia, kuten opetus- ja kulttuuriministeriön Uudet lukutaidot -kehittämishjelmaa. Tavoitteena on, että lapset ja nuoret saavuttavat yhdenvertaiset ja riittävät digitaidot, jotta heillä on valmiudet toimia yhteiskunnassa digitaalisten palveluiden aktiivisina käyttäjinä ja tuottajina. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi henkilöstön digiosaamista päivitetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti. Tavoitteen toteutuminen edellyttää myös uusia laitehankintoja ja vanhojen laitteiden uusimista. Lisäksi kiinnitetään erityistä huomiota digitalisaatiota edistävien hankkeiden vaikuttavuusarviointiin, jotta voidaan todentaa digitalisaation edistymistä sekä seurata digitalisaatiolla tavoiteltavien säästötavoitteiden toteutumista.

Lasten ja nuorten sekä henkilöstön digitaalista verkostoitumista kannustetaan. Maahanmuuttajille annetaan kohdennettuja palveluja ja tukea. Esiopetuksessa ja perusopetuksessa on käynnistetty perusopetukseen valmistavaa opetusta, jolla tuetaan maahanmuuttajalasten suomen kielen taitoa ja edistetään kouluvalmiuksia. Työperäisen kansainvälistymisen tukemiseksi kehitetään kansainvälistä kasvun ja oppimisen polkua varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Lisäksi hyödynnetään CIMON Erasmus + ohjelmaa kansainvälisessä toiminnassa.

Nuorten vapaa-ajan digitalisoituminen vaatii nuorisopalveluilta työn kehittämistä ja suuntaamista digitaalisten nuorisopalveluiden kehittämiseen enenevässä määrin. Myös koulu- ja oppilaitosyhteistyön, alueille ns. jalkautumisen ja

liikkuvaan nuorisotyöhön hankitun Wauton (nuorisotila pyörillä) avulla tavoitetaan niitä nuoria, jotka eivät käy tai joiden ei ole mahdollista käydä nuorisotiloilla.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Väestöennusteiden mukaan kouluikäisten lasten määrä vähenee haja-asutusalueilla, joilla lapsi- ja oppilasmäärät ovat pieniä. Tällä on vaikutuksia laadukkaan kasvatus- ja opetussuunnitelman mukaisen opetuksen järjestämiseen, kustannuksiin ja haasteisiin saada osaavaa henkilökuntaa. Varhaiskasvatuksen opettajien, erityisopettajien ja psykologien rekrytointi on lisäksi haasteellista koko kaupungin alueella kuten valtakunnallisestikin.

Palveluverkostoa ja sen palvelevuutta tarkastellaan jatkuvana prosessina. Tarkastelussa seurataan alueiden kehitystä ja palvelutarvetta. Osallistutaan aktiivisesti dynaamisen ja ajantasaisen palveluverkostotyön kehittämiseen. Samalla kehitetään myös palvelukonsepteja tilojen yhteiskäytön mahdollistamiseksi ja tilatarpeen optimoimiseksi. Suunnitelman mukaiset toimenpiteet käynnistetään.

Kouluverkostoon päätetään vuoden 2023 aikana palveluverkostoselvitystyön osoittamat rakenteelliset uudistukset.

Varhaisen tuen kysyntä kasvaa, vaikka mielenterveysongelmia ei tilastollisesti ole juuri aikaisempaa enemmän. Perheiden ja nuorten valvettavuus palveluista on lisääntynyt. Tavoitteena on kehittää toimintamalli, jossa jatkuvaan kysynnän kasvuun pystytään vastaamaan varhaisessa vaiheessa. Lasten ja nuorten palvelujen kehittämiseksi on käynnistetty Yhdessä aika -toimintamalli (Perhekeskus), jota kehitetään edelleen.

Koulutuspoliittinen ohjelma uudistetaan varhaiskasvatuksen, opetuksen, koulutuksen ja nuorisopalvelujen yhteiseksi toimintaa ohjaavaksi asiakirjaksi, kasvatus- ja koulutuspoliittiseksi ohjelmaksi.

Oppimisen palveluissa toiminnan painopisteenä on kestävä elämäntavan edistäminen, kuten kestävä ruokailu ja etäopetuksen mahdollisuuksien kehittäminen. Kehittämistyössä painotetaan toimintakulttuurin ja sen laadun kehittämistä, yhdenvertaisuutta, hyvinvointia ja lapsi/nuori -keskiössä -periaatetta.

Koronatilanteen jatkuessa kiinnitetään toiminnassa huomiota oppilaiden hyvinvoinnin ja kouluun kiinnittymisen edistämiseen. Toimintaympäristön voimakas muuttuminen edellyttää henkilöstön osaamisen kehittämistä. Hanke- ja digiasioiden merkitys ja määrä on kasvanut. Niiden hallintoa varhaiskasvatuksessa ja opetuspalveluissa on välttämättä kehitettävä.

Digitaaliset palvelut ovat jokaisen lapsen, nuoren sekä opetus- ja kasvatushenkilöstön aktiivisessa käytössä. Digitaalista teknologiaa (esim. laitteet ja AV-tekniikka) ylläpidetään ja päivitetään siten, että se tukee pedagogisia ratkaisuja varmistaen tietoturvallisen ja ajanmukaisen käytön yhä laajemmin ja tasapuolisemmin koko palvelualueella. Digitaalisten palveluiden yhteistä pedagogista kehittämistyötä tiivistetään palvelualueella varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen sekä nuorisopalveluiden kesken. Opetus- ja kasvatushenkilöstöä koulutetaan systemaattisesti ja heitä osallistetaan digitaalisten palveluiden jatkuvaan kehittämiseen sekä erilaisten sovellusten ja digitaalisten työkalujen tietoturvalliseen käyttöönottoon ja hyödyntämiseen opetuksessa tietosuoja huomioiden.

Lukioiden yhteistoimintaa tiivistetään ja kehitetään digitaalisin ja monimuoto-opetuksen keinoin lukiokoulutuksen saatavuuden turvaamiseksi. Kaikille kuopiolaisille lukiolaisille suunnattua lukiokoulutuksen virtuaalitarjontaa kehitetään Kuopion aikuislukion asiantuntijuuden kautta yhteistyössä lukiolla toimivien aktiivisten opettajien kanssa. Keskustakampuksen hallintomallia kehitetään yhdessä kolmen lukion kanssa. Toisen kampuksen suunnittelua tutkitaan "Koulu palveluna" (koulu oppimista tukevien resurssien verkostona) konseptin avulla, jossa mahdollinen siirtyminen Savilahden tiedekampuksen alueelle voisi olla mahdollista 5–10 vuoden aikajänteellä. Maaseutukampuksen (Nilsä ja Juankoski) toimintaa ja kehittymistä tuetaan eri keinoin.

Yhdessä tekeminen verkostoissa on yksi painopiste toiminnassa. Osallistutaan kansallisiin ja kansainvälisiin kasvatus-, oppimista ja opetusta edistäviin verkostoihin. Integroidutaan aikaisempaa paremmin paikalliseen lähiyhteisöön (yritykset, kolmas sektori, asukasyhdistykset ym.). Innovaatioita ja uuden kehittämistä edistetään kokeilukulttuurilla.

Keskustan uusi 2-sarjainen alakoulu (0–6) on aloittanut toimintansa peruskorjatussa Niiralan koulukiinteistössä elokuussa 2022. Rajalan koulun laajennus valmistuu kesällä 2022. Alavan päiväkodin tavoiteaikataulu on vuoden 2022 lopussa, mikä tarkoittaa käyttöönottovaiheen jakautumista vuosien 2022–2023 vaihteeseen.

Syvänniemen 2-ryhmäisen päiväkodin ja 1-sarjaisen alakoulun (0–2 lk.) rakentaminen on alkanut vuonna 2022 ja käyttöönotto on tammikuussa 2023. Riistaveden yhtenäiskoulun toteutussuunnittelu etenee ja lähtökohtana on, että koulu on valmis 1.8.2023. Pirtin koulun (0–6) toteutussuunnittelu jatkuu vuonna 2022. Keskustan yläkoulun/yläkoulujen hankeratkaisun suunnittelu jatkuu vuonna 2022. Vehmersalmen Majakan hankesuunnittelu/toteutussuunnittelua jatketaan 2022. Särkiniemi-Jynkkä-alueen päiväkotien hankesuunnittelua/toteutussuunnittelua jatketaan 2023. Puistokaupungin päiväkotien hankesuunnittelu/toteutussuunnittelu jatkuu vuonna 2023. Saarikellon päiväkodin hankesuunnittelua/toteutussuunnittelua jatketaan 2023.

Eteläisellä alueella erityisesti Pirtin, Hiltulanlahden ja Martti Ahtisaaren koulun oppilasmäärä kasvaa edelleen ja koulut tarvitsevat lisätilaa. Eteläisen alueen yläkoululaisten oppilasmäärän kasvuun on varauduttava.

Henkilöstösuunnittelu

Vuoden 2023 henkilöstösuunnitteluun ja henkilötyövuosien kasvattamiselle tuovat paineita varhaiskasvatuspalveluissa 1.8.2022 voimaan tullut varhaiskasvatuslain muutos, joka liittyy lapsen tuen vahvistamiseen varhaiskasvatuksessa. Lakimuutos lisää paineita/tarvetta mm. varhaiskasvatuksen erityisopettaja resursseihin. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen osalta oppivelvollisuuslain muutokset lisäävät paineita oppilaanohjauksen ja ohjaamisen resurssointiin.

Hallinnon uudistamiseen ja toimintojen järjestelyyn liittyvä kaupunkitasoinen Haltuun-hanke ei lähtökohtaisesti vaikuta nykyiseen em. palveluissa olevaan henkilöstöön tai henkilötyövuosiin.

Hanketoimintaan ja projekteihin liittyvän henkilöstön on arvioitu aiheuttavan vuodelle 2023 noin 46 htv:n muutoksen (sisältää varhaiskasvatuspalvelut, perusopetus- ja nuorisopalvelut, lukiokoulutuksen sekä kasvun ja oppimisen tuen palvelut).

Määrärahat vastualueittain

Varhaiskasvatuspalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	5 539	5 029	4 905	-124	-2,5
TOIMINTAMENOT	-85 288	-87 618	-93 870	-6 252	7,1
TOIMINTAKATE	-79 749	-82 589	-88 965	-6 376	7,7

Perusopetus- ja nuorisopalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	7 986	7 740	7 575	-165	-2,1
TOIMINTAMENOT	-117 527	-119 933	-126 886	-6 953	5,8
TOIMINTAKATE	-109 541	-112 193	-119 311	-7 118	6,3

Lukiokoulutus ja toisen asteen yhteistyön palvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	1 484	1 371	1 343	-28	-2,0
TOIMINTAMENOT	-18 971	-20 592	-23 010	-2 418	1,2
TOIMINTAKATE	-17 487	-19 221	-21 667	-2 446	1,3

Kasvun ja oppimisen tuen palvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	97	389	0	-389	
TOIMINTAMENOT	-2 642	-3 162	-241	2 921	-92,3
TOIMINTAKATE	-2 545	-2 773	-241	2 532	-91,3

Kasvun ja oppimisen palvelualueen tukipalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	30	6	2	-4	-66,7
TOIMINTAMENOT	-1 576	-1 498	-1 546	-48	3,2
TOIMINTAKATE	-1 546	-1 492	-1 544	-52	3,5

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia		Suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan varhaiskasvatuksen toimintaa yhdessä lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilaiden osallisuuden lisääminen oman opetuksen suunnitteluun. Lapset ja nuoret osallistetaan koulu- ja nuorisotilojen verkostosuunnitteluun.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtauspaikkoja ja luonnon saavutettavuutta	Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät	Tilojen käyttöä mahdollistetaan kaupunkilaisille. Lähiliikuntapaikkojen suunnittelu koulujen yhteyteen. Koulut toimivat lähipalvelukeskuksina, joissa eri palveluja ja erilaista iltakäyttöä
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	Lasten ja nuorten liikkuminen, aikuisten liikkuminen Kotona asuvien 75-vuotta täyttäneiden osuus ikäluokasta	Tuetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumista lapsuudesta lähtien. Päiväkodit ja perhepäivähoito kuuluvat Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaan. Jokaiseen yksikköön on nimetty Liikuntamyötäjä, jonka tehtävänä on innostaa lapsia ja henkilöstöä liikumaan sekä kehittää lasten liikuntaa. Tuetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumista lapsuudesta ja nuoruudesta lähtien. Perusopetuksessa Liikkuva koulu –hankkeen päätyttyä toiminta jatkuu osana koulujen toimintakulttuuria. Lisäksi kouluilla on kerhotoimintaa ja harrastamisen Suomen-malliin kuuluvia kerhoja. Toteutetaan lukion opetussuunnitelmaa. Tuetaan opiskelijoiden hyvinvointia erilaisin tapahtumin.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö vähenevät kaikissa ikäryhmissä	Nuorten päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö Aikuisten päihteiden käyttö	Vahvistetaan henkilöstön osaamista puheeksi ottamiseen sekä asiakkaiden kohtaamiseen mm. Lapset puheeksi -menetelmän avulla. Nuorisopalveluissa tehdään päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn painottuvaa työtä. Perusopetuksessa päihteiden käytön ennaltaehkäisy kuuluu osaksi opetusta. Koulutetaan nuoria lukion opetussuunnitelman tavoitteiden suuntaisesti eri oppiaineissa raittiiseen ja aktiiviseen elämäntapaan.
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Asukkaiden, erityisesti nuorten, mielen hyvinvointi koheenee	Positiivista mielenterveyttä kokeneiden osuus	Varhaiskasvatuksen opettajille ja erityisopettajille järjestetään Nepsy-koulutusta ja Provaka-toiminta on aloitettu kolmessa päiväkotiyksikössä. Tarkistetaan yhteisöllisen opiskeluhuollon linjaukset ja suunnitelmat. Perusopetuksen henkilöstö on saanut koulutusta varhaiseen tunnistamiseen ja puuttumiseen. Perusopetuksen ja hyvinvointialueen yhteistyö mielenterveyden haasteiden ennaltaehkäisyyn ja tukemiseen käytössä. Lukiokohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat päivitetään vuosittain. Järjestetään täydennyskoulutusta lukiolaisille opetussuunnitelman mukaisesti. Palkataan hyvinvointivalmentaja lukioiden tueksi vuodelle 2023. (ESR hanke)

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Yksinäisyyden kokeminen vähenee	Lasten ja nuorten kokema yksinäisyys Aikuisten kokema yksinäisyys	Pedagogisena painopisteenä on vuosina 2022–2025 vuorovaikutus- ja tunnetaidot. Varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa edistetään lasten vuorovaikutustaitoja ja syrjäytymisen ehkäisemistä. Lasten ja nuorten osallisuutta kehitetään. Jokaisella koululla vuorovaikutus- ja tunnetaitojen opetus osana opetusta. Jokaisessa luokassa käytössä ryhmäyttämiseen tähtäävät toimenpiteet ja varmistetaan että jokaisella oppilaalla on vähintään yksi kaveri koulussa.
1.4. Laadukas varhaiskasvatus ja yleissivistävä koulutus	Tarjoamme kaikille lapsille ja nuorille laadukkaan varhaiskasvatuksen ja koulupolun sekä siihen tarvittavan tuen	Perusopetus: opetuksen eurot / oppilas, vuosiviikkotunnit / oppilas, ryhmäkoko, Kuopion koulutuspoliittisen ohjelman toteutuminen	Varhaiskasvatuksen toiminta toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti ja toiminnan toteutumista arvioidaan kaksi kertaa vuodessa. Toiminnan laatua kehitetään ja seurataan mm. koulutussuunnitelmien, niiden toteutumien ja vaikutusten avulla. Lasten ja nuorten oppimisvalmiuden ja oppimisen tulokset parantuvat suunnitelmallisten toimenpiteiden avulla. Oppilaat saavat varhaista ja riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.5. Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen	Tarjoamme eri-ikäisille merkityksellistä tekemistä ja kokemista, muun muassa kulttuurista, harrastuksista ja vapaaehtoistoiminnasta yhdenvertaisesti	Kulttuuritilojen kävijämäärät Kansalaisopiston opiskelijamäärä ja opetustunnit Sisä- ja ulkoliikuntatilojen sekä kaupallisten tilaisuuksien käyntikerrat	Harrastamisen Suomen mallin kerhot ja muu koulujen kerhotoiminta toimii kaikilla kouluilla. Hyvinvointipalvelut tarjoavat harrastustoimintaa kouluilla Nuorisopalvelut tarjoaa laadukasta ja monipuolista leiri ja vapaa-ajantoimintaa. Nuorisopalvelut tuottavat monipuolista vapaa-ajan toimintamahdollisuuksia nuorille. Oppilaitosten tiloja pyritään aktiivisesti vuokraamaan ulkopuolisille harrastusryhmille.

KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Tuemme yhdessä eri toimijoiden kanssa yrittäjyyskasvatusta, uutta yritystoimintaa sekä olemassa olevien yritysten kasvua ja elinvoimaa	Liikevaihdon ja viennin kehitys Yrityskanta / 1000 as. Uudet yritykset / 1000 as. Yritysmuutosmittaukset	Perusopetuksen yrittäjyyskasvatus kaikissa kouluissa. Oppilaat vierailevat Yrityskylässä ja TAT:n laatima yrittäjyyteen liittyvä oppimateriaali käytössä kaikilla kouluilla. Mahdollistetaan uuden lukioiden opetussuunnitelman suuntaisesti nuorten mahdollisuuksia tutustua lukiokoulutuksen aikana laajasti työelämään eri tavoin.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Kuopio on vetovoimainen opiskelukaupunki	Koulutuksen vetovoimaisuus, hakijamäärät; UEF, Savonia, Sakky Alueelle jäävien valmistuneiden osuus	Kuopiossa on laadittu kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma, jonka tavoitteena on varmistaa laadukas kasvatus ja opetus sekä tukea lasten ja nuorten hyvinvointia varhaiskasvatuksesta toisen asteen opintojen loppuun. Kasvatus- ja koulutuspoliittisen ohjelmalla varmistetaan laadukas kasvatus ja opetus sekä tuetaan hyvinvointia varhaiskasvatuksesta toiselle asteen loppuun. Oppimisympäristö- ja nuorisotilas suunnittelun konseptointia jatketaan. Konseptissa määritellään pedagogisen, digitaalisen ja fyysisen oppimisympäristöjen keskeiset periaatteet ja linjaukset, joilla sujuvoitetaan käyttäjäkeskeistä toimitilas suunnittelua. Tutustutaan Pohjois-Savon jatkokoulutuksen ja korkeakoulutuksen mahdollisuuksiin.
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Koulutus vastaa ennakoivasti työelämän muuttuviin tarpeisiin		Opinto-ohjauksen jatkuva kehittäminen. Tuen tarpeiden varhaisella tunnistamisella ja oikea-aikaisella tuella vähennetään syrjäytymistä ja siten varmistetaan työvoiman riittävyyttä.
2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Aktiivinen, ennakkoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvonassa	Osallistutaan kansallisiin verkostoihin aktiivisesti. Tehdään yhteistyötä ystävyyskaupunkien ja kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Osallistutaan valtakunnalliseen OPPIVA-verkoston, kuntatyönantajaverkostoon sekä muiden verkostojen toimintaan. Perusopetuksessa kansainvälinen yhteistyö palautuu pandemiaa edeltävälle tasolle.

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Pyritään lisäämään Vihreä lippu- ympäristöohjelmaan kuuluvien päiväkotien määrää. Pyritään lisäämään Vihreä lippu- ympäristöohjelmaan kuuluvien peruskoulujen määrää. Sähköisten materiaalien käyttöä lisätään perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Selvitetään aktiivisesti "koulu palveluna" konseptin toimivuutta Savilahden kampuksella.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisisietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja ilmastoriskien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	Toiminnan toteuttamisessa huomioidaan kestävän kehityksen periaatteita. Toteutetaan ilmastoviisasta ruokaa -hanketta. Ilmastomuutoksen hillintään tähtäävät toimenpiteet otetaan osaksi kaikenikäisten lasten opetusta.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisisietokyky	Tuemme paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä	Lähiruuan osuus Kasviproteiinien osuus Ruokahävikin määrä (kg)	Kiinnitämme lasten kanssa huomiota ruokahävikkiin ja ohjaamme lapsia välttämään ruokahävikin syntyä. Ruokahävikkimittarit kouluilla. Ylijäämäruoan myynti Viestitään aktiivisesti lukiolaisille ravinnon merkityksestä oman elämän tukipilarina.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisisietokyky	Tehostamme energiankäyttöä 10 prosenttia ja lisäämme uusiutuvien energiamuotojen käyttöä	Sähkön ja lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m³) Uusiutuvan energian osuus tuotetusta energiasta (%)	Toteutetaan Vihreä Lippu -toimintaa.

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatorajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Varhaiskasvatuspalveluiden sähköisen asioinnin kehittäminen jatkuu asiakastietojärjestelmän kehittämisen kautta. Digitaalisten palveluiden kehittämissuunnitelmassa linjataan, miten digitalisaatiota kehitetään osana palvelun tuotantoa. Kaikilla lukiolaisilla on oma päätelaite opiskelua varten.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet	Asiakastyytyväisyyskysely toteutetaan vuosittain. Luodaan säännöllisesti toteutettava oppilas- ja huoltajakysely kasvatus- ja koulutuspoliittisen ohjelman toteutuksen seurantaan.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien määrä	Toiminnassa huomioidaan lapsen etu ja tarvittaessa laaditaan lapsivaikutusten arviointi. Kaikessa toiminnassa huomioidaan lapsivaikutukset ja tehdään aina tarvittaessa lapsivaikutusten arviointi.
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajavetoa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Varhaiskasvatuksen rekrytointiyksikkö tehostaa rekrytointimarkkinointia ja oppilaitosyhteistyötä. Vahvistetaan mielikuvaa Kuopiosta hyvänä työnantajana. Vähennetään määräaikaista palvelussuhteita ja osa-aikatyötä aina kun se on mahdollista. Mahdollistetaan sisäinen liikkuvuus.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Työyksiköiden palaverit, suunnittelu- ja arviointipäivät toteutetaan pedagogisen johtamisen vuosikellon mukaisesti. Henkilöstö osallistetaan kehittämistyöhön. Johtamisen kehittäminen. Koulujen ja nuorisopalvelun tiimirakenteiden kehittäminen ja vahvistaminen.
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit	Päiväkodinjohtajilla on esimiesten työhyvinvointiryhmä, joka suunnittelee työhyvinvointia tukevaa toimintaa jatkuvasti. Jatkuva esimiestyön kehittäminen virasto- ja yksikkötasolla muun muassa koulutuksen ja tiimitoiminnan avulla. Lukion rehtoreiden esimiestyötä tuetaan säännöllisillä kokoontumisilla, uusien rehtoreiden perehdyttämisellä ja mentoroinnilla, johtamiskoulutuksiin osallistumisen tukemisella sekä mahdollisuudella työkiertoon.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto	Henkilöstölle järjestetään täydennyskoulutusta koulutussuunnitelman mukaisesti. Varmistetaan koulutustarpeiden ja koulutussuunnitelmien vastaavuus. Täydennyskoulutuksen jatkuva kehittäminen. Sisäinen liikkuvuus.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kehitämme henkilöstön koetua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely	Yksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat päivitetään vuosittain. Opettajien minäpystyvyyden kehittäminen koulutusten ja henkilökohtaisen kouluttautumissuunnitelman avulla. Tiimiopettajuuden lisääminen. Yksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat päivitetään vuosittain. Järjestetään täydennyskoulutusta koulutussuunnitelman mukaisesti. Turvallisuussuunnitelmat ja riskienarviointit päivitetään vuosittain. Toteutetaan työhyvinvointipari-toimintaa. Henkilöstön osaamista kehitetään koulutuksen ja tutoroinnin/mentoroinnin avulla.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorummeita.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etätyötä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	Hallinnollista työtä tekeville mahdollistetaan etätyön tekeminen. Henkilöstö ja oppilaat mukana kehittämisessä. Virastossa joustava mahdollisuus monipistetyöskentelyyn.
4.4. Kestävä talous	Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	Palveluverkon optimointi. Digitaalisten palvelujen mahdollisuuksien selvittäminen.
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestokyvyn mukaisesti ja pidämme palvelutuoannon tarvitsemat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Palvelujen kysyntää seurataan ja kehitetään palvelujen keskittämistä. Verkostoselvitys kouluverkon optimoimiseksi. Selvitetään aktiivisesti "koulu palveluna" konseptin toimivuutta Savilahden kampuksella.

Keskusvaalilautakunta

Määrärahat on varattu 2.4.2023 järjestettäviin eduskuntavaaleihin.

Määrärahat

KESKUSVAALILAUTAKUNTA	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022-2023	2022-2023
TOIMINTATULOT	167	230	210	-20	-8,7
TOIMINTAMENOT	-774	-550	-410	140	-25,5
TOIMINTAKATE	-607	-320	-200	120	-37,5

Tarkastustoimi

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 § mukaan mm. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kaupungin ulkoisesta valvonnasta kuntalain, hallintosäännön ja tarkastustoimiston toimintasäännön mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista, saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi ja julkaista yhteenveto sidonnaisuuksista kaupungin verkkosivuilla.

Tarkastuslautakunnan alaisena hallinnon ja talouden tarkastusyksikkönä toimii tarkastustoimisto (2 htv), jonka tehtävänä on Kuopion kaupungin hallintosäännön 90 §:n mukaan valmistella tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat ja toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä avustaa tilintarkastajaa. Tarkastustoimiston tehtävistä säädetään tarkemmin tarkastustoimiston toimintasäännössä.

Kuntalain 121 §:n 6 kohdan ja Kuopion kaupungin hallintosäännön 84 §:n 4 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on tehdä esitys tarkastuslautakunnan talousarvioksi.

Määrärahat

Tarkastustoimi	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022-2023	2022-2023
TOIMINTATULOT	0	0	0	0	
TOIMINTAMENOT	-207	-289	-300	-10	3,5
TOIMINTAKATE	-207	-289	-300	-10	3,5

Yleishallinto

Yleishallintoon sisältyvä toiminta palvelee koko kaupunkiyhteisöä. Talousarviokohta sisältää mm. kaupunginvaltuuston ja -hallituksen määrärahat, verotuskustannukset sekä keskitetysti maksettavat jäsenmaksut ja osuudet, henkilöstömenot, tukipalvelut ja avustukset. Lisäksi yleishallintoon on koottu ict- ja muiden kehittämishankkeiden määrärahat.

Kaupunginvaltuusto

Valtuuston toimintamenoihin varataan 0,6 milj. euroa. Määräraha sisältää kaupunginvaltuuston puheenjohtajan käyttövarat 10 000 euroa. Valtuutettujen ja valtuustoryhmien tukemiseen varataan yhteensä 75 000 euroa.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallituksen ja kaupungin johdon toimintamenoihin varataan yhteensä 2,1 milj. euroa. Toimintamenoihin sisältyy käyttövarausmääräraha 79 000 euroa. Määrärahoissa on huomioitu kaupunginhallituksen alaisen lähidemokratiajooston kehittämismääräraha 90 000 euroa. Pitäjäraatien toimintamenoihin varataan 180 000 euroa ja perusturva- ja terveyslautakunnan toimintamenoihin 30 000 euroa.

Muu yleishallinto

Muu yleishallinto sisältää keskitetysti maksettavat jäsenmaksut ja osuudet 2 milj. euroa, josta Kuopion, Nilsin ja Juankosken kaupunkikeskustojen kehittämisyhdistysten avustusten osuus on yhteensä 85 000 euroa. Kaupungin myöntämiin tapahtuma-avustuksiin varataan 0,7 milj. euroa. Keskitettyjen talous- ja palkkahallinnon tukipalveluiden määrärahavaraus on 1,7 milj. euroa ja ict-palveluiden varaus 2,6 milj. euroa. Verotuskustannuksiin varataan 1,3 milj. euroa ja tasausmaksuun 2,5 milj. euroa.

Osakkeiden ja osuuksien myyntivoittoa arvioidaan kertyvän 0,6 milj. euroa.

Kehittämishankkeet

Kuopion kaupunki on kuluvalle EU:n rakennerahastokaudella (2014–2020) ollut toteuttamassa ja rahoittamassa yhteensä reilua sataa hanketta. Hankkeiden toteutusta jatkuu syksyyn 2023 asti. Kaupungin noin reilun 10 milj. euron rahoituksella on ollut vipuvoimaa yhteensä yli 74 milj. euron hankekokoaisuudelle. Suurin osa (yli 80 %) kaupungin hankerahoituksesta on kohdistunut kaupungin kasvun ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittämiseen sekä työllisyyden parantamiseen. Kaupungin EU-hankkeista kooltaan suurimpia ovat olleet saavutettavuuteen ja vähähiilisyysliittävät investointihankkeet ja työllisyshankkeet.

Uuden rakennerahastokauden (Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027) aloitus on viivästynyt ja ensimmäinen rahoitushaku avautui vasta kesäkuussa 2022. Ensimmäisiä rahoituspäätöksiä on odotettavissa vasta loppusyksystä 2022.

Yleishallinnon kehittämisrahoituksessa (muut kehittämishankkeet) on vuonna 2023 varauduttu rahoittamaan seuraavia hankkeita:

- Pääosin poikkihallinnollisia EU-hankkeita sekä Kehittämisyhdistys Kalakukko ry:n toteuttamaa Leader-toimintaa. Jatkuvia vanhan rakennerahastokauden hankkeita on kolme. Määrärahassa on varauduttu sitomattomalla määrärahalla uusiin käynnistymiin hankkeisiin.
- Kuopion ekosysteemisopimuksen hankkeet. Ekosysteemisopimuksessa painopisteinä ovat terveys- ja hyvinvointiteknologia sekä vesiklusteri.
- Itä-Suomen yliopiston tekniikan lajitusprofessori (teknillinen fysiikka, sulautetut järjestelmät) 120 000 euroa/vuosi, yhteensä 600 000 euroa vuosina 2023–2027
- Energiatehokkuussopimuksen toimeenpanoon (sopimus 2017–2025)
- Kehittämisverkostojen osallistumismaksuihin sekä muihin pienempiin kansallisiin hankkeisiin.

Muiden kehittämishankkeiden toimintamenoihin on varattu yhteensä 0,8 milj. euroa.

Digikehittäminen sisältää keskitetyt strategisia edistävät sekä teknisen infrastruktuurin kehittämiseen ja muihin teknologiaprojekteihin varattavat määrärahat. Lisäksi varataan määräraha lainsäädännöstä tai tekniikan ja lisenssien vanhenemisesta johtuviin ohjelmistojen kehittämisprojekteihin. Digikehittämisen toimintamenoihin varataan yhteensä 1 milj. euroa.

Henkilöstö ja henkilöstön kehittäminen

Henkilöstöpalveluihin tehdään keskitetty määrärahavaraus 1 milj. euroa, joka sisältää varaukset mm. palvelussuhdepalveluiden ja yhteistoiminnan sekä työhyvinvoinnin edistämisen, palkitsemisen ja virkistäytymisen osalta. Keskitetyt korotusvaraukset sisältävät kunta-alan eri sopimusalojen järjestelyerän ja kehittämisohjelman keskitetyn määrärahavaruksen 1,8 milj. euroa.

Määrärahat

Yleishallinto	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2021	2022	2023	2022–2023	2022–2023
TOIMINTATULOT	11 195	6 215	1 539	-4 676	-75,2
TOIMINTAMENOT	-27 788	-32 107	-19 559	12 548	-39,1
TOIMINTAKATE	-16 594	-25 892	-18 020	7 872	-30,4

Kuopion Tilapalvelut

Kuopion Tilapalvelut on kirjanpidollinen taseyksikkö, jolta edellytetään nollatulosta ja 14,55 milj. euron peruspääoman korkoa.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023. Kuntien omistamissa rakennuksissa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käytössä olevista toimitiloista tehdään kolmen vuoden määräaikaiset vuokrasopimukset. Hyvinvointialueella on lisäksi yhden vuoden optio vuokrasopimuksen jatkamiselle. Vuokrasopimusten pääoma- ja ylläpitovuokrat määritellään valtioneuvoston asetuksessa säädettyjen periaatteiden mukaisesti. Ulkoa vuokrattujen toimitilojen vuokrasopimukset siirtyvät hyvinvointialueelle. Pohjois-Savon hyvinvointialueelle vuokrattavien tilojen ja siirtyvien vuokrasopimusten osuus Tilapalveluiden hallinnassa olevista tiloista on noin 20 %.

Ukrainan kriisi ja Venäjälle asetetut pakotteet ovat vaikuttaneet mm. rakennusmateriaalien saatavuuteen, toimitusvarmuuteen ja hintatasoon. Tällä on vaikutusta rakennushankkeiden kustannustasoon ja tuo epävarmuutta hankkeiden aikataulujen pitävyyteen. Rakennuskustannusten nousua pyritään hallitsemaan yhteistoiminnallisilla hankemuodoilla ja riskien jakamisella etukäteen.

Energiakustannusten nousu vaikuttaa eniten Kuopion kaupungilla rakennusten lämmityskustannuksiin ja sähkön osuuteen. Kustannusten nousu tulee olemaan vähintään viisi miljoonaa euroa vuonna 2023. Energiahinnan nousun vaikutusta vähennetään laadittavan energian säästöohjelman toimenpiteiden avulla.

Koronaepidemia on alentanut toimitilojen käyttöastetta lisääntyneen etätyöskentelyn johdosta. Työskentelyympäristöjen suunnittelussa otetaan etätyöskentelyn myötä vähentynyt tilatarve huomioon.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Tilatehokkuuden parantaminen on kaupunkitasoinen yhteinen tavoite. Uusien toimitilahankkeiden ja nykyisten tilojen muutossuunnittelussa tilojen monikäyttöisyys ja muuntojoustavuus huomioidaan. Kaupungin palvelutuotannolle tarpeettomista tiloista luovutaan myymällä ja purkamalla rakennuksia.

Resurssiviisautsohjelman tavoitteet ja vähähiilisyys edistäminen huomioidaan rakentamisessa ja rakennusten ylläpidossa. Tavoitteena on energian käytön vähentäminen kaikissa toimitiloissa ja uusiutuvan energian osuuden lisääminen energiantuotannossa.

Toimitilahankemalleja kehitetään hankkeelle asetettujen laadullisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Hankintamallien vertailu tehdään kaikissa toimitilahankkeissa ennen rakentamispäätöstä.

Luomme toimivan yhteistyökäytännön Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa sote- ja pela-toimintojen rakennusten vuokraukseen liittyen.

Henkilöstösuunnittelu

Kuopion Tilapalveluiden henkilöstöstä eläköityy seuraavan kahden vuoden aikana 27 %. Tämä huomioidaan henkilöstösuunnittelussa ja tulevien rekrytointien käynnistämisessä. Henkilöstösuunnittelussa huomioidaan tehtävien sisältö ja vastuut, avoimien tehtävien täyttäminen. Tavoitteena on varmistaa toiminnan vaatima osaaminen ja henkilöstöressurssit.

Työhyvinvointiin panostetaan, henkilöstön monitaitoisuutta ja osaamista edistetään sekä tuetaan monipaikkaista työskentelykulttuuria. Näillä toimenpiteillä varmistetaan henkilöstön jaksaminen.

Määrärahat

Kuopion Tilapalvelut 1000 €	TP 2021	TA+M 2022	TA 2023	Muutos € 2022–2023	Muutos-% 2022–2023
TOIMINTATULOT	97 738	104 554	104 962	408	0,4
TOIMINTAMENOT	-62 547	-68 395	-67 451	944	-1,4
TOIMINTAKATE	35 191	36 160	37 511	1 352	3,7

Tilapalvelut

TULOSLASKELMA (1 000 €)	TP 2021	TA+M 2022	TA 2023
Liikevaihto	96 822	103 310	104 094
Liiketoiminnan muut tuotot	762	1 244	868
	97 584	104 554	104 962
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-11 401	-12 691	-16 569
Palvelujen ostot	-29 062	-32 136	-30 207
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-40 463	-44 827	-46 776
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-2 201	-2 388	-2 417
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-1 128	-1 113	-1 147
Muut henkilösivukulut	-87	-91	-102
Henkilöstökulut yhteensä	-3 416	-3 592	-3 666
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-21 715	-21 344	-22 906
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-21 715	-21 344	-22 906
Liiketoiminnan muut kulut	-18 513	-19 976	-17 009
Liikelylijäämä (-alijäämä)	13 477	14 815	14 605
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	12		
Korvaus peruspääomasta	-14 550	-14 550	-14 550
Muut rahoituskulut	-2		
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-14 540	-14 550	-14 550
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-1 063	265	55
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-1 063	265	55
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	42	42	42
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 021	307	97

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Parannamme arjen turvallisuutta ja ympäristön esteettömyyttä	Katuturvallisuusindeksi Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä	Tilat suunnitellaan esteettömiksi. Kiinteistöjen ylläpidossa varmistetaan tilojen käytettävyys ja turvallinen käyttö.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtauspaikkoja ja luonnon saavutettavuutta	Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät	Lisäämme tilojen yhteiskäyttöä. Parannamme tilojen saavutettavuutta edistämällä digitaalista tilanvarauspalvelun käyttöönottoa.

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Edistämme puurakentamista mm. kaavoituksen keinoin	Toteutuneet puurakennushankkeet	Laaditaan puurakentamisen edistämishjelma toimitilarakentamisen osalta.
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Selvitämme toimitilahankkeiden hiilijalanjäljen uudiskohteissa.
3.4. Huoltovarmuus ja kriinsietokyky	Tehostamme energiankäyttöä 10 prosenttia ja lisäämme uusiutuvien energiamuotojen käyttöä	Sähkön ja lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m ³) Uusiutuvan energian osuus tuotetusta energiasta (%)	Toteutamme laaditun energiansäästöohjelman toimenpiteet. Uusissa toimitilahankkeissa selvitetään uusiutuvan energian käyttömahdollisuudet. Rakennamme vuosittain vähintään yhden aurinkovoimalan.
3.4. Huoltovarmuus ja kriinsietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja ilmatoriskien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	Päivitetään toimitilojen suunnitteluohjeisto huomioiden ilmastomuutoksen vaikutukset. Kiinteistöjen ylläpidossa huomioidaan ilmaston ääri-ilmiöiden vaikutukset.

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatorajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Osallistutaan digitaalinen tilanvaraus ja tilojen saavutettavuus -työryhmän työskentelyyn. Riistaveden yhtenäiskoulu pilottikohteena.
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajavetoa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Kehitämme Kuopion kaupungin työnantajamielikuvaa yhdessä kaupungin muiden yksiköiden kanssa.
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Parannamme toimitilahankkeiden valmistelun laatua.
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit	Kannustamme esimiehiä osallistumaan koulutuksiin ja kehittämään omaa johtamisosaamistaan.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto	Pidämme säännöllisesti henkilöstön kehityskeskustelut ja mahdollistamme ammatillisen kehittymisen.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kehitämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely	Kehitämme yhteisöllisyyttä ja yhteistyötä Tilapalveluiden sisällä ja kaupungin muiden yksiköiden välillä.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorumeita.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etätyötä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	Laaditaan yksikkökohtaiset toimintasuunnitelmat ja tavoitteet yhteistyössä henkilöstön kanssa. Mahdollistamme monipaikkaisen työskentelyn.
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestokyvyn mukaisesti ja pidämme palvelutuotannon tarvitsemat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Ylläpidämme palveluverkoston kiinteistöjä huoltosuunnitelman mukaisesti.

Palvelualueet ja taseyksikkö 2023

1 000 €	TP 2021	TA+M 2022	TA 2023	Muutos-% TA 23/TA 22
ELINVOIMA- JA KONSERNIPALVELUT				
TOIMINTATUOTOT	2 623	2 690	1 777	-33,9 %
TOIMINTAKULUT	-27 790	-28 867	-28 734	-0,5 %
TOIMINTAKATE	-25 167	-26 178	-26 957	3,0 %
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE				
TOIMINTATUOTOT	59 626	59 771	65 200	9,1 %
TOIMINTAKULUT	-57 944	-62 271	-65 662	5,4 %
TOIMINTAKATE	1 682	-2 500	-4 62	-81,5 %
HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN PALVELUALUE				
TOIMINTATUOTOT	9 011	12 368	12 210	-1,3 %
TOIMINTAKULUT	-51 778	-55 713	-58 888	5,7 %
TOIMINTAKATE	-42 767	-43 345	-46 678	7,7 %
KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE				
TOIMINTATUOTOT	15 136	14 535	13 825	-4,9 %
TOIMINTAKULUT	-226 004	-232 803	-245 553	5,5 %
TOIMINTAKATE	-210 868	-218 268	-231 728	6,2 %
KESKUSVAALILAUTAKUNTA				
TOIMINTATUOTOT	167	230	210	-8,7 %
TOIMINTAKULUT	-734	-550	-410	-25,5 %
TOIMINTAKATE	-567	-320	-200	-37,5 %
TARKASTUSTOIMI				
TOIMINTATUOTOT				
TOIMINTAKULUT	-207	-289	-300	3,5 %
TOIMINTAKATE	-207	-289	-300	3,5 %
YLEISHALLINTO				
TOIMINTATUOTOT	11 195	6 215	1 539	-75,2 %
TOIMINTAKULUT	-27 788	-32 107	-19 559	-39,1 %
TOIMINTAKATE	-16 594	-25 892	-18 020	-30,4 %
YDINKAUPUNKI YHTEENSÄ				
TOIMINTATUOTOT	97 757	95 809	94 761	-1,1 %
TOIMINTAKULUT	-392 244	-412 601	-419 106	1,6 %
TOIMINTAKATE	-294 487	-316 792	-324 345	2,4 %
TILAPALVELUT				
TOIMINTATUOTOT	97 738	104 554	104 962	0,4 %
TOIMINTAKULUT	-62 547	-68 395	-67 451	-1,4 %
TOIMINTAKATE	35 191	36 160	37 511	3,7 %
KUOPIOIN KAUPUNKI YHTEENSÄ				
TOIMINTATUOTOT	195 495	200 363	199 723	-0,3 %
TOIMINTAKULUT	-454 791	-480 995	-486 557	1,2 %
TOIMINTAKATE	-259 296	-280 633	-286 834	2,2 %

Toimintakate palvelualueittain ja taseyksiköittäin 2021–2023

	Tilinpäätös	Talousarvio	Ennuste elokuu	TA HVA siirtyvät eliminoitu	Talousarvio- kehys	LTK esitys	Palkka- ratkaisu	LTK esitys ja palkkarat- kaisu	Talousarvio	Muutos-% TA2023/ TA2022
	2021 M€	2022 M€	2022 M€	2022 M€	2023 M€	2023 M€	2023 M€	2023 M€	2023 M€	
Elinvoima ja konsernipalvelu	-25,0	-26,2	-26,5	-25,0	-26,6	-26,6	-0,4	-27,0	-27,0	7,9 %
Kaupunkiympäristön palvelualue	1,7	-2,5	-2,5	-2,5	0,0	0,0	-0,5	-0,5	-0,5	-81,5 %
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-42,8	-43,3	-43,9	-43,3	-43,8	-46,5	-0,7	-47,2	-46,7	7,7 %
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-210,9	-218,3	-220,3	-215,5	-223,7	-228,2	-4,3	-232,4	-231,7	7,5 %
Keskusvaalilautakunta ja tarkastustoimi	-0,6	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,2	0,0	-0,2	-0,2	-37,5 %
Tarkastustoimi	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	-0,3	-0,3	3,7 %
Yleishallinto	-16,6	-25,6	-25,8	-13,6	-21,4	-23,8	5,8	-18,0	-18,0	32,8 %
- josta palkkaratkaisu					-5,2	-7,6		-1,8	-1,8	
Perusturvan palvelualue	-172,5	-192,8	-198,1							
Terveystieteiden palvelualue	-275,6	-275,2	-281,6							
- josta erikoissairaanhoidon	-190,1	-185,3	-190,5							
- josta terveydenhuolto oma toiminta	-85,5	-89,9	-91,1							
TOIMINTAKATE YDINKAUPUNKI	-742,4	-784,5	-799,1	-300,5	-316,2	-325,5	0,0	-325,5	-324,3	7,9 %
Tilapalvelut	35,2	36,2	36,4	36,2	37,5	37,5	0,0	37,5	37,5	3,7 %
Pelastuslaitos ja isäntäkuntapalvelut	1,4	1,6	1,4							
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-705,9	-746,7	-761,3	-264,3	-278,7	-288,0	0,0	-288,0	-286,8	8,5 %

Vertailukelpoinen toimintakatteen muutos-%
edelliseen vuoteen

2,1 %

5,8 %

7,8 %

8,5 %

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelman lukuohje

Tuloslaskelmaosan määrärahat sisältyvät vähennyslaskukaavan muotoiseen tuloslaskelmaan, joka on esitetty viereisellä sivulla.

Toimintatulot sisältävät palvelualueiden ja taseyksikön tuloarviot, jotka kohdistetaan talousarviovuodelle suoriteperusteisesti. Toimintatulot saadaan joko vastikkeena annetuista palveluista tai avustuksena, tukena tai korvauksena tehtävien suorittamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Talousarviossa sisäiset tulot ovat tuloarvioissa mukana.

Toimintamenot yhteenlaskettu määrä on ydinkaupungin eri palvelualueiden toimintaa sitova menomääräraha. Tavaroiden ja palvelujen hankinnasta aiheutuvat menot budjetoidaan pääsääntöisesti arvonnalisäverottomina. Toimintakate osoittaa paljonko käyttötalouden menoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Talousarviossa sisäiset menot ovat määrärahoissa mukana.

Toimintakate on palvelutoiminnan osalta miinusmerkkinen.

Vuosikate on kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos. Vuosikate osoittaa riittääkö kunnan tulorahoitus kattamaan pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuneet menot eli käyttöomaisuuden poistot. Ennen vuosikatetta esitetään vain säännönmukaisen toiminnan tulot ja menot. Satunnaisten tulojen ja menojen siirtämisellä vuosikatteen jälkeen pyritään vuosikatteen vertailtavuuteen eri vuosien ja eri kuntien välillä.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksoitettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan varauksia tai vapaata omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään tuloksen käsittelyerät eli vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset.

Tuloslaskelma 2023

	Ydinkaupunki								Taseyksikkö	
	Elinvoima- ja konserni- palvelut	Kaupunki- ympäristön palvelualue	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	Kasvun ja oppimisen palvelualue	Keskusvaali- lautakunta	Tarkastus- toimi	Yleishallinto	Ydinkau- punki	Tilapalvelut	Ydinkaupunki ja taseyksikkö yhteensä
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
TOIMINTATULOT	1 777	65 200	12 210	13 825	210		1 539	94 761	104 962	199 723
Myyntitulot	477	20 470	1 540	3 232			216	25 935	408	26 343
Maksutulot		11 747	6 247	4 624				22 618		22 618
Tuet ja avustukset	1 220	3 426	1 284	5 522	210		63	11 725	10	11 735
Vuokratulot	2	21 869	2 661	379			580	25 491	103 728	129 219
Muut toimintatulot	78	7 688	478	68			680	8 992	816	9 808
TOIMINTAMENOT	-28 734	-65 662	-58 888	-245 553	-410	-300	-19 559	-419 106	-67 451	-486 557
Henkilöstömenot	-10 838	-15 610	-21 833	-131 888	-277	-199	-5 848	-186 493	-3 666	-190 159
Palvelujen ostot	-4 026	-44 628	-7 062	-47 085	-93	-92	-10 442	-113 428	-30 207	-143 634
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-109	-2 161	-2 212	-3 924	-1	-1	-26	-8 434	-16 569	-25 003
Avustukset	-12 509	-1 370	-4 121	-4 362			-1 841	-24 203		-24 203
Vuokramenot	-1 182	-1 594	-23 424	-58 129	-37	-7	-574	-84 947	-16 852	-101 799
Muut toimintamenot	-71	-299	-236	-165	-2	-1	-828	-1 602	-157	-1 759
TOIMINTAKATE	-26 957	-462	-46 678	-231 728	-200	-300	-18 020	-324 345	37 511	-286 834
Verotulot								298 400		298 400
Valtionosuudet								37 900		37 900
Rahoitustulot										
Korkotulot								10 733		10 733
Muut rahoitustulot								5 356		5 356
Rahoitusmenot										
Korkomenot								-7 445		-7 445
Muut rahoitusmenot								-60		-60
Peruspääoman tuotto								14 550	-14 550	
VUOSIKATE								35 089	22 961	58 050
Poistot ja arvonalentumiset								-32 005	-22 906	-54 911
TILIKAUDEN TULOS								3 084	55	3 139
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)								8	42	50
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ								3 092	97	3 189

Tuloslaskelmaosa

Vuoden 2023 talousarvion toimintatulojen ja -menojen erotuksena muodostuva toimintakate on 286,8 milj. euroa negatiivinen. Tuloslaskelman tunnusluku toimintatulot/toimintamenot paranee sen vuoksi, että hyvinvointialueelle siirtyvät toimintatulot ovat suhteessa pienemmät kuin kaupungille jäävät. Vuoden 2022 talousarvioon nähden vertailukelpoinen toimintakate (hyvinvointialueelle siirtyvien palvelujen luvut eliminoitu) kasvaa 8,5 % eli noin 20 milj. euroa.

Verorahoituksen (verotulot ja valtionosuudet yhteensä) muutoksia, jotka tapahtuvat hyvinvointialueelle siirtyvän rahoituksen vuoksi, on selostettu talousarvion alkuosan teksteissä omissa kohdissaan. Vuoden 2022 tilinpäätösennusteeseen verrattuna verorahoitus pienenee noin 460 milj. euroa. Vuoden 2023 verotuloihin sisältyy kertaluontoisia kunnallis- ja yhteisöveroja, jotka tulevat vuoden 2022 veroprosentteihin perustuvista tilityksistä, mm. joulukuussa palkansaajilta perityistä ennakoveroista ja syksyllä 2023 valmistuvasta vuoden 2022 verotuksesta. Valtionosuuksien laskentaperusteet muuttuvat ja toistaiseksi pysyviksi kuntien valtionosuuksiin vaikuttaviksi eriksi tulevat siirtymätasaus ja muutosrajoitin, jotka liittyvät hyvinvointialueiden rahoitusmalliin.

Rahoitustulot muodostuvat mm. osingoista, takausmaksuista ja Tilapalvelujen peruspääoman tuotosta. Korkotulot ovat pääasiassa kaupungin tytäryhteisöille myöntämien lainojen korkoja. Korkomenot pitkäaikaisista lainoista ovat merkittävässä kasvussa korkotason noustua, korkomenoja arvioidaan maksettavan 3,7 milj. euroa vuotta 2022 enemmän.

Edellä mainittujen erien jälkeen muodostuva vuosikate on 58,1 milj. euroa vuonna 2023. Vuosikate kattaa poistot 106 %:sti. Poistojen määrä kasvaa vuosi vuodelta korkean investointitason vuoksi. Suunnitelmakaudella valmistuu suuria hankkeita, joiden poistot alkavat vaikuttaa täysimääräisesti tuloslaskelmaan.

Tuloslaskelmaan 2023 syntyy 3,2 milj. euron ylijäämä, joka alittaa keväällä annetussa talousarviokehityksessä asetetun tavoitteen.

Suunnitelmavuosina 2024–2026 talouden liikkumavara on kaventumassa. Vuonna 2024 ei poikkeuksellisia verontilityseriä ole, joten verotulot kääntyvät laskuun ja vievät tuloksen alijäämäiseksi. Mikäli toimintakate kasvuvahtia ei saada hillittyä lähelle nollaa, on talous alijäämäinen siitä eteenpäinkin. Samalla verorahoituksen on toteuduttava vähintään arvioidun mukaisena. Vuosina 2025 ja 2026 syntyvä talouden ylijäämä on riittämätön kaupungin taloudessa olevan rakenteellisen alijäämän kattamiseksi. Talouden tasapainottaminen vaatii sellaisia toimenpiteitä, jotka pysyvästi ratkaisevat menokasvun ja verorahoituksen kehityksen välisen epäsuhdan.

KUOPION KAUPUNGIN TULOSLASKELMA (milj. euroa)

(sisältää taseyksiköt, sisältää sisäiset erät)

	Tilin- päättös	TA+M*	Ennuste elokuu	KH esitys	Talous- suunnitelma	Talous- suunnitelma	Talous- suunnitelma
	2021 M€	2022 M€	2022 M€	2023 M€	2024 M€	2025 M€	2026 M€
Elinvoima- ja konsernipalvelut	-25,0	-26,2	-26,5	-27,0	-26,5	-26,5	-27,1
Kaupunkiympäristön palvelualue	1,7	-2,5	-2,5	-0,5	-0,4	-0,3	-0,3
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-42,8	-43,3	-43,9	-46,7	-46,0	-46,0	-47,1
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-210,9	-220,3	-220,3	-231,7	-233,0	-236,5	-240,0
Vaalit	-0,6	-0,3	-0,3	-0,2	-0,4	-0,5	-0,1
Tarkastustoimi	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Yleishallinto	-16,6	-25,6	-25,8	-18,0	-18,0	-18,0	-18,4
Perusturvan palvelualue	-172,5	-198,6	-198,1				
Terveystenhuollon palvelualue	-275,6	-281,4	-281,6				
- josta erikoissairaanhoido	-190,1	-190,5	-190,5				
- josta terveydenhuolto oma toiminta	-85,5	-90,9	-91,1				
TOIMINTAKATE YDINKAUPUNKI	-742,4	-798,5	-799,1	-324,3	-324,5	-327,9	-333,3
Tilapalvelut	35,2	36,2	36,4	37,5	38,6	40,3	41,5
Pelastuslaitos ja isäntäkuntapalvelut	1,4	1,6	1,4				
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-705,9	-760,7	-761,3	-286,8	-285,9	-287,6	-291,8
Vertailukelpoinen toimintakateen muutos % edelliseen vuoteen, 2023 verrattuna TA+M 2022			7,8 %	8,5 %	-0,3 %	0,6 %	1,5 %
Verotulot	524,2	548,9	548,9	298,4	291,0	299,0	307,8
Valtionosuudet	230,8	244,7	244,7	37,9	37,6	41,9	43,5
Rahoituserät, netto	12,0	10,5	12,9	8,6	6,4	8,6	8,5
Korkotulot	11,0	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7
Muut rahoitustulot	19,7	19,0	20,5	19,9	19,4	22,9	24,4
Korkomenot	-4,1	-4,5	-3,7	-7,4	-9,2	-10,4	-12,0
Muut rahoitusmenot	-14,6	-14,6	-14,6	-14,6	-14,6	-14,6	-14,6
VUOSIKATE	61,1	43,3	45,1	58,1	49,1	61,8	67,9
Poistot	-48,8	-51,9	-51,7	-54,9	-57,8	-60,6	-63,3
Satunnaiset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
TULOS	12,3	-8,6	-6,6	3,1	-8,7	1,2	4,6
Poistoero	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	12,4	-8,4	-6,4	3,2	-8,7	1,2	4,6
TUNNUSLUKUJA							
Toimintatulot / toimintamenot	21 %	28 %	28 %	41 %			
Vuosikate poistoista	125 %	69 %	87 %	111 %	85 %	102 %	107 %

Investointiosa

Investointiosan esitystapa

Talousarvion investointiosassa esitetään ydinkaupungin ja Tilapalvelujen investoinnit hankkeittain. Hanke on pääsääntöisesti toimielimen vastuulla oleva käyttöomaisuuden hankinta- tai perusparannuskokonaisuus. Hankkeesta tai hankeyhdistelmästä on esitetty hankkeen kustannusarvio, aikaisemmin käytetyt määrärahat, myönnettävä määräraha sekä mahdollinen perustelu.

- Investointiesityksiä on sopeutettu ja hankkeita on ollut välttämätöntä lykätä, jotta kaupungin nettovelkaantumista on voitu hillitä.
- Talousarvion investointiosassa investointihankkeiden tai hankekokonaisuuksien menot esitetään bruttomääräisinä.
- Investointiosan tuloksi merkitään investointien rahoittamiseen arvioidut rahoitusosuudet sekä käyttöomaisuuden myyntien osalta myytävien kohteiden tasearvo.
- Arvioidut luovutusvoitot tai -tappiot budjetoidaan käyttötalousosaan.
- Investointiosassa kaupunginvaltuustoa sitovia ovat talousarviovuoden 2023 määrärahat ja tuloarviot.

Investointiosa

Investoinnit 1 000 €				TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	2023-2026
ICT-hankinnat									
Tietokoneohjelmistot									
Kaupunginhallitus		Menot		-121	-99	-100	-100	-100	-399
Tietokone- ja viestintälaitteet									
Kaupunginhallitus		Menot		-521	-692	-400	-400	-400	-1 892
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta		Menot		-392	-150	-150	-150	-150	-600
Kasvun ja oppimisen lautakunta		Menot		-1 716	-1 490	-1 000	-1 000	-1 000	-4 490
		Menot yht.		-2 750	-2 431	-1 650	-1 650	-1 650	-7 381
Maa- ja vesialueet									
		Tulot		500	1 500	500	500	500	3 000
		Menot		-3 800	-12 200	-3 000	-3 000	-3 000	-21 200
		Netto		-3 300	-10 700	-2 500	-2 500	-2 500	-18 200
Yhdyskuntarakentaminen									
Lähiliikuntapaikat		Menot			-100	-50	-250		-400
Satamat		Menot		-80	-80	-580	-80	-80	-820
Kunnallistekniikka		Rah.osuus		3 675	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
		Menot		-25 705	-24 130	-29 760	-30 310	-25 360	-109 560
		Netto		-22 030	-21 130	-26 760	-27 310	-22 360	-97 560
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet		Menot		-4 075	-4 680	-6 260	-6 835	-9 365	-27 140
		Netto		-4 075	-4 680	-6 260	-6 835	-9 365	-27 140
Liikuntapaikat		Rah.osuus		800			1 250		1 250
		Menot		-5 270	-4 000	-5 350	-6 250	-3 950	-19 550
		Netto		-4 470	-4 000	-5 350	-5 000	-3 950	-18 300
		Tulot yht.		4 475	3 000	3 000	4 250	3 000	13 250
		Menot yht.		-35 130	-32 990	-42 000	-43 725	-38 755	-157 470
		Netto		-30 655	-29 990	-39 000	-39 475	-35 755	-144 220

Investoinnit 1 000 €				TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	2023-2026
Koneet ja kalusto									
Kaupunkirakennelautakunta		Menot	-33	-55	-55	-55	-55	-55	-220
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta		Menot	-1 183	-1 093	-1 495	-650	-980	-980	-4 218
Kasvun ja oppimisen lautakunta		Menot	-2 930	-2 692	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-11 692
Perusturva- ja terveyslautakunta		Menot	-338						
Menot yht.			-4 484	-3 840	-4 550	-3 705	-4 035	-16 130	
Muut aineelliset hyödykkeet									
		Menot	-80	-80	-80	-80	-80	-80	-320
Osakkeet ja osuudet									
Kuopion Energia Oy:n pääomanpalautus		Tulot	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400
Kuopion Pysäköinti Oy:n pääomittaminen (Savilahden pysäköintitalo)		Menot	-9 000						
Muut osakkeet ja osuudet		Tulot	30	20	10	10	10	10	50
		Menot	-980	-915	-895	-915	-915	-995	-3 720
Tulot yht.			1 630	1 620	1 610	1 610	1 610	1 610	6 450
Menot yht.			-9 980	-915	-895	-915	-915	-995	-3 720
Netto			-8 350	705	715	695	615	615	2 730
Ydinkaupungin investoinnit yhteensä									
Tulot			6 605	6 120	5 110	6 360	5 110	22 700	
Menot			-56 224	-52 456	-52 175	-53 075	-48 515	-206 221	
Netto			-49 619	-46 336	-47 065	-46 715	-43 405	-183 521	

Investoinnit 1 000 €				TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	2023-2026
Tilapalvelut									
Talorakennus				Koko hanke					
Kasvun ja oppimisen palvelualue (koulut ja nuorisotilat)									
Lumit, musiikki- ja ilmaisutaidon lukio	uusi	27 200	-7 061						
Niiralan koulun peruskorjaus koulu- ja päiväkotikäyttöön	peko	15 500	-7 510						
Riistaveden kouluratkaisu	uusi	13 600	-7 100	-6 560					-6 560
Syvänniemen alakoulu ja päiväkotitoiminta	vuokra		-50	-50					-50
Jynkänlahden viipaleen korvaus uudisrakennuksella	vuokra		-50						
Pirtin koulun laajennus ja muutostyöt	uusi	31 000	-300	-800	-4 600	-17 250	-7 100		-29 750
Hatsalan klassillinen koulu (korvaava uudisrakennus)	uusi	32 400	-100	-400	-8 000	-16 000	-8 000		-32 400
Ylä-Pyörö perusparannus	perusp.	30 000						-200	-200
Lyseon peruskorjaus	peko	13 000				-100	-4 400		-4 500
Kettulan koulu (korvaava uudisrakennus)	uusi	13 000				-300	-5 500		-5 800
Särkiniemen koulu (korvaava uudisrakennus)	uusi	4 450				-250	-2 100		-2 350
		180 150	-22 171	-7 810	-12 600	-33 900	-27 300		-81 610
Kasvun ja oppimisen palvelualue (päiväkodit)									
Lastentien päiväkotitoiminta (Alava), 6 r	uusi	5 800	-3 564						
Länsi-Puijon päiväkotitoiminta, 4 r	uusi	5 450	-100	-100	-2 600	-2 750			-5 450
Jynkän päiväkotitoiminta, 6 r	uusi	6 800		-300	-4 000	-2 500			-6 800
Pyörön päiväkotitoiminta, 10 r	uusi	10 400	-100	-500	-5 500	-4 400			-10 400
Sinikellon päiväkotitoiminta, 10 r	uusi	9 800		-5 500	-4 300				-9 800
Saarikellon päiväkotitoiminta, 6 r	uusi	6 800	-200	-200	-3 300	-3 300			-6 800
Suopursun päiväkotitoiminta, 5 r	peko	3 200				-3 200			-3 200
Maunolanmäen päiväkotitoiminta	peko	2 500						-2 500	-2 500
Takkapolun päiväkotitoiminta	uusi	4 000						-4 000	-4 000
Kivilammen päiväkotitoiminta, 4 r	uusi	5 000						-300	-300
		59 750	-3 964	-6 600	-19 700	-16 150	-6 800		-49 250

Investoinnit 1 000 €			TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	2023-2026
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue			Koko hanke					
Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus, väestönsuoja	uusi	45 400	-15 000	-18 000	-8 800			-26 800
Velvoiteautopaikat		4 000			-4 000			-4 000
Pääkirjaston yläpohjan peruskorjaus	peko	1 500	-50	-1 500				-1 500
Taidemuseon kokoelmatilat	uusi	3 400	-1 700	-1 700				-1 700
Keskuskentän jalkapallostadion	uusi		-150					
Väinölänniemen katsomon peruskorjaus	peko						x	
Väestösuojausten peruskorjaukset	peko	2 800	-200	-200	-200	-200	-200	-800
			-17 100	-21 400	-13 000	-200	-200	-34 800
Toimisto yms. hallintorakennukset								
Kaupungintalon peruskorjaus (sis. matkailutoimisto)	peko	10 000				-500	-2 000	-2 500
		10 000				-500	-2 000	-2 500
Kalusto- ja valmiussuunnitelmahankinnat		240	-60	-60	-60	-60	-60	-240
Pienet peruskorjauskohteet		28 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-28 000
Tulot		Koko hanke						
Kiinteistöjen myynnit			870	1 600	1 000	300	300	3 200
Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus, OKM:n avustus		750	375	525				525
Taidemuseon kokoelmatilat, OKM:n avustus		700		420				420
Puijon lämmitystapamuutos, ARA tuki		250		250				250
Tulot yhteensä			1 245	2 795	1 000	300	300	4 395
Tilapalvelut yhteensä		Tulot	1 245	2 795	1 000	300	300	4 395
		Menot	-50 295	-42 870	-52 360	-57 810	-43 360	-196 400
		Netto	-49 050	-40 075	-51 360	-57 510	-43 060	-192 005

Investoinnit 1 000 €		TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	2023-2026
Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta	Tulot	331					
	Menot	-2 003					
	Netto	-1 672					
Investoinnit yhteensä							
	Tulot	8 181	8 915	6 110	6 660	5 410	27 095
	Menot	-108 522	-95 326	-104 535	-110 885	-91 875	-402 621
	Netto	-100 341	-86 411	-98 425	-104 225	-86 465	-375 526

Elinkaari- ja vuokrahankkeet 1 000 €				TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	2023-2026
Tilapalvelut				Koko hanke					
Kasvun ja oppimisen palvelualue (koulut ja nuorisotilat)									
Rajalan koulun lisätilat (elinkaarisop.laajennus)	vuokra	3 600	x						
Hiltulanlahden koulu, 2.vaihe (elinkaarisopimus)	vuokra	2 100	x	x					
Jynkän koulu, laajennus	vuokra	2 000		x					
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue									
Keskuskentän jalkapallostadion	vuokra	12 400	x	150					
Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueet									
Turvakoti	vuokra	2 900	x						
Leväsän palvelukeskus (Niku)	vuokra	8 500	x						

Lisätietoja investoinneista

Maa- ja vesialueiden hankinnat

Maanhankintaa jatketaan kaupungin tulevilla kasvualueilla. Lisäksi maata hankitaan yksittäisinä alueina täydennysrakentamisen turvaamiseksi asumista ja elinkeinotoimintaa varten. Maa-alueiden hankintaan kohdennettavissa määrärahoissa on poikkeuksellinen vuosi 2023. Silloin toteutetaan pääosa Savon koulutuskuntayhtymän ja kaupungin väliseen Mölymäen alueen maankäyttösopimukseen ja kiinteistöjen vaihtoon liittyvistä toimenpiteistä.

Yhdyskuntarakentaminen

Savilahti

Savilahden alueella jatketaan yhdyskuntatekniikan rakennustöitä. Koko Savilahdentie ja siihen liittyneet muut katu- ja väylähankkeet ovat valmistuneet Volttikadun risteyksen saneerauksen viimeistelytöitä lukuun ottamatta. Nämä työt valmistuvat kesällä 2023. Seuraavat vaiheet ovat Vanhan Varikon alue (Lohkareen alue), Marikonranta ja Savisaari. Rahoitustarve tasaantuu tasolle 4–8 miljoonaa euroa vuodessa.

Ydinkeskustan hankkeet

Keskustassa on käynnissä useita kohteita. Näistä Maljalahden ja Matkustajasataman alue on jo suurelta osin valmistunut. Määrärahaa tarvitaan kuitenkin alueen pohjoisosan, Aallonmurtajankadun viimeistelyyn ja aallonmurtaja-alueen liikenneturvallisuuden lisäämiseen. Alue yhtyy pohjoisessa Itkonniemen alueeseen, jossa aloitetaan esirakentamistyöt vesistöjen koreen teolla.

Asemanseudun toteuttaminen on pitkällä. Väyläviraston matkustaja- ja tavaratarapihan saneeraus on käynnissä ja Puijonkadun ratasilta uusitaan vuosina 2022–2023. Lähimpinä vuosina rahoitusta tarvitaan alueen viimeistelyyn sekä esimerkiksi Puijonkadun saneeraukseen ja tavaratarapihalla tehtäviin töihin yhdessä valtion kanssa. Vanhan rautatieaseman uudistukset ovat VR-Yhtymän vastuulla.

Vuonna 2023 saneerataan Haapaniemenkatu Minna Canthin kadun ja Kirkkokadun välillä ja jatketaan Kuopionlahdelta Mölymäen suuntaan rakennettavien väylien sekä hulevesirakenteiden tekoa.

Kuntolaaksossa Health Cityn ja Puijonkuppeen alueiden kunnallistekniikan rakentaminen on käynnistynyt ja alueella töitä jatketaan viimeistelytöillä vielä vuonna 2023.

Keskustaan on suunniteltu myös muita lähinnä saneeraus pohjaisia hankkeita, joiden etenemiseen vaikuttaa kaupungin tulevien vuosien taloustilanne. Tällaisia hankkeita ovat mm. Kauppakadun saneeraus torilta Sairaarakadun suuntaan, rännikatuverkoston jatkosaneeraukset (mm. Käsityökadun saneeraus Kauppa- ja Tulliportinkatujen välillä). Lisäksi muita keskustan hankkeita nousee esiin jatkuvasti, kuten Väinölänniemen stadionin saneeraus ja Puijonkadun saneeraus välillä tori – Puutarhakatu. Tämän saneerauksen käynnistyminen riippuu Puijonkadun ja Maaherrankadun ratasiltojen korjausajatauluista.

Katujen peruskorjaukset

Keskustan kohteissa aiemmin mainitut hankkeet ovat osaltaan myös katujen peruskorjaustöitä (mm. Puijonkatu, Haapaniemenkatu). Vastaavia kohteita on myös muualla keskeisellä kaupunkialueella ja maaseututaajamissa. Rakentaminen Puijonlaaksossa jatkuu vielä vuonna 2023. Telkkistentien ja Rastaantien saneeraukset aloitetaan keväällä 2023. Leväsentien saneerauksen suunnittelu on käynnistymässä ja saneeraus voitaneen aloittaa lähivuosina. Katuvalaistusta uusitaan energiatehokkaihin led-valaisimiin ja samalla valaisimet saadaan kytkettyä valaisinkohtaisesti valaistuksen ohjausjärjestelmään.

Täydennysrakentaminen

Niiralan, Haapaniemen ja Siikalahden alueet

Tasavallankadun varren alueella on tehty asemakaavamuutos, jonka perusteella jatketaan katumuutoksien tekoa vuonna 2023. Siikarannan ja Saaristokadun risteys on noussut ongelmallisena esille, sillä Siikarannan suunnasta on vasemmalle kääntyminen ajoittain hankalaa. Alueen tiivistyminen (mm. polttoainepiste) voi lisätä haasteita. Risteykseen tarkastellaan vaihtoehtoina kiertoliittymää ja liikennevaloja.

Petosen alue

Lähivuosien suurin saneerauskohde Petosen alueella on Litmasenlammen puisto, jossa on pitkään kertynyttä korjausvelkaa. Tämän lisäksi Pyörön alueella on myös täydennysrakennuskohteita.

Muut

Sammakkolammentien saneeraus jatkuu vielä vuonna 2023.

Asuinalueiden rakentaminen

Saaristokaupunki

Saaristokaupungissa rakentaminen jatkuu vielä Lehtoniemen alueiden viimeistelytöillä.

Hiltulanlahden ja Vanuvuoren alueet

Hiltulanlahden 3-alueen rakentaminen jatkuu vuonna 2023 ja Hiltulanlahden 2-alueen viimeistelytyöt jatkuvat.

Vanuvuoren alueen rakentamisesta ei ole vielä tehty päätöksiä.

Mölymäellä jatketaan alueen kunnallistekniikan rakentamista Savon Koulutuskuntayhtymän kanssa tehdyn maankäyttösopimuksen mukaisesti. Kaartokadun saneeraus aloitetaan Tasavallankadun suunnasta ja Aulis-Rytkösen ka-tua rakennetaan jalkapallostadionhankkeen etenemisen tahdissa. Alueelle rakennettavan urheilukentän työt aloite-taan keväällä 2023 ja kenttä valmistuu syksyllä 2024.

Liikuntapaikat

Puijon alue

Maaliaukion tekonurmikentän rakentaminen aloitettiin vuonna 2022 ja se valmistuu syksyllä 2023. Pesäpallokentän tekonurmen uusimiseen liittyvät työt aloitettiin syksyllä 2022 ja kenttä valmistuu keväällä 2023. Puijon mäkien välit-tömiin korjauksiin ja alueen muihin korjauksiin on varattava vuosittain määrärahaa ja mäkien peruskorjaukset on otettava lähivuosina investointiohjelmaan. Muualla Puijon alueella hankkeiden etenemistä vaikeuttavat lupakysy-mykset. Puijoo kiertävän helpon ladun suunnittelu on keskeytetty ja Antikkalan alueen jatkokehittämistä vaikeutta-vat käynnissä olevat valitukset.

Lähiliikuntapaikat sekä ulkoilu- ja leikkipaikat

Inkilänpuisto, Matti Merenmaan puisto, Kontupuisto, Sopenpuisto, Siivikko, Litmasenpuisto ja Yläpirtin puisto varau-dutaan toteuttamaan vuonna 2023.

Elinkeinoiniin liittyvät hankkeet

Sorsasalo

Sorsasalossa varaudutaan suunnittelemaan alueen liikenneverkkoa.

Etelä-Kuopion yrityspuistoon kuuluvat alueet

Alueista tärkeimmät ovat Logistiikka-alue ja Pienen Neulamäen 2-alue.

Pienen Neulamäen 1-alueella sekä Kylmämäen alueella jatketaan katuverkon viimeistelytyötä tonttien rakentamisen tahdissa.

Muut yritystontit ja -alueet

Muiden alueiden osalta olisi syytä varautua mm. Matkuksen esirakentamisen vauhdittamiseen jäljellä olevien tonttien osalta. Myös muualla kaupungin alueella on vastaavia tontteja. Elinkeinohankkeille varataan vuosittainen määräraha pikaisesti käynnistyviin kohteisiin.

Maaseututaajamat

Melalahden ja Vehmersalmen alueet

Riistavedellä yhdyskuntatekniikan hankkeita lähiaikoina ovat mm. Vartialan kentän kunnostus ja Peltoniemen alueen viimeistely sekä Melalahden leikkipaikan kunnostus.

Karttulan alueet, Kurkimäki

Alueilla ei ole rakentamiskohteita vuonna 2023.

Nilsinä

Nilsinän osalta tärkeimpänä kohteena on Tahkon matkailuympäristön parantaminen. Tahkon keskustan osalta hanke lähtee rakentumaan alueen kaavoituksen ja katuhankkeiden toteutussuunnitelmien valmistumisen tahdissa. Nilsinän taajaman katusaneerauksia tehdään vesihuollon saneerausten yhteydessä. Sataman pallokentälle rakennetaan suoja-aita.

Maaninka

Maaningalla korjataan jääkiekkokaukaloa. Pitkään valmisteilla ollut Keskisaarentien ja Pihtisalmen sillan rakentaminen ei ole edennyt. Tämä on johtunut tonttien heikosta kysynnästä Keskisaaren alueella.

Juankosken alueet

Juankoskella korjataan kahta leikkikenttää ja tehdään tarvittaessa katusaneerauksia vesihuollon saneerausten yhteydessä.

Muut kohteet

Yksittäisten kohteiden lisäksi vuosittain varataan investointimäärärahaa pieniin parannuskohteisiin mm. kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen, liikenneturvallisuuden parantamiseen ja ulkovalaistuksen kehittämiseen.

Rahoitusosa

Rahoituslaskelman lukuohje

Rahoituslaskelma jakautuu kahteen osaan.

Toiminnan ja investointien rahavirta pitää sisällään käyttötalouden ja investoinnit osoittaen rahavirran, joka on katettava rahoitustoiminnalla tai joka jää rahoituksen katteeksi. Rahoitussuunnitelman toiminnan rahavirta muodostuu tulossuunnitelmasta siirtyvästä vuosikatteesta ja satunnaisista eristä sekä tulo-rahoituksen korjauseristä.

Toiminnan rahavirta

Tulo-rahoituksen osatekijät eritellään yksityiskohtaisesti tuloslaskelmassa. Tästä syystä rahoituslaskelmaan otetaan vain varsinaisen toiminnan tulo-rahoitusjäämän osoittava vuosikate sekä satunnaiset erät, jotka tuloslaskelmassa esitetään vuosikatteen jälkeen.

Investointien rahavirta

Investointeilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä.

Rahoituslaskelman Investointien rahavirta -nimikkeen alla esitetään myös investointien rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntihintaiset myyntitulot.

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset

Kunnan myöntämät lainat, jotka taseessa esitetään pysyvien vastaavien ryhmässä Sijoitukset, käsitellään ryhmässä antolainauksen muutokset. Antolainojen lisäykset vähentävät rahavaroja ja antolainojen takaisinmaksut lisäävät rahavaroja. Antolainojen muutoksina esitetään erikseen lainojen lisäykset ja lainojen lyhennykset.

Lainakannan muutokset

Rahoituslaskelma osoittaa, miten kunnan rahoitusrakenne tilivuoden aikana muuttuu. Pitkäaikaisten lainojen lisäys osoittaa, kuinka paljon kunta tilivuoden aikana ottanut uutta pitkäaikaista lainaa tai uusinut niitä. Lyhytaikaisten lainojen lisäys osoittaa, kuinka paljon kunta on ottanut uutta lyhytaikaista lainaa tai uusinut sitä. Lyhytaikaisten lainojen vähennys osoittaa, kuinka paljon kunta on tilivuoden aikana lyhentänyt lyhytaikaisia lainojaan. Lyhytaikaisten lainojen lisäykset ja vähennykset esitetään rahoituslaskelmassa nettona.

Vaikutus maksuvalmiuteen

Rahoitusosa päättyy Vaikutus maksuvalmiuteen -erään, jonka positiivinen arvo tarkoittaa kunnan maksuvalmiuden vahvistumista ja negatiivinen sen heikkenemistä.

Rahoituslaskelma 2023

	Ydinkau- punki	Tilapalvelut	Ydinkaupunki ja taseyksikkö yhteensä
	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	35 089	22 961	58 050
Tulorahoituksen korjauserät	-6 150	-450	-6 600
Toiminnan rahavirta yhteensä	28 939	22 511	51 450
Investointien rahavirta			
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-52 456	-42 870	-95 326
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 000	1 195	4 195
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	9 270	2 050	11 320
Investointien rahavirta yhteensä	-40 186	-39 625	-79 811
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-11 247	-17 114	-28 361
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset			
Antolainasaamisten vähennykset	6 500		6 500
Antolainauksen muutokset	6 500		6 500
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	90 000		90 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-64 405		-64 405
Lyhytaikaisten lainojen muutos			
Lainakannan muutokset	25 595		25 595
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	32 095		32 095
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	20 848	-17 114	3 734

Rahoitusosa

Vuosien 2023–2026 rahoituslaskelman perusteet

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen määrän. Tavoitteen mukaisesti taloussuunnitelmakauden lopussa vuonna 2026 vuosikate kattaa poistot ja talous on tasapainossa.

Toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2023 on -28,4 milj. euroa, joka on rahoitettava joko kassa- tai pääomarahoituksella.

Pitkäaikaista lainaa otetaan vuonna 2023 bruttomääräisesti 90 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja maksetaan takaisin yhteensä n. 64,4 milj. eurolla.

Rahavarojen ennakoidaan olevan 3,7 milj. euroa suuremmat kuin vuoden 2023 alussa.

Bruttoinvestoinnit ovat 95,3 milj. euroa vuonna 2023 ja suunnitelmavuosinakin taso pysyy korkeana. Erityisesti vuosien 2024–2025 investointisuunnitelma tulee vaatimaan tarkentamista, koska niistä aiheutuu erittäin kova vaatimus tulorahoitukselle. Taloussuunnitelmakauden aikana toiminnan rahavirran ja investointien välillä vallitsee epäsuhta. Nettoinvestointitaso ylittää poistot joka vuosi. Toiminnan ja investointien rahavirta on koko suunnitelmakauden ajan negatiivinen, mikä käytännössä tarkoittaa pitkäaikaisten lainojen nettomäärän kasvua suunnitelmakauden jokaisen tarkasteluvuoden aikana. Vuonna 2023 omarahoitusta riittää noin kahteen kolmasosaan investoinneista.

Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa kaupungin investoinnit ja velkaantuminen säilyvät nykyisen kaltaisina, sillä uudistuksessa kuntiin jäävät omaisuus ja velat. Muutos merkitsee sitä, että aikaisempaa merkittävästi pienemmillä kaupungin euromääräisillä volyyymeilla on kyettävä saamaan aikaan riittävä tulorahoitus investoinneille, jotka pääsääntöisesti ovat kouluja, päiväkoteja ja kunnallistekniikkaa.

Pitkäaikaisten lainojen lisäykset sopeutetaan rahoitustuloksen ja lainojen lyhennysten mukaiseen tasoon. Kaupungin lainamäärä kasvaa suunnitelmakauden tulorahoitus- ja investointitason vuoksi seuraavasti:

Kuopion lainakannan kehitys 2018 - 2026, milj. euroa

	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TPE 2022*	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Lainakanta milj. euroa	343,0	396,3	459,5	436,6	453,0	478,6	513,0	545,8	559,1
Lainamäärän muutos %	-1,3	15,5	15,9	-5,0	3,8	5,7	7,2	6,4	2,4
Lainat (euroa/asukas)	2 891	3 320	3 823	3 592	3 690	3 878	4 122	4 349	4 418
Lainamäärän kasvu (euroa/asukas)	-49	429	503	-231	98	188	244	227	69

* 8/2022 kuukausiseurannan mukainen ennuste

KUOPION KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA (milj. euroa)

(sisältää liikelaitokset ja taseyksiköt, sisältää sisäiset erät)

	TP 2021	TA+M 2022	Ennuste 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	61,1	34,7	45,1	58,1	49,1	61,8	67,9
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät	-17,4	-10,3	-9,3	-6,6	-5,0	-5,0	-5,0
TOIMINNAN RAHAVIRTA YHT.	43,7	24,3	35,8	51,5	44,1	56,8	62,9
Investoinnit							
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-81,8	-108,5	-109,1	-95,3	-104,5	-110,9	-91,9
Rahoitusosuudet	2,4	5,2	5,1	4,2	3,0	4,3	3,0
Käyttöom. myyntitulot	15,0	13,4	13,5	11,3	8,1	8,7	7,4
INVESTOINNIT NETTO	-64,3	-89,9	-90,5	-79,8	-93,4	-97,9	-81,5
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-20,7	-65,6	-54,7	-28,4	-49,4	-41,1	-18,6
Rahoituksen rahavirta							
Antolainojen muutokset							
Antolainojen lisäys	-1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Antolainojen vähennys	7,1	7,2	7,2	6,5	6,5	6,5	6,5
Antolainojen muutokset yhteensä	6,1	7,2	7,2	6,5	6,5	6,5	6,5
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	40,6	135,0	70,0	90,0	100,0	130,0	105,0
Pitkäaikaisten lainojen väh.	-63,1	-61,1	-53,6	-64,4	-65,6	-97,2	-91,7
Lyhytaikaisten lainojen muutos	21,2	-20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lainakannan muutokset yhteensä	-1,3	53,9	16,4	25,6	34,4	32,8	13,3
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-34,4	61,1	23,6	32,1	40,9	39,3	19,8
RAHAVAROJEN MUUTOS	-55,1	-4,5	-31,2	3,7	-8,5	-1,8	1,2
Tunnuslukuja							
- Investointien omarahoitusprosentti	77 %	34 %	43 %	64 %	48 %	58 %	76 %

Liitteet

Yli miljoonan euron yhdyskuntarakentamisen hankkeet

Vuosien 2023–2026 investointiohjelma yli miljoonan euron yhdyskuntarakentamisen hankkeista (1 000 €)

Investointikohde	TA2023	TS2024	TS2025	TS2026	Yhteensä
Sorsasalo					
Sorsasalonsuunnitelma	0	100	1500	3000	4600
Puijonlaakso -Taivaanpankko					
Sammakkolammentie, Ahkiotie, jalankulun ja pyöräilyn järjestelyt	1200	0	0	0	1200
Savilahti					
Savilahdentie, Volttikadun risteys	1200	0	0	0	1200
Niiralankatu ja rata-alikulku	100	2500	1000	0	3600
Neulaniementie	0	2500	2000	0	4500
Vanhan Varikon alue, Lohkare (tavoite aloittaa jo syys-22 0,5milj.e)	2880	1600	2000	3500	9980
Marikonranta	100	100	300	3500	4000
Puijo					
Puijon urheilulaakso, yleissuunnitelman mukainen toteuttaminen, korjaus- ja muutostyöt > täsmennysten jälkeen jatkon toteutussuunnittelu	200	500	500	1000	2200
Puijon maaliaukion tekonurmikenttä	1500	0	0	0	1500
Nuorisopuisto / lähiliikunta-alue	100	100	500	1000	1700
Puijon tekonurmikentät	100	1000	1000	0	2100
Puijon mäet / saneeraus	200	1000	2500	100	3800
Itkonniemi - Männistö - Linnanpelto					
Itkonniemen alueen rakentaminen	200	1000	1000	2500	4700
Vanha Aseman alueen rakentaminen	50	600	100	2000	2750
Kelloniemi - Likolahti					
Kelloniemen alueen rakentaminen	0	100	2500	0	2600
Telkkistentien saneeraus	1100	500	0	0	1600
Keskusta					
Asemanseudun rakentaminen (Puijonkatu välillä Puutarhakatu - Asemakatu)	100	1000	0	0	1100
Puijonkatu väli Asemakatu- Tulliportinkatu	0	0	1900	0	1900
Kuopionlahden alue	0	100	1000	0	1100
Puijonkadun silta moottoritien yli / siltasaneeraus	100	2500	0	0	2600
Karjalankadun sillat moottoritien ja Puijonlaaksontien yli / siltasaneeraus	0	100	3600	0	3700
Väinölänniemen stadion peruskorjaus + urheilukenttä	0	200	1000	1000	2200
Haapaniemi					
Mölymäki, 1. vaihe, Sisältäen Mölymäen liikuntapuiston	2800	3000	0	0	5800
Mölymäki, 2. ja 3. vaihe	100	100	700	4000	4900
Levänen					
Rauhalahdentie - Leväsentie	1100	0	0	0	1100
Kivilammen alue	150	2500	0	0	2650
Leväsentie saneeraus Särkiniemestä etelään	150	500	3000	0	3650

Investointikohde	TA2023	TS2024	TS2025	TS2026	Yhteensä
Pitkälampi					
Logistiikka-alue (tarve-/VE-tarkastelut, vanha tai uusi sijainti)	100	100	100	1300	1600
Pieni Neulamäki II	0	200	2500	2500	5200
Kiviharju					
Hepomäen alue	0	100	2000	0	2100
Hiltulanlahti					
Hiltulanlahti III Puutossalmentien varsi	3300	2500	1000	0	6800
Vanuvuoreen johtavat sillat	0	100	100	5000	5200
MAASEUTUALUEET	0	0	1200	2000	3200
NILSIÄ - KESKEINEN					
Nilsian-Tahkon matkailuympäristön kehittämisinvestoinnit	300	2000	500	0	2800
MUUT KOHTEET					
Ulkovaistuksen uusiminen ja ohjausjärjestelmä	950	800	800	800	3350
Kt-suunnittelu	320	320	320	320	1280
Elinkeinoalueet (sis. Asemanseudun järjestelyjä/Lapti)	500	500	500	500	2000
PIENKOHTEET					
Siltojen korjaukset	400	500	500	500	1900
Hulevesiliittymät ja tulvakohteet	250	250	300	300	1100
	19550	28970	35920	34820	119260

Kuopion väestö ja väestösuunnite

Kuopion väestökehitys 2010-2021 ja väestösuunnite vuoteen 2030 (31.12.)

VUOSI	0-5	6	7-12	13-15	16-18	19-24	25-39	40-64	65-74	75-84	85-	YHT.
2010	6941	1126	6823	3638	4141	10516	20681	39299	10059	6805	2307	112 336
2011	6942	1168	6865	3537	4059	10662	20911	38879	10675	6809	2412	112 919
2012	7050	1197	6869	3541	4062	10909	21473	38337	11215	6862	2540	114 055
2013	7155	1076	6935	3505	3933	11168	22148	37753	11773	6989	2673	115 108
2014	7208	1146	6837	3551	3825	11467	22628	37320	12317	7082	2790	116 171
2015	7210	1184	6951	3442	3851	11427	23126	36953	12889	7029	2859	116 921
2016	7218	1189	6957	3501	3772	11407	23688	36645	13114	7314	2935	117 740
2017	7057	1233	7051	3472	3819	10965	24189	36337	13864	7211	3011	118 209
2018	6847	1262	7099	3578	3746	10812	24534	36057	14358	7330	3041	118 664
2019	6590	1264	7198	3589	3814	10704	24898	35844	14820	7476	3085	119 282
2020	6449	1207	7370	3573	3751	10760	25386	35612	15051	7894	3157	120 210
2021	6413	1232	7457	3531	3922	10853	25910	35451	15166	8426	3182	121 543
Väestösuunnite, Kuopion kaupunki v. 2022												
E2022	6402	1166	7515	3554	3847	10966	26062	35465	15070	9002	3312	122 361
E2023	6467	1114	7514	3621	3844	11043	26337	35584	14924	9523	3433	123 404
E2024	6562	1083	7450	3708	3837	11112	26599	35662	14851	10013	3567	124 444
E2025	6680	1065	7337	3796	3854	11174	26861	35745	14861	10525	3599	125 497
E2026	6805	1066	7194	3874	3897	11226	27129	35836	14919	10765	3847	126 558
E2027	6922	1086	7052	3929	3956	11269	27406	35870	14925	11392	3805	127 612
E2028	7022	1117	6932	3954	4025	11303	27688	35924	14990	11789	3892	128 636
E2029	7112	1146	6851	3946	4098	11337	27970	36014	14990	12186	3997	129 647
E2030	7194	1169	6820	3901	4160	11367	28241	36133	14994	12379	4271	130 629

Lähde: Väestötiedot, Tilastokeskus; väestösuunnite, Kuopion kaupunki v. 2022

Vuoden 2022 aluejako koko aikasarjassa

Kuopion ja Karttulan kuntaliitos vuoden 2011 alussa

Kuopion ja Nilsin kuntaliitos vuoden 2013 alussa

Kuopion ja Maaningan kuntaliitos vuoden 2015 alussa

Kuopion ja Juankosken kuntaliitos vuoden 2017 alussa

Kuntaliitokset sisältyvät koko aikasarjaan.